

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
סוכות
י"ג – י"ט תשרי תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

והא פרה דטמוי מטמאינן ליה. אחר קידוש זה בדתנן בר' וטבילה זו בהר המשחה היתה והכי תנן לה במסכת פרה (פ"ג מ"ו) ואחר שנטבלו מיד הוא מסדר מערכתה ושורפה אלמא אחר הקידוש הזה היתה ש"מ לא פסלה לה טומאה ר"ש חסרון] בספרי"ם ונראה לי הגירסא הכי שאני פרה הואיל וטבול יום כשר בה טומאה לא פסלה בקידושין שלה:

אי הכי למה לי דמקדש. הואיל ואין קידוש בשאר קידוש עבודה: **בציור.** שיכניס ידיו ורגליו בתוכו: **הא ציור דומיא דמערה.** והיכי דמי כגון שנבנס לתוכו: **מי מערה איצטריך ליה.** כלומר לעולם דכוותיה בציור נמי פסול והאי דנקט מי מערה איצטריך סד"א הואיל וטבילה מעלייתא היא עדיפא היא מציור שהן שאובין וקידוש אין כאן וטבילה אין כאן אבל הבא טבילה איבא קמשמע לן: **ה"נ** אמר רבי חייא בר יוסף מי ציור נפסלין למתירין כמתירין לאברים כאברים ורב חסדא אמר אף למתירין אין נפסלין אלא בעמוד השחר באברים: **מי ציור.** לפי זמן עבודה שהקידוש צריך לה הוי זמן מימיו ליפסל אם עבודת (מתיר הוא כגון עבודת) דם או קמצים שנפסלים בבא הלילה עליהם כדאמרי' באיזהו מקומן (לקמן דף נו.) מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה וכו' מי ציור נפסלין בשקיעת החמה אם לא נשקע הציור בבור לפני שקיעת החמה נפסלים מימיו לקדש עוד מהם לצורך עבודת יום מחר אפי' שיקעו קודם עמוד השחר הערשה לינה בבל מקום אינו מועיל לו שלפי עבודתו הוא חשובו וכן אם שקעו לפני שקיעת החמה והעלוהו בלילה מכיון שמצאו הלילה שעה אחת חוץ לבור נפסלו מימיו לעבודת היום: **לאברים באברים.** לקדש מהן לעבודת הקטר חלבים נפסלין בעמוד השחר כמו שאברים נפסלין בלינת עמוד השחר כדבתיב עד בקר אבל כל הלילה כשרין לקדש מהן לעבודת הלילה ואם שיקעו קודם עמוד השחר מעט כשרין מימיו לקידוש עבודת (היום): **אף] למתיריו כו' באברים.** כשם שאין האברים נפסלין אלא בעמוד השחר אף כל לינות אין פוסלות בשום קדושה אלא בעמוד השחר: **וה"** יוחנן **אמר ציור בין ששקעו.** בבור כדרך מצותו סמוך לשקיעת החמה: **שוב אין מעלהו.** כל הלילה וקס"ד דאפי' לעבודת הלילה קאמר ר' יוחנן דמיפסל בה להעלאתו ואתרוייהו פליג: **לעבודת לילה.** הקטר חלבים: **ולמחר אינו מקדש.** קס"ד דאסור לקדש היינו קאמר שנפסל בשקיעת החמה ליום אלמא בולה כרבי חייא סבירא ליה: **מאי אינו מעלהו נמי דיקאמר.** רבי יוחנן לעיל לעבודת יום משום פסול עבודת יום קאמר לה שלא יפסלו מימיו לעבודת יום וקא סלקא דעתך השתא שהעלאת הלילה תפסלם לעבודת מתיר כר' חייא: **אי הכי היינו דרבי חייא.** מאי אינו מעלהו דקאמר רבי יוחנן עלה דר' חייא ודרב חסדא מאי אתא למימר הא רבי חייא נמי ד"ק:

איבא

מי ציור נפסלין למתירין כמתירין. פי' לדם וקומץ נפסלים מימיו בשקיעת [החמה] כמו שהמתירין נפסלין בשקיעת החמה כדאמר באיזהו מקומן (לקמן דף נו.): **ציור** ניין ששקעו אין מעלהו. למאי ד"ס דהשתא דהעלאת לילה פוסלן לכל עבודות יש תימה דתיקשי ליה כמה משניות דמסכת תמיד (דף בת.) שהיה מקדש להורמת הדשן ואחיו הכהנים שהיו מקדשים כמו כן בלילה ומיהו איבא לאוקמינהו כר' אלעזר בר"ש דכמאן דפשיט לעיל כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו והא כרבי אבל קשה אבתי האיך היו עושין תרומת הדשן לרבי ור"ל בבהנים ישנים שניעורו כל הלילה ואין צריכין לקדש ומתני' דיומא (דף כב.) דמוכחא שהיה תרומת הדשן בבהני חדתי דקאמר עלה דלכך לא הוה פייס בתחילה בתרומת הדשן משום אונס שינה כר' אלעזר בר"ש אי נמי ר"ל שהיה לדם מים בכלי שרת אחר כדי קידוח של תרומת הדשן ועוד יש לומר דמקדוח תרומת הדשן לא קשיא מידי דפסול עבודת לילה דרבנן ויש עוד טעם להכשיר בתרומת הדשן טפי מבבוקלה לילה בדפירש בקונטרס בסמוך עוד יש לומר דניחא ליה למיפרך מדר' יוחנן אדר"י טפי ממתניתין דתמיד משום דאיכא לדחויי דסבירא ליה למתני' דמקרות הגבר עד צפרא לא פסלה לינה אפי' במים אע"ג דסוגיא דשמעתין ודאי לאו הכי סבירא ליה ופירוש ניחא השתא דלא מצי לאקשויי מבריית"א דלעיל דפליגי בה רבי ורבי אלעזר בר"ש דקתני קידוש בלילה צריך לקדש ביום דשמעה דא בלילה מיחזי חזי: **ציור** ניין ששקעו. פירוש האי דמתני' שיקעו למים היינו קודם שנפסלו דלאחר שנפסלו אמרי' בפ' כל שעה (פסחים דף לד:) דאין זריעה להקדש: **ציור** שלא שקעו. השתא ס"ד דלאו דוקא אלא אפילו שקעו מעלהו (ומקדש) לעבודת לילה אלא רבותא נקט הכי אע"פ שלא היה משוקע בשקיעת החמה כשר לעבודת לילה אבל לבסוף דמשני ומסיק דאיכא בניניהו גזירת שיקוע ניחא דנקט שלא שקעו דאם איתא דשקעו אין מעלהו עד

וְהָא פָּרָה, דְּטָמוּי מְטַמְּאִין לֵיהּ, דְּתָנַן, מְטַמְּאִין הָיוּ הַכֹּהֵן הַשּׂוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, וּמְטַבִּילִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מִלְּבָנָן שֶׁל צְדוֹקִין, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, בְּמְעוֹרְבֵי שֶׁמֶשׁ הָיְתָה נַעֲשֵׂית. שְׁמַע מִינָּהּ, לֹא פְּסָלָהּ בָּהּ (מַהֲשֶׁבֶת) טוּמְאָה. שָׁאנִי פָּרָה, הוֹאִיל דְּטָבוּל יוֹם, לֹא פְּסִיל בָּהּ. אִי הָכִי, לָמָּה לִי. דְּמָקְדֵּשׁ בְּעֵין עֲבוֹדָה [בָּעֵינַן]. אִיבָּעֵיָא לְהוּ, מַהוּ לְקַדֵּשׁ יָדָיו [וְרַגְלָיו] בַּבִּיּוֹר. מִמְּנוּ' אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא בְּתוֹכוֹ. אוֹ דִלְמָא, אֲפִילּוּ בְּתוֹכוֹ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, תָּא שְׁמַע, אוֹ שֶׁמָּבָל בְּמֵי מְעָרָה וְעָבַד, עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. הָא, מֵי כִּיּוֹר הוֹאִיל דְּמֵי מְעָרָה, וְעָבַד, עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. לָא, מֵי מְעָרָה אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ. שֶׁלֹּא תֹּאמַר, כָּל גּוּפוֹ טוֹבֵל בָּהֶן, וְיָדָיו וְרַגְלָיו, לֹא כָּל שֶׁכֵּן. אָמַר רַבִּי חִייָא בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לְמַתִּירִין כַּמַּתִּירִין. לָאֲבָרִים בָּאֲבָרִים, מֵי כִּיּוֹר נִפְסָלִין, לַמַּתִּירִין כַּמַּתִּירִין. לָאֲבָרִים בָּאֲבָרִים. רַב חִסְדָּא אָמַר, אַף לַמַּתִּירִין אֵין נִפְסָלִין אֶלָּא בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר, בָּאֲבָרִין. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, כִּיּוֹר בֵּיוָן שֶׁשָּׁקְעוּ, שׁוּב אֵין מַעֲלֵהוּ. לְמֵימְרָא דְּלַעֲבוֹדַת לַיְלָה נָמֵי לֹא חָזֵי, וְהָאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשַׁמְּיָה דְּאִילְפָא, כִּיּוֹר שֶׁלֹּא שְׁקָעוּ מִבְּעֶרֶב, מְקַדֵּשׁ מִמְּנוּ לַעֲבוֹדַת לַיְלָה, וּלְמָחָר אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ. מַאי 'אֵינוֹ' אִילֵימָא 'אֵינוֹ' מְקַדֵּשׁ כְּלָל, מַאי טַעְמָא, לַעֲבוֹדַת יוֹם. אֶבֶל לַעֲבוֹדַת לַיְלָה חָזֵי, [אִי הָכִי] הַיְינוּ דְּרַבִּי חִייָא בַּר יוֹסֵף.

איבא

מאי אין מעלהו דקאמר לעבודת היום. פי' שיהא כשר לקדש לענין שיועיל לו קידוש לעבודת יום כגון קומץ ודם אבל לעבודת לילה כגון לאיברים חזי ופריך היינו דר' חייא בר' יוסף ומשני איבא בניניהו גזירת שיקוע כלומר לר"י אסור להעלותו גזירה שמא יפשע ולא יחזור וישקיענו דר' יוחנן אית ליה גזירת שיקוע ולהכי נקט שלא שקעו דאם שקעו לא יעלהו עד תרומת הדשן דלמא פשע אבל אם לא שקעו או שקעו והעלהו מקדש ממנו ור' חייא בר יוסף לא גזר וסבירא ליה דמעלהו כל שעה שירצה ולא חיישינן דלמא פשע וא"ת ולמה היו משקיען אותו בלל בערב היה להם להמתין עד סמוך לעמוד השחר כיון שהיו יכולין (להעלות) כל הלילה לקדש לאברים ור"י (דלמא) לא רצו להמתין זמן שיקועו עד סמוך לזמן פסולו דלמא פשע ולא משקע ליה בעמוד השחר וה"ה שהיו יכולין לקבוע זמן שיקוע בתחילת הלילה או באמצעה דכדי שיהא זכור בעמוד השחר אלא לפי שהוא זמן פסול מתירים של דם וקומץ קבעו זמנו בערב ולר' יוחנן אע"פ שעל כרחן יש להן להעלותן לתרומת הדשן לא דמי כדפי' בקונטרס (לקמן דף ו':) דלא סגיא ליה בלאו קידוש זה שזכה לפייס של תרומת הדשן ולגזירת שיקוע ליכא למיחש דכיון שמצאו שקוע והעלהו ועבשיו הגיע זמן הסמוך לפסולו לא פשע ליה והדר משקע ליה ולא דמי למעלהו בלילה שמניחו לקדש כהנים הבאין תמיד להקטיר ואתי למיפשע וא"ת ויפסול מימיו ומה בכך והא השתא נמי כשמשקעו בעמוד השחר וחוזר ומעלהו ביום לא היה יכול לקדש במימיו למתירין דכבר נפסלו ולא מהני להו דים של קדש ומי הוא שוטה שיכול לקדש ביום קידוש גמור שיועיל לכל העבודות והוא עומד ומקדש קידוש שאינו מועיל אלא לאברים ור"ל דכיון דקידש להו דמים בבלי שרת מצוה לשומרן כשאר קדשים שלא יפסלו כדפי' בקונטרס בהך דשמעתין אי נמי כדי שלא יבואו לידי נותר ויטאבו את הידים וכשמועלין את הכיור ביום היו מערין מימיו בבלי שרת דפעמים שמקדשין הרבה כהנים בכל דדין ומי שיש לו לקדש לאברים מקדש מן הדמים שבבלי שרת ושנים עשר כהנים שהיו מקדשין בבת אחת מן הכיור לצורך התמיד אף על פי שהיה פייס של תמיד קודם ע"ה כדמוכח במסכת תמיד (פ"א) מ"מ לא היו מקדשין בלילה עד שהיה יום ומעלין הכיור ונותנים מימיו בבלי שרת וממלאין אותו מים חדשים ומקדשים מהם שהרי היה זורק דם התמיד ונפסלו מימיו למתירין ולא מהני להו זריעה והא דפסלה להו לינה במים בבולה שמעתין היינו כרבי ולא כרבי אלעזר בר"ש למאי דפשיט אליבא לעיל במחלוקת בזו כך מחלוקת בזו [וכולהו אמוראי דלעיל מודו דלכל דפחות מכזית ספיקא הוי והבא מפשט פשט ועוד צריך לומר דהא דאמר אביי לעיל דמקרות הגבר עד צפרא לא פסלא לינה היינו קידוש אבל במים פוסלת והאי דפסלה נמי לינה במים אינו אלא מדרבנן דכיון דלא פסיל בקידוש לא פסיל במים דהכל (אחר) כדאמר לעיל במחלוקת בזו כך מחלוקת בזו] ורבינו פי' בענין אחר וזה לשונו ומאי אינו מעלהו דקאמר משום חשש עבודת היום שאם יעלהו לעבודת לילה קודם תרומת הדשן יהיו סבורים העולם שמשקיען אותו בשקיעת החמה שלא יפסלו דמים למתרין וקודם השחר שלא יפסלו לאברים ויבא לקדש ממנו למחר למתירין אף על פי שלא היה משוקע

תוספות

רש"י

כל הלילה רק בשקיעת החמה ובעמוד השחר והיינו גזירת שיקוע דקאמר בסמוך דגזרינן שיהא משוקע כל הלילה עד תרומת הדשן כדי שידעו הטועים שלא שקעתו מבעוד יום כי אם להיות זכורים על ידי כך שיקוע דסוף כל הלילה שבשמצאוהו משוקע בשעת תרומת הדשן יזכרוהו וישקעוהו קודם היום כי אם יעלוהו לאחר שקיעת החמה יש לגזור שמא שיקעוהו בשקיעת החמה ובשל למחר יאמרו שלהבשירו לעבודת מתירין למחר אפי' למתירים ומשני איבא בינייהו גזירת שיקוע. כלומר הא דאוקים אין מעלהו דרבי יוחנן משום פסול עבודת לילה לא פסיל אלא עמוד השחר מבעוד יום כי אם להיות זכורים על ידי כך שיקוע דסוף כל הלילה שבשמצאוהו משוקע בשעת תרומת הדשן וישקעוהו קודם היום כי אם יעלוהו לאחר שקיעת החמה יש לגזור שמא יאמרו שלהבשירו לעבודת מתירין למחר שיקעוהו לאחר שקיעת החמה ובשל למתירין אף על פי שיעלהו לאחר שקיעת החמה ופריך אי הכי היינו דרבי חייב ברבי יוסף שפוסל למתירין בשקיעת החמה כי לרב חסדא שאינו פוסל למתירין אלא בעמוד השחר לא איכפת לן במה שיכשירום למחר למתירין כי בשיקוע דעמוד השחר מתכשר אפי' למתירים ומשני איבא בינייהו גזירת שיקוע דרבי יוחנן גזר להשהותו בשיקוע משום שיקוע דשקיעת החמה שאנו צריכים אליו כדי שלקעו כדי להזכיר שיקוע דסוף הלילה שלא יאמרו שאינו להזכיר אלא להכשיר למתירין ולכך צריך להשהותו עד תרומת הדשן כדפרישית ורבי חייא בר יוסף לא גזר והא"ר יוחנן קידש ידיו לתרומת בו' בשלמא לרבא דמוקי ליה להא"ה ברבי אלעזר בר' שמעון הא ברבי אינא למימר דסבירא ליה לרבא דלרבי אלעזר ברבי שמעון לא פסלה לינה במי כיור כמאן דאמר לעיל במחלוקת בזו כך ומחלוקת בזו ולא בההיא דלא פשיט ליה לעיל ולמאר אינו מקדש דבמילתיה דאילפא אינו צריך לקדש קאמר ברבי אלעזר ברבי שמעון ולא קאי אמי כיור לפוסלם למחר כי בשרים הם לרבי אלעזר בר"ש אלא לאביי דמוקי לה ברבי קשיא דרבי אדרבי דמאי שנא בהא דיבין דשקעו שוב אינו מעלהו דמצריך לשקעו כדי להזכיר שישקעוהו בסוף הלילה ומאי שנא בהא דקאמר דכבר קידש מתחילת עבודה דמשמע דתרומת הדשן תחלת עבודת היום שמשם ואילך עסוקים בעבודת היום בלא הפסק וכל שעה מקדש ועובד כל הבא לעבוד משם ואילך משמע דלא משקע ליה אחר שהשלהו לתרומת הדשן שאם כן יש להפסק ברבר ומשני הא דקרי ליה תחילת עבודה לאו משום דלא משקע ליה דודאי מסלק ליה הדר משקע ליה וקצת יש תימה בין לפני זה בין לפירוש אחר לישנא דמסלק ליה דהא נמי היה יודע דמסלק ליה ואין קשה לו אלא משיקוע (דבתרא) מאי שנא הכא דמשקע ליה ומאי שנא התם דלא משקע ליה: **אי** משקע ליה. שהיה למעלה וכרב חסדא ומורידין לבור הלא אין קולו נשמע וא"ת לישני דנשמע קולו דקתני היינו בהעלותו ול"ל היינו דקא אמר דמשקע ליה בגלגלא (בגן) לבור והקול שנשמע היינו בזוציאו מן הבור ומעלהו ואי בעית אימא דמשקע בחומרתיה דהיה בגלגלא אף השיקוע כדי להשמיע קול הרבה בהורידו ובהעלותו: **הכא"ה** איבא בינייהו גזירת שיקוע. פירש רש"י משקעו בערב שלא ישכח לשקעו בעמוד השחר אבל לילה אינו פוסלו כלל לעבודת דם למחר אם משקעו בעמוד השחר ולרבי חייא לילה פוסלו וקשה אם כן איבא בינייהו טובא דלרבי יוחנן לילה אינה פוסלת ולרבי חייא פוסלת ועוד דליפרך מיד היינו דרב חסדא ועוד דבסמוך פריך מכח למחר אינו צריך לקדש אלמא למתירין חזי היינו דרב חסדא משמע דבלאו הכי היה לדמחר ובו' לא הוה מצי למפרך מידי דלא נראה לי גזירת שיקוע ואם לא שיקעו יהא פסול מדרבנן לעבודת דם משום לילה אפילו שקעו בעמוד השחר ולר' חייא יהא פסול מן התורה ולכך פריך למחר אינו צריך לקדש אלמא אפילו מדרבנן כשרה לעבודת דם ואין לילה פוסלן ואם כן היינו דרב חסדא וקאמר איבא בינייהו מצות שיקוע. ברו"ך:

בין

איבא בינייהו, גְּזֵירַת שִׁיקּוּעַ. וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קִידֵּשׁ יָדָיו לִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן, לְמָחָר אֵין צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ, שֶׁכְּבָר קִדֵּשׁ מִתְּחִילַּת עֲבוֹדָה. בְּשֶׁלָּמָא לְרַבָּא, דְּמוֹקִים לַהְהִיא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא רַבִּי. אֶלָּא לְאַבַּיֵי דְּמוֹקִים לָהּ בְּרַבִּי, קַשְׁיָא דְּרַבִּי אַדְּרַבִּי. מַאי שְׁנָא הָתָם דְּמִשְׁקַע לֵיהּ, וּמַאי שְׁנָא הָכָא דְּלָא מְשַׁקַּע לֵיהּ. דְּמַסְלֵק לֵיהּ, וְהָדַר מְשַׁקַּע לֵיהּ. אִי הָכִי, לְמָחָר אֵינוּ מְקַדֵּשׁ, [אַמַּאי אֵין צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ]. לְמֵימְרָא דְּלַמַּתִּירִין מִיחְזָא חֲזֵי, הֵיינוּ דְּרַב חִסְדָּא. אֵיבָא בֵּינַיְיהוּ, מִצְוַת שִׁיקּוּעַ. מֵיתִיבֵי, לֹא הָיוּ רוֹאִין אוֹתוֹ וְלֹא שׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ עַד שֶׁיִּשּׁוֹמְעִים קוֹל שֶׁל עֵץ שֶׁעָשָׂה בֶּן קָטָן מוֹכְנִי לַכִּיּוֹר, וְהֵן אוֹמְרִים, הַגִּיעַ [עֵת] קִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם מִן הַכִּיּוֹר. מַאי לָאו, דְּמִסְלֵק לֵיהּ. אַלְמָא, מְשַׁקַּע לֵיהּ. לָא, דְּמְשַׁקַּע לֵיהּ. אִי דְּמְשַׁקַּע לֵיהּ, מִי מִשְׁתְּמַע קָלֵיהּ. מְשַׁקַּע לֵיהּ בְּגוֹלְגָּלָא. לִישָׁנָא אַחֲרִינָא, דְּמְשַׁקַּע לֵיהּ בְּחוּמְרָתֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלִישְׁתְּמַע קָלֵיהּ, וְלִשְׁמְעֵיהּ וְלֵיתֵי. וְהָא הָוָה גְּבִינִי פָּרוּז. בֵּי תְּרֵי הֵיכֵּרֵי הֲווֹ עֲבָדִי, דְּשָׁמַע מֵהַאי אָתֵי, וְשָׁמַע מֵהַאי אָתֵי: גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵין בּוֹ כְּדֵי לְקַדֵּשׁ אַרְבָּעָה כֹּהֲנִים מִמֶּנּוּ, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְרָחֲצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו' וגו'. מֵיתִיבִי, כָּל הַכֵּלִים מְקַדְּשִׁין, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רְבִיעִית בֵּין דאוריימא עמוד השחר הוא דגרים ליה: **מאי שנא התם דמשקע ליה.** כלומר מאי שנא גבי אין מעלהו דחש לגזירת שיקועו ומ"ש בו': **דמסלק ליה והדר משקע ליה.** לאחר קידוש תרומת הדשן ורבי יוחנן הוא דלא איירי בתקנת מי כיור אלא בהלכות קידוש לאשמועינן דמודי רבי מקרות הגבר עד צפרא לא פסלה לינה: הכי גרסי' **אי הכי למחר אינו מקדש אין צריך לקדש היינו דרב חסדא בו'.** אי הכי דלר' יוחנן אוקמא דלילה לא פסל ולמחר אינו מקדש בתמיה: **אמאי.** א"ר יוחנן משמיה דאילפא מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר אינו מקדש דשמע' מיניה דמשום דלא שיקעו בערב קא פסל להו קידוש מחר: ומשני **אין צריך לקדש.** קאמר דבין שקידש לעבודת לילה אין צריך למחר ואשמעי' דאין לינה מועלת בקידוש וכדרבי אלעזר: **היינו דרב חסדא.** השתא דאוקמוה אין מעלהו דר' יוחנן משום פסול עמוד השחר אבל לילה לא פסיל היינו דרב חסדא: **איבא בינייהו מצות שיקוע.** לר' יוחנן מצות שיקוע מבערב כדי שימצאנו משוקע בקידוש תרומת הדשן ויהא נזכר לחזור ולשקעו והיינו דקאמר בין שקעו אלמא מבערב הוא משקע ליה ולרב חסדא לא החמירו בו כל כך ואין מצות שיקועו אלא שמוך לזמן פסולו קודם עמוד השחר: **לא היו רואין אותו בו'.** [במי שזכה] בתרומת הדשן קמיירי במסכת תמיד בשהיה נבנס לעזרה לקדש ידיו ורגליו לא היה מבניס בידו לא נר ולא אבוקה אלא מהלך לאור המערכה ולא היו רואין אותו אחיו [והכהנים] שהיו בבית מוקד עד ששומעין בו': **ואין אומרים הגיע.** לכיור מזרזין את עצמן להיות נבונים להעלות אפר לתפוח לאחר שירד זה לקדש את הידים ורגלים:

בין

מן המזבח דהתנן לעיל גבי ראהו אחיו הכהנים שירד: **מאי לאו.** האי שמיעת קול העץ דקתני דסלוק ליה לכיור מן הבור אלמא משוקע הוה וקשיא ליה לרב חסדא דאמר לא משקע ליה עד צפרא: **לא דמשקע.** השתא: **מי משתמע קליה.** הלא אין מוכני צריך לשוקעו אלא להעלותו אבל שיקועו משלשלו לבור והוא נופל מאליו: ומשני **דמשקע ליה בגלגלא.** כי היכי דלישתמע קליה וישמעו הכהנים העשים בעיר וניתו לפייס דתנן במסכת תמיד (פרק ג מ"ח) מירידתו היו שומעין את קול העץ שעשה בו': **בחומרתיה.** גלגלא: **והא גבני ריש.** שהיה מכריז עמדו הכהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם וישראל למעמדכם: **גבני.** שם האיש: **כי תרי היכרי הוו עבדי.** שתי היכרות עושין לדבר: **כל הכלים מקדשים.** מים שנתקדשו בהן

בין שאין בהן רביעית. הלוג מים ואע"ג דליכא שיעורא גבי נטילת ידים לגבי קידוש לא בעינן שיעור: **בקודח בתוכו.** קודח דופנו של כיור ותוחב בתוכו כלי קטן ומקצתו לתוך וזינק מימי הכיור ומוציא אבל באפיה נפשיה בעינן שיעור ארבעה כדנים: **והא ממנו כתיב.** אמתני' פריך דאמר כל כלי שרת ראויין הם לקדש: **יחזו.** ובקרבתם אל המזבח ירחצו קרא יתירא הוא דאי יחזו דהא כתיב לעיל מיניה ורחצו ממנו וסמיך ליה בבואם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח לא לכתוב יחזו דהא אורחצו הסמוך קאי: **שנמשח עמו.** ונתקדש במשיחתו כמותו אינו מקדש ידים ורגלים: **לנחושת הקשתיו.** לא בהיקשא יליף לה אלא כלומר (דימיתיו לכיור) להיות של נחשת הכן כמו הכיור (דימיתיו לכיור): **ולא לדבר אחר.** לא להיקשתי שנידם בפסוק אחד ללמוד שאר דברים ולומר שכמו שמנו מתדאי׳ דמדאיצטריך למיכתב נחשת גבי בנו דזימנא אחריתי שמע מינה לאו לאקשינהו בעי דאי איתקוש נחשת נמי ניתי בהיקשא אלא שמע מינה למאי דמיית פריש בהדיא ולמאי דלא פריש לא דמיא: **לנחשת.** לענין נחשת הקשתיו: **הקשתיו.** דימיתיו: **כל המשלים למקוה.** במסכת מקואות (פ״ז מ״א) תנן שיד מעלין ולא פוסלין מעלין משלימין לארבעים סאה והתם מפרש להו: **משלים למי כיור.** לשיעור ד' כהנים: **לרביעית.** של נטילת ידים אינו משלים: **למעוטי מאי.** אתא דאין משלים לרביעית: **אלימא למעוטי טיט הנזיק.** שהוא מן המעלין את המקוה בדקתני התם: נזיק, דק שראוי להדריקו מכלי אל כלי: **או דפרח שוחה ושותה ממנו.** שאינו עב ליפסל משתיית בהמה: **אפי׳ לרביעית נמי.** דבל זמן שנפסלו משתיית בהמה בין בבלי בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשרין: **אפי׳ למקוה נמי לא.** דלא נזדק הוא: **יכחושין אדומין.** כמין יתושין בלא כנפים כדרך שגדל בשולי חביות של יין שלנו מבחוץ יבחושים דקין אף הן נבראים מן הטפים: **אפי׳ בעייניהו נמי.** אם כל המקוה נעשה מהן כשר וריש לקיש נקט לישנא דהשלמה: **בעינו של דג.** דג גדול שנימוק שומן עינו בחורה: **למעוטי נתן סאה ונטל סאה.** למעוטי הנך מינים דתנן בהן לגבי מקוה פעמים מעלין ופעמים אין מעלין מי פירות וכל משקה שאינו מים ותמד משהתמיץ וקתני התם פעמים מעלין פעמים אין מעלין כיצד מקוה שיש בו ל״ט סאין ונפלה סאה מהן לתוכו׳ לא שהלתהו פירוש לא השלימתהו ואף לא פסלתו פעמים המעלין כיצד היו בתוכו ארבעים סאה מכוונות נתן סאה מאלו המינים ונטל סאה אחר הנתינה כשר דבטלו להנך קמאי במקוה השלם הילכך כי חזר ונטל לא מיפסיל נמצא שהמקוה הזה נשלם על ידיהם לבשנטל סאה והכוונה בנטילת ידים לא משלמי שאם היתה בו רביעית מים ונתן ממינים הללו לתוכו רובע רביעית ונטל בנגדם פסולה דלא חשיבא שיעור אזוטרא דרביעית לבטולינהו: **עד דיבו.** אם עירב בו ממינין הללו עד רובו של מקוה ולא רובו בכלל ע״א נתינת ונטילת סאה כשר: **אם קדח רביעית.** בדופן המקוה והמים נמשכין עם הסאה ואף על פי שנתמעטו המים ואין מערבין מי המקוה באותה קדיחה: **משבילין בו מחצין בו.** ציצוריות מלוגות קטנות של טוחי זהב: **מי מקוה.** אף על פי שאינן חיין: **בשרים.** להשאיב הכיור בתוכו למלאות מהן ולתת לתוכו: **למיטרא.** דלא בעי מים חיים: **והתניא.** בת״כ והקרב והכרעים ירחץ במים ולא במזוג מים ויין מוזגים יחד שני חלקי מים ואחד יין: **שאר מים.** ואפילו מכונסין: **מאי** קל **וחומר למי כיור לאו** [**למיטרא דמים חיים ניתנו.** וה״ק ר״ו] למים חיים הראויין לכיור שכשיורק לרחיצת קרבי קדשים: **לא דקדש.** ומי כיור ממש קא יליף בק״ו שרוחצין במימיו קרבים וק״ו שלהן לדקדש הוא: **והא תנא דבי שמואל.** לא ידעינא אהיכא קאי ומיהו שמעינן מינה דהיכא דכתיב מים סתמא אין מי כיור כשרין לו:

יכול

בין שאין בהן רביעית. למאי דקס״ד בלא קודח איי תימה דגרע מנטילת ידים ויש לומר דנטילת ידים נמי כשיש בו רביעית נוטלין אפילו לשנים והכא בדהמה ביה רביעית מעיקרא: **והא** ממנו אמר רחמנא. פי׳ בקונטרס דאמתניתין (פריך) דאמר כל כלי שרת ראויין לקדש פריך ונקשה תיקשה ליה מתניתין (דזימונא) (דף מג:) דקתני דבהן גדול מקדש בקיתון של זהב ונראה דקאי אהא דשני בקודח מתוכו (ופריך) והא ממנו אמר רחמנא דאין לקדש אפי׳ קודח אלא אם כן יהא במהות שיהא בו בשיעור: **קודח** מתוכו. פי׳ שנוטל ממימיו בכלי קטן ובשירה לקדש ביין דבאין מכלי גדול וכה״ג לקמן אם קדח בו רביעית מטבילין בו מחשים וצנוריות דמהכשירות דמקוה אתו ובקונטרס לא פירש כן: **כ"ן** מכוון. משמע שיש לו תוך ועשוי במין תיבה פרוצה למעלה והכיור יושב עליו ורבי׳ פי׳ בעין יורה כפשיה על פיה ונפתחו שוליה: **לרביעית** אינו משלים. פי׳ בקונטרס לרביעית לנטילת ידים ונקצת תימה והיה נראה לפרש לרביעית היינו להטביל מחטין וצנוריות דבהבי מיירי בסוף שמעתא ומיהו נראה כפירוש הקונט׳ דבימי ר״ל בבר בטלו רביעית דמקוה כדמוכח בגזיר בפרק שלשה מינים (דף לח.): **למעוטי** טיט **הנדוק.** אע״ג דמשלים למי מקוה אין מטבילין בו בדאמר בפרק קמא דסוכה (דף יט.) גבי אויר מצטרף ואין ישנים בתחתי ופריך מי איכא מידי דאיתו לא חזי ומצטרף וקאמר טיט הנדוק יוכיח ולא כמו שפירש שם בקונטרס דאע״ג דמשלים כדתנן במסכת מקואות פ״ו אלו מעלין ולא פוסלין מי השלג והברד וטיט הנדוק מכל מקום אם עשה מקוה שלם מטיט הנדוק לא עלתה לו לטבילה דלפירושו אין זה יוכיח דטיט הנדוק בשעה שהוא משלים חזי לטבילה ולא דמי (לאויר) דאין ישנים בתחתי אפי׳ בשעה שהוא משלים לפיכך נראה (דטיט הנדוק נמי) אפי׳ בשעה שמצטרף אין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקואות פ״ב (מ״ו) מקוה שיש בו מ׳ סאה וטיט רבי אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר בטיט ובמים באיזה טיט אמרו בטיט שהמים צפין על גביו ואם היו המים מצד אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו בתוכו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקוה שאין קנה המדה עומד אבא אליעזר [בן דוסאי] אומר מקוה שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חבית רבי שמעון אומר היורד בשפופרת הנוד רבי אליעזר ברבי צדוק אומר הנמדד בלוג והיינו טיט הנדוק (דף יט:) דאמר מיבחי׳ [ד]כשהטיט מצד א׳ מצטרף ל״ש ואין מטבילין בו: **אפילו** יצאו

לרביעית. כאן פי׳ בקונטרס דאמרינן פרק כל הבשר (חולין דף קו.) מים שנפסלו משתיית בהמה בין בכלים בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשירים ואינו כן דהתם תניא בהדיא בקרקע כשירים ופליגי התם באספקא בבת בירתא אבל במקומן כשירין לבולי עלמא ואפי׳ מקוה והא דקאמר התם אי אין פרה שותה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים מיירי בלא טיט אלא שהם טרוחים ונפסלו משתיית בהמה והכא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי טיט המעורב בהן ויש תימה מנא ליה האי שיעורא דכל הני תנאי דמסכת מקואות (פ״ב) לא מיירי בשתיית פרה: **נתן** סאה כשר. במי פירות מיירי בדפ׳ פרק הערל (ביבמות דף פב:) אבל מים שאובין אפי׳ כל היום כולו [כשר דראשון ראשון] בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשינן במים ולא במזוג והכא גבי כיור כתיב במים ומכשרינן במזוג: **והא רבי** תנא שמואל. פי׳ בקונטרס לא ידענא אהיכא קאי ומיהו בתורת כהנים תניא [והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים] יכול שאני מרבה אף מי תותין תלמוד לומר מים מים שאין להם שם לווי יצאו מי תותים שיש להם שם לווי:

יצאו

יצאו מי כיור שיש להם שם לוורי. הא דאמרינן בסוכה (דף יג.) ובחולין (דף סב:) כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאה תורה והקפידה עליו הוו שם לוורי לא קשיא מידי דכך שמו מי כיור בשעת מתן תורה: **ערל.** מפרש רבינו שלמה בכל מקום שמתו אחיו מחמת מילה ור"ת מפרש דמומר לערלות וקרי ליה לבו לשמים לפי שאינו עושה אלא מדאגת עצר דמילה ובריש הערל (יבמות דף ע.) פירשתי: **משום** דאין לבו לשמים. אפילו שב בשעת עבודה אמרינן בסוף מנחות (דף קט.) דאין קרבנו ריח ניחוח ואע"ג דדשהא לבו לשמים מתחילה לא היה לבו לשמים: **אבל** טמא מת. פירוש קודם שביעי מרצה אפי' בקרבן יחיד על ידי ציץ מתוך שמרצה בלא ציץ והא דאמר עון הקדשים ולא עון מקדישים מוקמינן לה בטומאת שרץ וכן כל טומאת מת דשמעתין היינו קודם שביעי שלו אבל בשביעי היינו כמו טמא שרץ דאינו מרצה ביחיד לפי ששוחטין ווורקין עליו וגם אינו מרצה בעבור טמא מת בשביעי (נמי) לפי שיכולין לעשות ע"י שלוחין טהורים ולאורתא מצו אבלי הפסח בטהרה. ברוך: **אי** הכי טמא שרץ נמי. בקונטרס לא גרס אי הכי דאפי' ליח לן מתוך שמרצה כו' מצי לאקשויי הך פירכא טמא שרץ לירצי בעבור מקל וחומר מטמא מת ויש ליישב אי הכי דקאמרת מתוך שמרצה וכו' וילפת יחיד בדיעבד מצבור לכתחילה א"כ טמא שרץ נמי לירצי ביחיד דהא מרצה הוא בציבור מק"ו דטמא מת אבל אי לאו מתוך לא הוה קשיא מידי דאמינא דמתני' דפסלה טמא מיירי בין בטמא מת בין בטמא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לבו לאוקמי מתני' בזב ומצורע מי שטומאה יוצאת מגופו אבל טמא מת ושרץ לא דמרצו ביחיד בדיעבד דהואיל ומרצו בעבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טמא שרץ אינו מרצה בציבור לכתחילה שהרי מכפרין במתכפרין ובמתכפרין טמאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין חוורקין על טמא שרץ וכל שאין היחיד נדחה אין צבור עושין בטומאה אלא שולחין שלוחיהן המהודרים ורעושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטמא מת שכן מרצה בעבור מה שאין כן בטמא שרץ: (הגה"ה). ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמומרו אפי' בטומאה היינו בין במת בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דורות לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרצה בעבור מיירי ביראוי של אבילה בטומאה כלומר מתוך שמרצה ריצוי גדול שנאבל בטומאת בעלים במת מרצה נמי ביחיד ששימש בטומאת מת אבל טמא שרץ נהי דיש לו ריצוי בעבור כגון היכא דבטומאו הכהנים או הסכינים בשרץ דעבדי בטומאה דבמומרו אמר רחמנא ואפילו בטומאה וכל שביחיד נדחה בעבור עבדי בטומאה מ"מ אין לו ריצוי גדול כמו מת ואילו טמאו עבור בשרץ אין להם לאבול בטומאה כמו שאמר לבסוף ופריך אי הכי טמא שרץ נמי כיון דאמרת דבטומאת מת מרצה ביחיד מטעם דמרצה בעבור דאבלי בטומאת מת א"כ טמא שרץ נמי בקרבן יחיד ליריצי מקל וחומר מטמא מת דיחיד ומשני קסברי זקני דרום מכפרין פירוש דיחיד במתכפרין דטמא מת אין טמא שרץ לא ואם תאמר ומנ"ל דבמומרו איירי אף בטומאת שרץ אי ממשמעותא דמעורו אם כן אפילו זב ומצורע אי מקל וחומר דמת שטעון שלישי ושביעי מה לטומאת מת שכן אישתראי לאבול בטומאת בעלים תאמר בשרץ דאם טמאו בעלים בשרץ לא אבלי [ויש לומר דהאי דלא אבלי] לאו משום חומר דשרץ אלא משום דשוחטין חוורקין עליו [ולא] איפטר ליה מפסח וכה"ג במת בשביעי שלו אם היו רוב צבור טמאים בשביעי שיכולים ליטהר לערב לא הוו אבלי בטומאה דקשה לפירוש ר"ת כי היכי דאמר מכפרין במתכפרין [למעוטי טומאת שרץ דלא לירצי ביחיד] הכי נמי נימא בציבור ודווקא טמא מת ולא טמא שרץ ואי משום דאתי קל וחומר ומפיק מהיקישא הכא

יָצְאוּ מֵי כִיּוֹר שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁם לְוּוִי. אֲלָא לָאו, דְּרָאוּיִין לְמֵי כִיּוֹר, אֲלָמָּא מַיִם חַיִּים נִינְהוּ. תַּנָּאֵי הִיא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵי כִיּוֹר, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר מֵי מַעְיָן הֵן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים שְׁאָר מַיְמוֹת הֵן: עָרֵל: מְנָלָן, אָמַר רַב חִסְדָּא, דְּבָר זֶה מִתּוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לֹא לָמְדָנוּ, מִדִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי לָמְדָנוּ שֶׁכָּל בֶּן נֵכָר עֲרֵל לֵב וְעָרֵל בָּשָׂר לֹא יָבֹא אֶל מִקְדָּשִׁי (לְשָׁרְתֵנִי). וּמְנָלָן דְּמַחְלִי עֲבוֹדָה, דִּכְתִיב 'כַּהֲבִיאָכֶם (אֶת) בְּנֵי נֵכָר עֲרֵלֵי לֵב וְעֲרֵלֵי בָשָׂר לִהְיוֹת בְּמִקְדָּשִׁי לְחַלֵּל אֶת בֵּיתִי': תָּנוּ רַבָּנָן, 'בֶּן נֵכָר, בֶּן נֵכָר, יָכוֹל 'בֶּן נֵכָר' מַמָּשׁ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'עֲרֵל לֵב'. אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'בֶּן נֵכָר', שֶׁנִּתְנַכְּרוּ מַעֲשָׂיו לְאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם. וְאֵין לִי אֶלָּא עֲרֵל לֵב, עֲרֵל בָּשָׂר מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְעֲרֵל בָּשָׂר'. וּצְרִיכִי, דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא עֲרֵל בָּשָׂר, מִשּׁוּם דְּמֵאִים. אֲבָל עֲרֵל לֵב דְּלָא מֵאִים, אֵימָא לֹא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן עֲרֵל לֵב, מִשּׁוּם דְּאֵין לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם, אֲבָל עֲרֵל בָּשָׂר דְּלִבּוֹ לַשָּׁמַיִם, אֵימָא לֹא, צְרִיכִי: טֻמְאָה פָּסוּל: אָמְרוּ זְקֵנֵי דָרוֹם, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא טֻמְאָה שֶׁרֶץ, אֲבָל טֻמְאָה מֵת, מִתּוֹךְ שֶׁמְּרַצֶּה בְּצִיבּוּר מְרַצֶּה נַמִּי בְּיָחִיד. אִי הָכִי, טֻמְאָה שֶׁרֶץ נַמִּי, לֵיתֵי בְּקַל וְחוֹמֶר מִטֻּמְאַת מֵת, מָה טֻמְאָה מֵת שֶׁטָּעוּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, מְרַצֶּה. טֻמְאָה שֶׁרֶץ שֶׁאֵינוֹ טָעוּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּרַצֶּה. קָסְבְרֵי זְקֵנֵי דָרוֹם, מְכַפְּרִין בְּמִתְכַּפְּרִים, מָה מִתְכַּפְּרִים, טֻמְאַת מֵת אֵין, טֻמְאַת שֶׁרֶץ לֹא. אַף מְכַפְּרִין, טֻמְאַת מֵת אֵין, טֻמְאַת שֶׁרֶץ לֹא. מַאי קָסְבְרֵי, אִי קָסְבְרֵי אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טֻמְאַת שֶׁרֶץ, אַמַּאי לֹא עֲבְדֵי צִיבּוּר בְּטוּמְאָה. הָא כֹּל שֶׁבְּיָחִיד נִדְחֶה, צִיבּוּר עֲבְדֵי בְּטוּמְאָה. אֶלָּא, קָסְבְרֵי שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טֻמְאַת שֶׁרֶץ, אָמַר עוּלָּא, תָּקֵנ לְהוּ רֵישׁ לָקִישׁ לְדָרוֹמָאֵי. וְכִי אֵיזֶה כֹּה מְרוּבֶּה, כֹּה מִכַּפֵּר אוֹ כֹּה מִתְכַּפֵּר, הֲוֵי אוֹמֵר כֹּה מִתְכַּפֵּר. וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁנִּטְמְאוּ בְּעָלִים בְּשֶׁרֶץ, מְשַׁלְּחִין קָרְבְּנוֹתֵיהֶן, כֹּהֵן בְּמֵת, שֶׁאֵין מְשַׁלְּחִין קָרְבְּנוֹתֵיהֶן, כֹּהֵן שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת אֵינוֹ דִּין שֶׁאֵינוֹ מְרַצֶּה. קָסְבְרֵי זְקֵנֵי דָרוֹם, טֻמְאַת מֵת [נַמִּי] מְשַׁלַּחַ קָרְבְּנוֹתָיו. וְהָכְתִיב 'אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָעֲשָׂה פֶּסַח בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וגו'. לְמִצְוָה. וְהָא כְּתִיב 'אִישׁ לִפְנֵי בַּעֲלִים אצל שרץ ואמאי אמרי זקני דרום מרצה ביחיד מגו דמרצה בצבור: **טמא מת נמי.** יחיד טמא מת נמי משלח קרבנותיו כלומר אם שילח פסחו לעזרה ושחטו וזרקו עליו פטור מלעשות פסח שני ואף על פי שלא יאכל ממנו דקסברי אכילת פסחים לא מעכבת ומיהו לכתחילה אמר רחמנא נדחה לפסח שני ועבוד עבדי בטומאה הילכך כהן המכפר בקרבן יחיד מתוך שמרצה [בצבור] לכתחילה מרצה ביחיד דיעבד: **והכתיב איש איש וגו' ועשה פסח בחדש השני.** אלמא מידחי:

לפי

יבול בן נכר ממש. גזי: **תלמוד לומר ערל לב.** אינו נפסל אלא מחמת ערלות לבו אלמא בבהן קאמר: **שנתנכרו מעשיו.** נחשבים לנכרים למקום: **ערל בשר.** והוא צדיק מעין: **טמא פסול.** אמתני' קאי דתנן במתני' טמא מחלל עבודה ולו כרחיך בקרבן יחיד קאמר דאילו קרבן צבור קרב בטומאה: **מתוך שמרצה בצבור.** לכתחילה: **מרצה ביחיד.** דיעבד על ידי שהציץ מרצה עליו והאי דבטומאת מת פשיטא לן דכתיב במועדו ואפי' בטומאה משמע בין שכהן (נמי) טמא בין שהצבור טמאין ומדלגי בדוכתא אחריתי גבי טומאת בעלים דכי אישתראי טומאה בצבור במת אישתראי דכתיב איש כי יהיה טמא לנפש ילפינן מינה איש נדחה ואין צבור נדחין אף גבי כהן המרצה נמי במת אישתראי: אי הכי לי"ג: **טמא שרץ נמי ליתי בקל וחומר.** המרצה בצבור לכתחילה בק"ו מטמא מת: **קסברי זקני דרום.** דאמרי מת דוקא: **מכפרין במתכפרין.** בשהותרה טומאה בצבור שניהם היו במשמע הכהן והצבור דהא ממועדו נפקא לן (פסחים דף עז.) הילכך כהן כציבור מה בשהותרה טומאה אצל רוב צבור שנטמאו טמא מת הותר ולא טמא שרץ ואף בשהותר לכהן בקרבן צבור מת הותר ולא שרץ: **מאי קסברי.** זקני דרום דפשיטא להו דלא הותרה טומאת שרץ אצל רוב צבור ותיתי בקל וחומר: **אי קסברי אין שוחטין וזורקין.** את הפסח על יחיד טמא שרץ ואף ע"ג דיכול לטבול ולאבול לערב ואיכא למ"ד בפסחים (דף צ:) (ד"ה ול) הכי הילוף לה מאיש איש כי יהיה טמא לנפש ואפילו חל שביעי שלו ערב הפסח במשמע דהוה ליה כטומא שרץ: **אמאי לא עבדי ציבור בטומאה הא כל שביחיד נדחה צבור עבדי בטומאה.** דאיש ולא ציבור קאמר רחמנא: **אלא סברי** לן **כמ"ד התם שוחטין וזורקין על טמא שרץ.** והואיל וחזי לאורתא הילכך צבור טמאי שרץ אף הן לא הותר להן ליכנס לעזרה טמאין אלא ישלחו קרבנותיהם לעזרה ויקריבוהו כהנים טהורין ויטבלו ויאבלו לערב דלא הותרה להם טומאה אלא במקום שאילו לא הותרה היו נדחין הילכך טמא מת שאינו מותר לאבול לערב הותר להן אבל טומאת שרץ לא ואין כאן ק"ו שהרי יכולין לעשותו בטהרה: **תקע להו.** צעק להם קול גדול: **איזה כה מרובה.** לדחות את הטומאה: **הוי אומר כה מתכפרין.** כדמפרש ואזיל שהיחיד טמא שרץ משלח קרבנו לעזרה כדקאמרינן שוחטין וזורקין על טמא שרץ והכהן המרצה בו אם נטמא בשרץ פסול לו כדמוקמינן מתני' דקתני טמא פסול בטמא שרץ: **מקום שאם נטמאו בעלים בו.** יחיד שנטמא במת אין משלח פסחו לעזרה לשחוט עליו (אלא נדחה לפסח שני) כדכתיב איש איש כי יהיה טמא וגו' ואע"ג דכהן מרובה משל כהן אצל שרץ: **כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה.** שהרי כוהן רע משל

לְפִי אֲכָלוֹ. הראוי לאכילה תכוסו עליו דהיינו שחיטה: **בְּמַכֶּסֶת.** לשון מנין כמו מכסת ערכך (ויקרא כז): **וְאִיתְּקֵשׁ אֲכִילָה לְמִנּוּיָן.** מה מנויין מעכבי אף אוכלים מעכבי שאם שחטו לטמאים ולערלים וחזלה וחוקו שאין יכולין לאכול בזית פסול ואפי' הן מנויין דהא לפי אכלו בהאי קרא כתיב לגבי מנויין: **וְכִי לֹא מִקְּשׁי נַמִּי.** וסברי טמא מת משלח קרבנותיו בדיעבד אית להו דר פירבא גופא דפרכינן לעיל אמילתייהו דמוקמינן מתניתין בבהן טמא שרץ אבל בהן טמא מת הציץ מרצה דהא מודה מיהא דלכתחילה אמר רחמנא טמא מת יחדה לשני וטמא שרץ אמרינן לעיל דשוחטין עליו לכתחילה: **ומה בְּמקום כו' בעלים.** יחיד: **מיתיבי.** לזקני דרום: **מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ.** משנה היא בביצד צולין (פסחים דף פ:) שהנזיר ורועה פסח כו' קס"ד דאי טומאת הגוף בבעלים קאמר ולהכי נקט נזיר ורועה פסח דאילו שאר קרבנות אין טומאת בעלים פסול בהן אבל עושה פסח אכילתו מעבבא ונזיר נמי כשנטמא במת שסתר נזירותו דצריך לחזור ולמנות כדכתיב (במדבר ו) וכי ימות מת עליו וגו' ואין ראוי לקרבנות תגלחתו עד שיטהר ויביא תחילה קרבנות נזירות טומאתו שתי תורים ושש וימנה את נזירתו ואחר כך יביא קרבנות נזירות טהרה וקתני אין הציץ מרצה בדיעבד: **אִלְּמָא נְטִמְּאוּ כו'.** כלומר אם שלח קרבנו ושחטו חוזק עליו לא נפטר מפסח שני: **הכי נמי.** דמרצה ציץ: **בגון שנטמא בהן בשרץ.** כדתנן טמא מסת ואוקימנא בשרץ ותנן נזיר ורועה פסח וה"ה לכל קרבנות יחיד והא דנקט הני משום סיפא נקט דבעי מיתני נטמא טומאת התהום הרי זה מרצה וכי גמירי היתר טומאת התהום בנזיר ורועה פסח גמירי לה בביצד צולין וטומאת התהום טומאת ספק והתם מפרש איזהני טומאת התהום כו' והילכתא גמירי לה דהותרה בנזיר ורועה פסח כדאמרי' בביצד צולין (פסחים דף פ:): **לֹא אמרי.** דהותרה טומאת התהום בנזיר ורועה פסח אלא בטומאת המת בלבד: **מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ.** דלא הותרה ומקו"ו לא אתיא שאין דנין ק"ו מהלכה: **טומאת התהום דיחיד.** כגון ראה בין השמשות ספק כולה מן היום או כולה מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חציה מן היום וחציה מן הלילה וחזי לה כשתי ראיות דמטמע משום דהמירא דירצאה עליו מגופו: **דבעי רבי בר חמא.** בביצד צולין: **כהן המרצה בקרבנותיהן.** של נזיר ורועה פסח הותרה לו טומאת התהום אם נטמא בה: **והא הכא בכהן אוקמא לה.** לרישא דקתני אין הציץ מרצה על טומאת הגוף ועלה קתני נטמא טומאת התהום הרי זה מרצה: **דרמי בר חמא פלג הוא.** אדזקני דרום הוא מוקים להההיא בטומאת בעלים וסבירא דאין יחיד טמא מת משלח קרבנותיו דאבילות פסחים מעכב: **תא שמע.** תיובתא לרמי בר חמא: **ונשא אחרן.** בציץ כתיב: **את עון הקדשים.** פסול קרבנות יראה בציץ:

אם

לְפִי אֲכָלוֹ'. לְמִנְיָן. **וּלְעַכּוּבֵי לֹא,** וְהָתַנְיָא, 'בְּמִכְסַת נְפָשׁת', מְלַמֵּד שֶׁאֵין הַפֶּסַח נִשְׁחָט אֶלָּא לְמִנְיָן. שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְמִנְיָן, יָכוֹל יְהֵא בְּעוֹבֵר עַל הַמְּצָוָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'תְּכֹסּוּ', הַתּוֹשֵׁב שָׁנָה עָלָיו לְעִכּוּב. וְאִיתְּקֵשׁ אוֹכְלִין לְמִנְיָן. וְזֶקֶן דָּרוֹם לֹא מִקְּשֵׁי. וְכִי לֹא מִקְּשֵׁי נַמִּי, מֵהָא נַמִּי אִית לְהוּ פִּירְכָא. וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁטֻּמְאָתוֹ בְּעָלִים דְּשָׁרֵי, אֵינוֹ מְרַצֶּה. מָקוֹם שֶׁטֻּמְאָתוֹ בָּעָלִים בְּמֵת שֶׁאֵין מְשַׁלְּחִין קָרְבְּנוֹתֵיהֶן לְכַתְּחִלָּה, כֹּהֵן שֶׁטֻּמְאָתוֹ בְּמֵת, אֵינוֹ דִּין שֶׁאֵינוֹ מְרַצֶּה. מֵיתִיבִי, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ, נָזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח, הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טוּמְאַת דָּם, וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טוּמְאַת הַגּוּף. בְּמַאי, אִילֵימָא בְּטוּמְאַת שֶׁרֶץ, הָאֲמַרְתְּ שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טוּמְאַת שֶׁרֶץ. אֶלָּא טוּמְאַת מֵת, וְקָתָנֵי אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה. אַלְמָא נְטִמְּאוּ בָּעָלִים בְּמֵת, אֵין מְשַׁלְּחִין קָרְבְּנוֹתֵיהֶם. **לֹא,** אִי דְּאִיטַּמּוּ בָּעָלִים בְּמֵת, הָכִי נַמִּי. הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בְּגוֹן שֶׁנִּטְמָא כֹּהֵן בְּשֶׁרֶץ. אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא, נִיטְמָא טוּמְאַת הַתָּהוֹם הַצִּיץ מְרַצֶּה, הָא תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא,**לֹא** אָמְרוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם, אֶלָּא לְמַת בִּלְבָד. **לְמַת,** לְמַעוּטֵי מַאי. לָאו, לְמַעוּטֵי טוּמְאַת הַתְּהוֹם דְּשֶׁרֶץ. לֹא, לְמַעוּטֵי טוּמְאַת הַתְּהוֹם דְּיָחִיד. וְאֶלָּא הָא דְּבָעֵי רַמִּי בַּר חָמָא, כֹּהֵן הַמְּרַצֶּה בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶם הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם, אוֹ לֹא הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם. תְּפַשׁוֹט דְּטוּמְאַת הַתְּהוֹם הוּתְּרָה לוֹ, דְּהָא הָכָא בְּכֹהֵן קָיְימִינַן. דְּרָמֵי בַּר חָמָא, וַדַּאי פְּלִיגָא. תָּא שְׁמַע, 'וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים', וְכִי אֵיזֶה עָוֹן נוֹשֵׂא, הָבֵא נַמִּי נִיתֵּי ק"ו לִיפּוֹק מִהֵּיכָא וְעוֹד קְשֵׁה הֵיכִי יְלִיף טְמֵא שְׁרֵץ דְּיָחִיד בק"ו מִטְּמֵא מֵת דְּיָחִיד הָא טְמֵא גּוּפֵיהּ דְּיָחִיד יְלִיף עַל יְדֵי מַתְנִי וְכִי הָאי גַּוְונָא חֲשִׁיב בְּבַנִּין אָב בְּפֶרֶק אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן (לקמן דף נא.) דְּקָאָמַר לֵן בְּדַם כשר הָאוֹשִׁיל וְלֵן כשר בְּאִימּוּרִין וְדִבּוּר הַלָּמֵד בְּבִנְיַן אָב אֵינוֹ יָחֵר וּמִלְּמַד בְּקַל וְחוֹמֶר וּ"ל דְּבָעֵיא הֵיא בְּאֵיזֶהוּ מְקוֹמָן וְהֵכָא מִת מִשְׁלַח דִּילְמָא קָאָמַר וְעוֹד ר"ל דְּאַהֵי מְתוּךְ אֵינוֹ בְּבִנְיַן אָב דְּאִי הֵוֵי בְּבִנְיַן אָב אַ"כ יֵאָבֵל בְּיָחִיד כְּבִצְיוּר: **וְזֶקֶן** דָּרוֹם לֹא מִקְּשֵׁי. וּזְקֵנֵי דָּרוֹם תְּנַאי הֵוֵי וּפְלִיגִי אַמְּתָנִי' דְּתַמְיד נִשְׁחַט (פסחים דף סא.) דְּתַנְיָא הַשּׁוֹחֵט לְעַרְלִים וּלְטֻמְאִים פְּסוּל אִי נַמִּי סְבִירָא לְהוּ כר' נתן וְלִית לְהוּ דְּאַקְמוּהּ שֵׁ"מ בְּבִיצַד צוֹלִין (שם דף עח) דְּתַמְיד ר' נתן הֵיכָא דְּגַבְרֵא לֹא חֵזִי: **מִפְּנֵי** שֶׁאָמְרוּ נָזִיר וְרוֹעֶה פֶּסַח. אע"ג דְּפַרְשִׁי' זְקֵנֵי דָּרוֹם תְּנַאי הֵיא אֲפִילְכָא דְּסִיפָא סָמִיךְ דְּנִטְמָא טוּמְאַת הַתְּהוֹם מְרַצֶּה (דְּבוֹלִי עֶלְמָא אִית לְהוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם מְרַצֶּה) דְּהִילְכְתָא גְּמִירִי לֵהּ דְּבֵאִיתָא פֶּרֶק בִּיצַד צוֹלִין (פסחים פ:) וְכֵן בְּרַייְתָא דְּר' חִיָּיא לֹא אָמְרוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם אֶלָּא לְמֵת בִּלְבַד דְּפָרִיךְ מִינָהּ הָתָם לְרַבִּי יוֹסֵי: **אֶלָּא** בְּטוּמְאַת מֵת **בְּבַעֲלִים** וּקְתָנֵי אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה. וְקַשְׁיָא לְזֶקֶן דָּרוֹם דְּאָמַר אִישׁ אִישׁ לְמִצְוָתוֹ: **לֹא** לְמִעוּטֵי טוּמְאַת הַתְּהוֹם דְּיָחִיד. וְא"ת מ"מ קַשְׁיָא בְּרַייְתָא דְּר' חִיָּיא דְּלֹא אָמְרוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם אֶלָּא לְמֵת בִּלְבַד הָא אֵיטְמֵי כֹּהֵן טוּמְאַת הַתְּהוֹם דְּיוֹדְעִי לֹא מַרְצֵי וְתִירַץ ה"ר חַיִּים דְּמֵירֵי בְּמֵת בְּשִׁבְיעִי הָהוּי בְּטוּמְאַת שֶׁרֶץ דְּשוֹחֲטִין חוֹזְרִין עָלָיו וְלָא מַרְצֵי כְּמוֹ מִשּׁוּם דְּמַכְפְּרִין בְּמִתְכַּפְּרִין וְהַשְׁתָּא חָמִיר בְּשִׁבְיעִי דְּלֹא מַרְצֵי וְטָמֵא מֵת בְּרֵאשׁוֹן מַרְצֵי וְהֵיכִי נִטְמָא דְּבְשִׁבְיעִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּטַהֲרָה עַל יְדֵי שֶׁלִּיחַ חִזּוּי לְמֵיכַל לְאוּתְרָא אֲבָל בְּרֵאשׁוֹן לֹא אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ בְּטַהֲרָה לְכַךְ בְּדִיעְבַד כְּשֵׁר וּמִיירֵי בְּרַייְתָא דְּר' חִיָּיא (בְּטוּמְאַת הַתְּהוֹם דְּאִי אֵיטְמֵי) כֹּהֵן בְּטוּמְאַת וְדַאי אֵי שֶׁרֵץ אֵי בְּמֵת בְּשִׁבְיעִי שְׁלִי אֵינוֹ מַרְצֶה בְּיָחִיד אֲפִי' בְּדִיעְבַד (שְׁדֵּרֵי אֵינוֹ מַרְצֶה בְּצִיבּוּר בְּתָמִיד) דְּהָא מִכַּפְּרִין בְּמִתְכַּפְּרִין וְצִיבּוּר טְמֵאֵי שֶׁרֵץ אֵי בְּשִׁבְיעִי שֶׁל מֵת לֹא עֲבְדִי בְּטוּמְאַת אֵלָא שׁוֹלְחִים קָרְבְּנוֹתֵיהֶם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ כֵּיוָן דְּחָזוּ לְאוּתְרָא אֲבָל בְּטוּמְאַת הַתְּהוֹם מַרְצֶה כֹּהֵן בְּיָחִיד אֲבָל בַּעֲלִים לֹא מְתוֹקְמָא בְּרַייְתָא דְּר' חִיָּיא דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ הוֹרֶה עַל טְמֵאֵי שֶׁרֶץ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חֲצִיָּה מִן הַלַּיְלָה וְחֲצִיָּה מִן הַיּוֹם וְכֵן בְּרַייְתָא דְּר' חִיָּיא דְּלֹא אָמְרוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם אֶלָּא לְמֵת בִּלְבַד וְהָא דְּתַנְיָא בְּסִפְרֵי דְּמִילֶּואִים וְהוֹלֶה אֵין לוֹ תַּקָּנָה

אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב. כך פי' הקונטרס משום דאמרי' לקמן בפירקין (דף כח.) דאיסור רבה דחוץ לזמנו שהוא בכרת מקרא רבה ופרשה רבה בצו את אהרן ואיסורא זוטא דחוץ למקומו דליכא כרת מקרא זוטא ופרשתא זוטא בפרשת קדושים תזהו והביא ראייה מתורת כהנים ורבינו תם מקיים גירסת הספרים דגרסינן אינפא בפיגול לא יחשב ובנותר לא ירצה דלקמן בפירקין מסקינן דתרוייהו מקרא אחרינא נפקי דכתיב ביה לא ירצה ולא יחשב ומה שנזכר פיגול קודם לנותר אף ע"ג דבקרא כתיב נותר ברישא דהיינו חוץ לזמנו משום דלשון פיגול כתיב בקרא בהדיא: **אם** עון נותר הרי כבר נאמר כר. לאו נותר ממש (קאמר) כדאמרי' לקמן בפירקין (דף כט.) לאחר שהוכשר יפסל אלא במחשבת נותר דהיינו מחשב לאוכלו חוץ לזמנו: **הא** אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה. וא"ת תיפוק לי דלא משכחת מידי דמיתוקם ביה קרא אלא בטומאה ואומר רבינו תם משום דכתיב גבי ציץ לרצון להם דמשמע דבר שהוא לרצון במקום אחר ולהכי דחיק לאשכוחי הותר מכללן מכל הני דפריך מיניתיו (במנחות דף כה.). יוצא ושמאל ובעל מום (וא"ת) (א"כ) נותר ופיגול היכן הותרו מכללן דאיצטריך ליה לא ירצה ולא יחשב ואומר רבינו תם דפיגול הותר מכללו בבמה דלא שייך שם מחשבת חוץ למקומו והא דפריך בהקומץ רבה (מנחות דף כה.). אימא עון יוצא שהותר מכללו בבמה אמר קרא לרצון להם לפני ה' אין עון פיגול בא לחוץ למקומו חשיב שפיר לפני ה' שהמחשבה בפנים ואין לומר דבבמה לא קרינן ליה הותר מכללו כיון דהכשירו בכך כדקאמר התם גבי שמאל דכיון דאסור בפנים אין זה קרוי הכשירו בכך נותר כדי נסבה ואגב פיגול נקט נותר הואיל ומשכח ביה קרא אע"ג דלא צריך אי נמי נותר הותר מכללו בראשו של מזבח דאיכא למאן דאמר אין לינה מועלת בראשו של מזבח בריש תמיד נשחט (פסחים ד' נט.), ובפ' המזבח מקדש (לקמן ד' פז.), ומיהו פלוגתא דאמוראי היא וקשיא למ"ד (דאית ליה) לינה מועלת מדך בריישא ונראה דנותר יש ללמדו עון עון מריצוי ציץ ופגול נמי מצינן למילף ואפ"ג לא משכחת בה הותר מכללן ולרצון להם איכא לאוקמי בדדרשי' בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף ס:) (להם לרצון ולא לפורענות) אבל לגרים אפי' לפורענות ועד י"ל דנותר הותר מכללו במנחת כהנים ומנחת כהן משיח וקמיע ול דבר שאין לו מתירים אין חייבים עליהן משום פיגול כדתנן פ' ב"ש (לקמן דף מג.) ואפי' פסולא נמי נראה דליכא מדאמר לעיל בסוף פ"ק (דף יד.) דמודה ר' שמעון בהולכת חטאות הפנימיות ופריך והא"ר שמעון כל שאינו על מובח החיצון אין חייבין עליו משום פגול ומשני מודה ר' שמעון דפסול מק"ו ומה שלא לשמו הכשר בשלמים פסול בחטאת חוץ לזמנו הפסול בשלמים פסול בחטאת משמע דאי לאו ק"ו הוה אמינא דאפי' פסולא ליכא א"כ במנחת כהנים ובמנחת נסכים דליכא ק"ו דלא מיפסל בזו שלא לשמן ליכא פסולא כלל אלמא אשכחן נותר דהותר מכללו לגמרי: **לאו** כגון שנטמאו בעלים במת. תימה מאי קשיא ליה לוקמה בטומאת הדם שנטמא הדם הציץ מרצה דגבי טומאת הדם מייתי לה בבולי הש"ס (לקמן מה.) דדם שנטמא חוץ לזמנו הותרה ותנן נמי בפסחים (דף עח:) נטמא הדם והכשר קיים וזרק הדם וי"ל דס"ל דלהאי לישנא דלית ליה למימר דנושא עון טומאה אלא בכי האי גוונא שהותרה בצבור דהיינו בטומאת בעלים דהותרה לאכול בטומאת הגוף למאי דלא מסיק אדעתיה השתא עון קדשים ולא עון מקדישים: **אי** נימא טומאת שרץ בבעלים היכא אשתראי. דאי סבר שוחטין חוזרקין על טמא שרץ וכן טמא מת בשביעי שלו דחשיב טמא שרץ דאי יחיד נדחה צבור נמי לא עבדי בטומאה אלא עושין שליח לשחוט בעבורם כיון דאיתנהו אבלי לאורתא ואי סבר אין שוחטין חוזרקין על טמא שרץ דהשתא צבור עבדי בטומאה א"כ מן הציץ מרצה אין שוחטין חוזרקין עליו אלא בטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרצה ליחיד שהביא פסחו וסייעוה לזקני דרום דאמרי' איש איש למצוה וקשה מאי פריך היכא אשתראי לוקמה בבדן שנטמא בשרץ דמרצה בצבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרום מכפרים כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעלים הא כיון דשוחטין חוזרקין על טמא שרץ א"כ ריצוי ציץ ל"ל הא קרב בטהרה כדפריש רבינו שלמה בסמוך ואי סבר אין שוחטין על טמא שרץ א"כ לא יועיל ציץ כדפריש לעיל א"ר דמעיקרא בעי לאוקומה בטומאת בעלים בשרץ והוה מצי למפרך ל"ל ריצוי ציץ אלא שפיר פריך היכא אשתראי וכי משני לעולם בשרץ רוצה לומר הא בטומאת בעלים אלא בטומאת הגוף כהן גדיד"א וכ"ש בטומאת מת וסבר רמי בר חמא טומאת מת מרצה בבהן ביחיד וקצת קשה דלא ה"ל למימר שם טומאה בעלם משמע דטומאת מת בצבור קאמר והלא טומאת שרץ נמי דחורה לכהן מק"ו דלעיל אלא משום דעיקר היתר צבור בטומאת מת כתיבא לחבי נקט ליה. ברי"ן. **אי"מא** מה זר במיתה אף יושב במיתה. פי' בקונטרס דניגמר במה מצינו מה זר מחלל עבודה וחזיב מיתה אף יושב שמחלל עבודה במיתה וקשה דגבי ערל ואונן נמי הויא לן להקשות כמו כן דליחייב במיתה מבנין אב ונראה דפריך משום דדרשי' לעמידה בחרתיו ולא לישיבה שלא בחר בכהנים יושבים אלא נחשבים כמו ישראלים זרים לכך מחלל עבודה כזר ומש"ה גם במיתה לחוי כזר) ומשני דמשום דהוי מחזר בגדים שלא דחוץ דחוץ ורגלים (שני כתובים הבאים כאחד דבמחזר בגדים כתיב ביה מיתה ולא ישאו זר ומתו ובשלא רחוץ ידים ורגלים) נמי כתיב ביה מיתה ולא יטמתו ובהנם נכתבה דהא ליפי' חוקה לגזירה שוה אלא למימרא דלא ליפי' מיתה דקרי' רחמנא זר וניתא השתא דהלא מיתה אף יושב שמחלל עבודה במיתה:

שני

אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב. ה"ג לה בת"כ וכן הצעתה בכל מקום וה"ק איזה פסול קרבן מרצה הוא את עון פיגול דמחשבת חוץ למקומו דאיקרי פיגול כדאמר לקמן בפירקין (דף כח.) פיגול הוא לא ירצה אם אינו לענין חוץ לזמנו תניהו לענין חוץ למקומו הרי כבר נאמר לא ירצה: **אם עון נותר.** פסול מחשבת נותר שחישב לאוכלו לאחר שנעשה נותר דהיינו מחשבת חוץ לזמנו: **הרי כבר נאמר** המקריב **אותו לא יחשב.** והאי קרא בחוץ לזמנו מיתוקמנא בפירקין ובספרים שלנו גירסא זו משובשת בכ"מ בהש"ס ומחליפין המקראות ולאותה הגירסא אינך יכול לפרש נותר זה במחשבת חוץ לזמנו והפיגול במחשבת חוץ למקומו דלא יחשב בחוץ לזמנו כתיב וצריך אתה לפרש נותר ממש ואי אפשר לומר כן שאין הקרבן שקרבו מתחילה בהכשר נפסל מלרצות ולעולת לשם חובה אם הותיר ממנו: **הא אינו נושא בו:** הא כלומר הנה מצינו שאינו נושא אלא עון הטומאה ויש טעם לדבר ליתן נשיאת פסול קדשים זה על טומאת הואיל ומצינו לה היתר אחר שהותרה מכללה בצבור לבתחילה ליכלך יחיד שלא הותרה אצלו יבא הציץ וירצה בדיעבד: **אי"מא טומאת שרץ.** מתוקמא בבהן או בבעלים ולמימר דהאי דשוחט ושורק וזורק על טמא שרץ ציץ הוא דמרצה: **היכא אשתראי.** בצבור כיון דאין יחיד נדחה צבור לא עבדי בטומאה: **לאו** בגון **שנטמאו בעלים במת.** בתמיה ומי לא מיירי בטומאת בעלים ותקני שלחין: **וכי ימות מת עליו אמר רחמנא.** דטמא ראש נזרו וטוהר ואין ראוי לקרבנות טהרה עד שיעברו ימי טומאה ויביא בפרת טומאת נזירותו שתי תורים ואשם ויזרוק ויביא קרבנות תגלחתו: **אלא בעושה פסח.** ת"ש טמא מת משלח פסחו וקשיא לרמי בר חמא: **לעולם.** טומאת שרץ קאמרינן מהכא דציץ מרצה לשחוט ולזרוק על טמא שרץ ודקשיא לך היכא אשתראי בהן: **ושם טומאה בעולם.** אשכחן דאשתראי בהן וטעמא גדול בהו להטיל ריצוי ציץ על טומאת שרץ: **ואיבא** דדייק. לישנא דקראי ומייתינא לקרא דבריישא לזקני דרום וסייעוה לרמי בר חמא: **עון מקדישים לא.** טומאת הגוף בין דבדנים בין דבעלים לא מרצה במאי טומאה קאי דקא ממעט טומאת הגוף: **אי"מא טומאת שרץ.** ונוקמא זקני דרום בבהן דאילו גוף בעלים לא בעי ציץ שהרי אין נוגע בו בטומאה ולאורתא בשהרה אביל ליה: **היכא אשתראי בצבור.** הא בין דאית להו שוחטין וזורקין על טמא שרץ ויחיד אין נדחה צבור לא עבדי בטומאה: **אלא לאו טומאת מת.** שאינו משלח קרבנות ולא כהן טמא מת מרצה בקרבן יחיד: **לעולם בטומאת שרץ.** קאי וקממעט בהן טמא שרץ מלרצות בראוקמי זקני דרום פסול דמתניתין אטמא שרץ וטומאת בעלים אין צריכין ציץ שהרי קרבן בטהרה קרב ודקשיא לך היכא אשתראי בצבור שום טומאה בעולם אשתראי בהו: **לעמוד לשרת.** ריישיה דקרא כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת וגו': **לא לישיבה.** וכיון דלא נבחרו הוו להו זרים וזר מחיל עבודה: **העומדים שם.** (לעיל מיניה כתיב) ושרת בכל אחיו הלוים וגו': **[אימא מה זר יכו'.** וניגמר במה מצינו בזר שמיחל עבודה וחזיב

שני כתובין הבאין כאחד. דבתרוייהו כתיב קראי למיתה בסנהדרין באלו הן הנשרפין וטובא קשיא לי בגוה חדא דמה לו ללמוד מהן הא מיתה בגופה כתיב דכיון דור הוא והור הקרב יומת דהא מתחזר בגדים נמי הכי דלפנין ליה בסנהדרין אין בגדיהן עליהן אין כהונתן עליהן והוו להו זרים ועוד א"כ חילול עבודה לא נילף מיניה בחילול נמי קראי טובא איכא: הואיל ורצפה מקדשת. לעמוד לשרת שהדרי דוד קדשה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדאמרינן לקמן בשמעתין כי קדיש דוד כו': ובלבי שרת מקדשין. כדכתיב וימשחם ויקדש אותם (במדבר ז): לא יהא דבר חוצץ בהן לבלי שרת. בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן (ויקרא ד) שתהא לקיחה בעצמו של כהן: וצריכא. למיתני במתני' חציצת כלים ובהמה ורגל חבירו לפי הסדר שנשנו בה: דלאו מינא דבשר אדם הוא. וכיון דאינו ממין אדם כלל הוי מין בשאינו מינו וחוצץ: הגלו אחת על האבן: שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה: נידלדלה. אבן אחת מאבניה מקביעותה ומתנענעת ברצפה: נידלדלה. לכאן ולכאן: נעקרה. לגמרי והגומא נראית שם ועמד בגומא ועבד: כי קדיש דוד. שהיה מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדתנן במס' שבועות (דף יד. טו:): תיבעי ליה כל העזרה כולה. שנטלה רצפה שלה: דרך שירות בכך. מי הוי אורח ארעא ומיקרי שירות או לא: באצבעו ולקח. דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח הטילו הכתוב לאצבע בין קבלה לזריקה דורשהו לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו אלא בימין דלפנין לקמן בשמעתין כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין: וכי נאמרה יד בקבלה. קס"ד דאם נאמרה בה יד הוה ר"ש מודה בה אבל באצבע לא ליקח בה ימין לקמן בעי לה ומשנינן לה: אלא באצבעו ונתן בו'. בהא מודינא לך דזריקת חטאת בעיא ימין: וי"ש. דאמר אי הוה כתיב בה יד הוה ליקח לה ימין ומאצבע לא ליקח: מטה נפשך אי אית ליה ג"ש. דלפנין יד יד דקמיצה ממצורע דכתיב ביה על בהן ידו הימנית אף כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין: כי לא נאמר יד בקבלה מאי הוי. דהרי נאמר בה אצבעו וגילף אצבע אצבע נמי מדהתם דכתיב במצורע וטבל הכהן את אצבעו הימנית: ח"נ לעולם לית ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר יד ימנית כו': אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר בה יד בקבלה. אי הוה כתב יד שהיה ראויה לאחוז בכלי ולקבל הדם הוא איכא למידרש נמי מקבלה והואיל ולא נאמר כאן יד אלא אצבע ואי אפשר לקבל דם בכלי באצבע לבדה ע"כ משום נתינה הוא דכתיב בה שהוא ראוי לה ולא משום קבלה ונמצא שאף אצבע לא נאמר בו לפיכך קיבל בשמאל בשר: אוזן. כמו שערשים לכדיים של חרס שקורין מנאניק"ה: ופקבל ביה. בההוא אוזן מקבל את הדם באצבע שתחב אצבעו לתוכה ונושא את המזרק ומקבל: נדרש

וְכֹל שֶׁנֵּי כְתוּבִים הַבָּאִין בְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין. וּלְמַאן דְּאָמַר מְלַמְּדִין, שְׁתּוּיֵי יַיִן, הָוֶה לֵיהּ שְׁלִישִׁי, וְשִׁלְשָׁה לְדִבְרֵי הַכֹּל אֵין מְלַמְּדִין: עוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵלִים עַל גַּבֵּי פֶּחָמָה עַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵירוֹ, פָּסוּל: מַתְנִי' הָיְתָה יְדֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הוֹאִיל וְרִצְפָּה מְקַדֶּשֶׁת וּכְלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁים, מַה כֵּלִי שָׁרֵת לֹא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין כֵּלִי שָׁרֵת, אַף רִצְפָּה לֹא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין הָרִצְפָּה. וְצָרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן כְּלִי, מִשּׁוּם דְּלָאו מִינָא דְּבָשָׂר נִינְהוּ. אֲבָל בְּהֶמָה, דְּמִינָא דְּבָשָׂר הוּא, אֵימָא לֹא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן בְּהֶמָה, דְּלֹא מִינָא דְּאָדָם הוּא, אֲבָל חֲבֵירוֹ, דְּאָדָם הוּא, אֵימָא לֹא, צְרִיכָא. תַּנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, רַגְלוֹ אַחַת עַל הַכֶּלִי, וְרַגְלוֹ אַחַת עַל הָרִצְפָּה. רַגְלוֹ אַחַת עַל הָאָבֶן, וְרַגְלוֹ אַחַת עַל הָרִצְפָּה, רוֹאִין כֹּל שֶׁאֵיפוֹ יָכֹל לִטֹּל הַכֶּלִי וְתַחְתָּל הָאֶבֶן, יְכוֹל לַעֲמוֹד עַל רַגְלוֹ אַחַת וְיַעֲבוֹד, עֲבָדָתוֹ כְּשֵׁרָה. וְאִם לָאו, עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. בָּעֵי רַבִּי אַמִּי, גִּדְלְדְּלָה הָאֶבֶן וְעָמַד עָלֶיהָ, מַהוּ. הֵיכָא דְּאִין דַּעְתּוֹ לְחַבְּרָה, לֹא תִּיבָּעֵי לָךְ דְּוַדַּאי חִיצָּה, כִּי תִּיבָּעֵי לָךְ, דְּדַעְתּוֹ לְחַבְּרָה, מַאי. מִי דִּילְמָא, הַשְׁתָּא מִיהָא לְחַבְּרָה, כְּמָה דְּמַחְבְּרָה דְּמָיָא. אוֹ דִּילְמָא, הַשְׁתָּא מִיהָא הָא תְּלִישָׁא. רַבָּה זוּטֵי בָּעֵי לָהּ הָכִי, בָּעֵי רַבִּי אַמִּי, נֶעֱקְרָה הָאֶבֶן וְעָמַד בְּמְקוֹמָהּ, מַהוּ. מַאי קָא מְבַעְיָא לֵיהּ, כִּי קָדֵישׁ דָּוִד רִצְפָּה עֲלָיְונָה קָדֵישׁ, אוֹ דִילְמָא עַד לְאַרְעִית דְּתְהוֹמָא קָדֵישׁ. וְתִיבָּעֵי לֵיהּ, כָּל הָעֲזָרָה כּוּלָּהּ. לְעוֹלָם פְּשִׁטָא לֵיהּ דַּעַד אַרְעִית דְּתְהוֹמָא קָדֵישׁ, וְהָכִי קָמִיבָּעֵיָא לֵיהּ, דָּרֵךְ שִׁירוּת בְּכָךְ אוֹ אֵין דֶּרֶךְ שִׁירוּת בְּכָךְ. תֵּיקוּ: קִיבֵּל בְּשִׂמְאל פָּסוּל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר: תָּנוּ רַבָּנָן, 'בְּאֶצְבַּע וְלֹקֵחַ', מְלַמֵּד שֶׁלֹּא תְּהֵא קַבָּלָה אֶלָּא בַּיָּמִין. 'בְּאֶצְבַּע וְנָתַן', מְלַמֵּד שֶׁלֹּא תְּהֵא נְתִינָה אֶלָּא בַּיָּמִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכִי נֶאֱמְרָה יָד בְּקַבָּלָה. אֶלָּא 'בְּאֶצְבָּעוֹ', שֶׁלֹּא תְּהֵא נְתִינָה אֶלָּא בַּיָּמִין. הוֹאִיל וְלֹא נֶאֱמְרָה יָד בְּקַבָּלָה, קִיבֵּל בְּשִׂמְאל כָּשֵׁר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, מִמַּה נַּפְשָׁךְ, אִי אִית לֵיהּ גְּזֵירָה שָׁוָה, כִּי לֹא נֶאֱמְרָה יָד בְּקַבָּלָה מַאי הֲוֵי. וְאִי לֵית לֵיהּ גְּזֵירָה שָׁוָה, כִּי נֶאֱמְרָה יָד בְּקַבָּלָה מַאי הֲוֵי. אָמַר רַב יְהוּדָה, לְעוֹלָם לֵית לֵיהּ גְּזֵירָה שָׁוָה, וְהָכִי קָאָמַר, וְכִי נֶאֱמַר 'יָד יָמִין' בְּקַבָּלָה, הוֹאִיל וְלֹא נֶאֱמַר 'יָד יָמִין' בְּקַבָּלָה, קִבֵּל בְּשִׂמְאל כָּשֵׁר. אָמַר לֵיהּ רַבָּה, אִי הָכִי אֲפִילּוּ נְתִינָה נַמִּי. וְעוֹד, וְכִי לֵית לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן גְּזֵירָה שָׁוָה, וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'יָד' אֵינָהּ אֶלָּא יָמִין, 'אֶצְבַּע' אֵינָהּ אֶלָּא יָמִין. אֶלָּא אָמַר רָבָא, לְעוֹלָם אִית לֵיהּ גְּזֵירָה שָׁוָה, וְהָכִי קָאָמַר, וְכִי נֶאֱמְרָה 'יָד' בְּקַבָּלָה אֶלָּא 'אֶצְבַּע', וְאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל בְּאֶצְבַּע, קִיבֵּל בְּשִׂמְאל כָּשֵׁר. אָמַר לֵיהּ רַב סַמָּא בְּרֵיהּ דְּרַב אַשִׁי לְרֵבִינָא, אִיפְשָׁר דְּעָבִיד לֵיהּ אֵזֶן לִשְׁפַּת מְזָרָק, וּמְקַבֵּל בָּהּ. אֶלָּא אָמַר אַבַּיֵי,

במקרא

זר הוי קרא שלישי וא"כ ליהוו שלשה כתובין הבאין כאחד ולמאי דפרישית אתי שפיר דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא אלא משום דאשכחן דור הוי במיתה ולכך אמרינן דלא ליפנין מיתה מהא דקריא רחמנא זר ולפירוש הקונטרס דליקח מבניניא קשה דהוה ליה שלשה כתובים הבאין כאחד ובקונטרס פירש וה"ה נמי דמצי למימר משום דהוי זר ושלא רחוץ ידים ורגלים שני כתובים הבאין כאחד דהא מחוסר בגדים גופיה לא כתיבא ביה מיתה אלא משום דהוי הוא וחדא מיניהו נקט ואי אישפר לומר כן דבהדיא אשכחן מיתה במחוסר בגדים בפרשת ואתה תצוה ומיהו פירוש הקונטרס על ברחוץ עיקר דבסנהדרין סוף פרק הנשרפין (דף פג: ושם ד"ה אין) ליקח בהדיא מחוסר בגדים במיתה משום דהוו להו זרים דאין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהן ומיתה דכתיבא בפרשת ואתה תצוה מפרש ה"ר יעקב מאורלינש דבמכנסים כתיב וקרא דוחגרת מיניה בריש פירקין בסנהדרין אין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהם והוו להו זרים איצטריך לשאר בגדים ומיניה לא הוה ליפנין מכנסים דלא כתיבא בההיא פרשתא ומיהו למאן דמרבי ביזמא (דף הי) מכנסים מוזה הדבר ור"ת מוסיף על ענין ראשון) קשה מיתה דכתב רחמנא גבי מכנסים למה לי תעוד קשה לפירוש הקונטרס דליהוי זר ומכנסים ושלא רחוץ שלשה כתובים. הואיל ורצפה מקדשת. דוד קידשה בדפרש בקונטרס ואע"ג דשלמה בנה הבית דוד קידשה כדאמר בפרק לקמן בשמעתא כי קדיש דוד וכו' ובירושלמי דפרק ב' דשבועות אמרינן דוד זה מלך גד זה נביא ומה שפירש בקונטרס שקדשה בשתי תודות ובשיר אינו כן דעזרה אינה מקדשה בשתי תודות אלא בשירי מנחה כדאיתא בשבועות (דף טז.): הואיל וצפה מקדשת. פירוש דמקדשת האדם לעבוד עבודה שם דאינו יכול לעבוד במקום אחר ובלי שרת פירוש בגדי כהונה מקדשין האדם לעבוד עבודה מה בלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת דהא כתיב בני בשרו דבאמרינן לעיל (דף יט.) ובגדי כהונה קרי להו כלי שרת דכאמר ובקונטרס פי' שבבלי שרת ממש שלא יהא דבר חוצץ בין בהן לבלי שרת בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן שתהא לקיחה בעצמו של בהן ואם תאמר מדחשיב ליה הכא חציצה ולעיל נמי דפריך ותיפוק לי משום חציצה ובבי הוצאה דפריך ידיה בשיראי (פסחים דף נז.) אלמא לקיחה ע"י ד"א לא שמה לקיחה ובפ' לולב הגזול (סוכה דף לז.) קאמר רבא דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ויש לומר דהתם (לא) מיירי בגון דבריך ידיה בסודר ונוטל לולב דהא ודאי לא הוי לקיחה אלא דבריך ליה ללולב בסודרא ונוטלו ובאותו ענין מייתי רבא ראיה מאזוב וכן צריך לומר מתוך שמעתא דהתם דקאמר רבא גופיה מין במינו אינו חוצץ הא בשאינו מינו חוצץ ואמאי והא לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ושמא חד מיניהו רבה ולמאי דפרישית ניחא דכי בריך ליה ללולב בסודר אף על פי שאינו חיבור גמור הוי כמו בית ית ולחבי חשיב ליה לקיחה וקצת קשה מההיא דיומא (דף נח). דקאמר הניח מזרק בתוך מזרק מהו מאי קא מיבעיא ליה הא כי האי גוונא הויא לקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה דליהוי חיצון בית ית לפנימי ויש לומר דאי אחיו ליה חיצון בדופניו שמטלטל

במקרא

הפנימי על ידו הכי נמי דהויא לקיחה מטעם בית יד אלא הכא במאי עסקינן כגון שנושא החיצון מתחתיו דלא מהני כלל לפנימי:

במקרא

במקרא נדרש לפניו ולאחריו קמיפלגי. הא דפליגי אמוראי בפרק השואל (ב"מ דף צה.). במקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ופריך מתוהי דהשואל לא מצי למימר דהזיה ר"ש דלא דריש קרא לפניו דדחהם הוי מטעמא דהוי"ו מוסיף על ענין ראשון ומוזה ר"ש כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף יט.), היינו טעמא דר"ש והביא ו"ו מוסיף על ענין ראשון וגבי ולקח ונתן לא אמרינן ו"ו מוסיף על ענין ראשון ואי"ב לילף קבלה מנתינה בימין כדפי' התם בקונטרס דאצבעו הפסיק הענין בין ולקח לונתן ופ' קמא דקדושין (דף טו:) משמע דכולי עלמא דרשינן מקרא לפניו בלא ו"ו מוסיף על ענין (וא"ב איבא) למילף קבלה מנתינה דפריך ונקיש מזוזה לתלמוד תורה ובפ"ק דראש השנה (דף ט:) דרשי כולי עלמא מקרא לפניו ובלפני פניו ולאחריו פליגי ובסמוך קשה טפי דקאמר רבי אלעזר בר"ש כל מקום שנא' אצבע בנתינה שינה בנתינה פסול בקבלה כשר כגון ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך וכסבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ולאחריו נימא ו"ו מוסיף על ענין ראשון ושמא רבי אלעזר בר"ש ליה ליה ו"ו מוסיף א"נ לא דרשינן ו"ו מוסיף כדי לדרוש המקרא לפני פניו:

והרי זריקה ותנן זרק בשמאל פסול. אפילו בשאר זבחים ולא פליג ר"ש אמר אביי בפליג בברייתא ופרש"י זרק בשמאל בשאר קרבנות אבל בחטאת מודה ר"ש דבעי ימין כדאיתא בברייתא לעיל והקשה הרב ר' יעקב מאורלינש מאי קושיא ואמאי פליג ר"ש בברייתא נהי דלא כתב אלא כהונה מ"מ אתיא מהיקשא דזאת התורה דאמר לקמן סוף דם חטאת (דף עח.) ובמנחות סוף התודה (דף פג.) מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית אף כל וכו' ופריך ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא דכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין ומשני כדי נסבה אי נמי סבר לה כר"ש דכהונה בעיא אצבע משמע בהדיא דר"ש יליף שאר קרבנות מחטאת והשיב לו ר"ת דלא גרסינן והרי זריקה דאינה משנה בשום מקום אלא גרסינן והרי מליקה ומשנה היא לקמן בפרק חטאת העוף (דף סח.) דתנן כל הפסולין שמלקו מליקתן פסולה ואין מטמאין בגדים אבית הבליעה מלק בשמאל או בלילה כו' והש"ס הביאה בקצור שכן דרך הש"ס לקצר כמה משניות והסופרים טעו וכתבו במקום מליקה זריקה ועופות לא אתו בהיקשא דזאת התורה אבל זריקה בשאר קרבנות פסול שפיר בשמאל דיליף בהיקשא דזאת התורה דכתיב שילהי דם חטאת (לקמן דף עח.) ובסמוך נמי גרסינן בברייתא מלק בשמאל פסול ור"ש מכשיר ועוד אומר ר"ת דאפילו גרסינן זרק מצינו למימר דהזהה תנא דזאת התורה דמפיק ימין מחטאת סבר לה כר"ש דכהונה בעיא אצבע אבל ר"ש לא סבר לה כוותיה למילף ימין בזריקה משאר קרבנות מחטאת משום דזריקה לא ילפינן מהזאה וקשה על זה מעיקרא כי פריך והרי זריקה דלא פליג ר"ש דילמא היינו משום דיליף מהיקשא בברייתא וקשה לפר"ת דאפילו גרס בברייתא מלק על ברחיץ אמת הוא דמכשיר ר"ש זריקה בשמאל דסמוכה לסמוך ובפ"ק (לעיל דף יא.) דאמר ומאי טעמא דר"ש בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם והיינו בזריקה אשם דבקבלה לא איירי דאפי' חטאת נמי לא בעי ימין בקבלה לר"ש דאמר לעיל וכי נאמרה יד בקבלה (לר"ש) כו' רצריך לתרץ דהאי תנא סבר לה כוותיה בחדא ואם תאמר לפירוש רבינו תם נמי דגרסינן מלק הא מליקה נפקא לן בפ"ק דחולין (דף בב.) ימין אפילו לר"ש מדכתיב ואת השני יעשה עולה כמשפט דרשינן כמשפט חטאת בהמה דאינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית תנא נמי פריך ימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני בר"ש דכהונה בעיא אצבע ור"ל דמליקה שהיא בכנד שחיטה לא נפקא לה מהזאה מיירי דבעיא ימין אבל מהיקישא לא ילפינן עופות מחטאת בהמה ולכך איצטריך נמי במשפט התם א"נ דהזה תנא סבר כתנא דפליג עליה דר"ש לעיל ופוסל קבלה בשמאל משום דמקרא נדרש לפניו ולאחריו ומוקי אצבעו דכתיב גבי חטאת גם על קבלה ולדידהו ילפינן שפיר מליקה בימין מחטאת דקבלה לא שייך למילף דליתיה בעוף וילפינן מליקה אבל ר"ש דאמר קבל בשמאל כשר ולית ליה ימין בחטאת בהמה אלא בהזאה לחודה בעולת העוף

1 נדרש. ר"ש סבר מקרא נדרש לאחריו ולא לפניו הילכך אצבע אונתן דכתיב בתריה קאי
2 ולא אולקח דכתיב לקמיה וכרבן סברי מקרא נדרש לפניו ולאחריו. **מפקא מדאבוה.** מוצאת
3 מכלל דברי אביו ומכלל דברי חכמים: **כל מקום שנאמר אצבע בקבלה.** ולא בנתינה בגון
4 האי קרא דלעיל דר' אלעזר בר"ש דריש אצבע אולקח דהיינו לפניו ולא אונתן: **שינה**
5 **בקבלה.** שקיבל בשמאל וקאמר לך במקום
6 שנכתב שם תתנו ולא במה שלא נכתב בו:
7 **ולקחת מדם הפר.** בפר המיוחס בכתיב: **ולא לפני**
8 **פניו.** דלא דריש להאי באצבע דמילואים
9 אולקחת ולא לאחריו דלא דריש להאי באצבעו
10 דחטאת יחיד (ויקרא ד) אונתן והיינו פליג
11 אדאבוה דאבוה סבר לאחריו ולא לפניו ואדרבנן
12 דאינהו סברי בין לפניו בין לאחריו: **וכהונה.** בגון
13 הכהן או הכהנים: **תריתי בעינן.** אצבע וכהונה
14 בגון האי קרא דכתיב גבי זריקת חטאת ולקח
15 הכהן מדם החטאת באצבעו וקאמר רבי יוחנן
16 דהכא ימין בעי דגמר ממצורע עשיר דכתיב ביה
17 אצבע וכהונה ומפרש ביה ימניה: **תרגל של ימין.**
18 נושא ביד שמאל לכבש משום דרגל ימין קרבה
19 תחילה עם הראש כדקיימא לן בפ"ב דסדר יומא
20 (דף כה.). **והילכך** מוליך הראש בימין שהוא
21 חשוב והרגל בשמאל: **ובית עזרה לחוץ.** כלפי
22 העם ומקום החתך כלפי המוליך דהכי שפיר
23 שלא יראה החתך: **המעכב כשפיה.** דומיא דהזאה
24 של מצורע בגון קמיצה אבל הולכת איברים
25 דלא מעכבא כפרה דהוה עצמו שלא הוקטרו
26 אימורין כשר לא בעיא ימין: **קבלה כתב בה**
27 **כהונה.** דכתיב והקריבו בני אהרן הכהנים ואמר
28 מר זו קבלת הדם: **ואלא כהן למה לי.** בקבלה הא
29 כתיב בני אהרן אי לאו לאגמורי אימין אתא:
30 **בכיהונו.** בבגדי כהונה: **זרק בשמאל פסול** ור"ש
31 **מכשיר.** אשאר כל הזבחים דלא כתב בהו אצבע
32 אלא חזרקו הכהנים אבל בזריקת חטאת מודה
33 ר"ש כדאמר לעיל באצבעו ונתן שלא תהא
34 נתינה אלא בימין: **ואלא הא דאמר רבא.** במנחות
35 בפ"ק (דף י.) יד יד למקיצה בפרשת מצורע עשיר
36 כתיב על תנוך אזן הימנית ועל בהן ידו הימנית
37 ועל בהן רגלו הימנית וקרא יתירא הוא כדמפרש
38 התם וקאמר רבא יד דמצורע אתי לג"ש למיגמר
39 יד דקמיצה מינה שהרא בימין והיכא כתב יד
40 בקמיצה וימלא כפו ממנה: **לחליצה.** שתהא
41 בימין: **למה לי.** יד בקמיצה: **מדרבה בר בר חנה**
42 **נפקא.** דהא כהונה כתיב: **לקדושי קונין.** בכלי
43 שרת שיהא בימין שיאחז הכלי שהוא מקדש בו
44 בידו הימנית:

ולרבי

1 בְּמִקְרָא נִדְרַשׁ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, קָמִיפַּלְגִי. אָמַר אַבָּיֵי,
2 הָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, מְפָקָא מִדַּאֲבוּהּ וּמְפָקָא
3 מִדְּרַבָּנָן. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כָּל
4 מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶצְבַּע' בְּקַבָּלָה, שִׁנָּה בְּקַבָּלָה פָּסוּל,
5 בִּנְתִינָה כָּשֵׁר. וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶצְבַּע' בִּנְתִינָה,
6 שִׁנָּה בִּנְתִינָה פָּסוּל, בְּקַבָּלָה כָּשֵׁר. וְהֵיכָן נֶאֱמַר אֶצְבַּע
7 בִּנְתִינָה, דִּכְתִיב 'וְלָקַחְתָּ מִדַּם הַפָּר וְנָתַתָּ עַל קַרְנֹת
8 הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ', וְקָסָבַר מִקְרָא נִדְרָשׁ לְפָנָיו, וְלֹא
9 לִפְנֵי פָנָיו וּלְאַחֲרָיו: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי
10 יוֹחָנָן, כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶצְבַּע' וְ'כְהוּנָה', אֵינָהּ אֶלָּא
11 יָמִין. קָא סָלְקָא דַּעְתִּין, תְּרֵתֵי בָּעִינַן, דִּכְתִיב 'וְלָקַח
12 הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ', וְלֵיל מִמְצוֹרָע, דִּכְתִיב
13 'וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית'. וַהֲרֵי קְמִיצָה,
14 דִּלְא כְּתִיב בָּהּ אֶלָּא כֹּהֵן, וּתְנַן 'קָמִיץ בַּשְּׂמֹאל
15 פָּסוּל'. אֶלָּא אָמַר רָבָא, אוֹ 'אֶצְבַּע' אוֹ 'כְהוּנָה'. אָמַר
16 לֵיהּ אַבָּיֵי, הֲרֵי הוֹלָכַת אֵבָרִים לְכֶבֶשׁ, דִּכְתִיב בְּהוּ
17 'כְהוּנָה', דִּכְתִיב 'וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל [וְהִקְטִיר]
18 הַמִּזְבֵּחָה', וְאָמַר מַר, זוֹ הוֹלָכַת אֵבָרִים לְכֶבֶשׁ, וּתְנַן
19 הָרֶגֶל שֶׁל יָמִין בַּשְּׂמֹאלוֹ, וּבִית עוֹרָהּ לַחוּץ. [כִּי
20 אֲמָרִינַן] אוֹ 'אֶצְבַּע' אוֹ 'כְהוּנָה', בְּדָבָר הַמְעַכֵּב כַּפָּרָה,
21 דְּוַמְיָא דְּמִצּוֹרָע. וַהֲרֵי קַבָּלָה דְּכָתְבַהּ בְּהוּ 'כְהוּנָה',
22 וְדָבָר הַמְעַכֵּב בְּכַפָּרָה הוּא, וּתְנַן, קִבֵּל בַּשְּׂמֹאל פָּסוּל,
23 וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן, תַּרְתֵּי בָּעֵי. מִי בָּעֵי
24 רַבִּי שִׁמְעוֹן תַּרְתֵּי, וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל
25 מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'יָד' אֵינוֹ אֶלָּא יָמִין, 'אֶצְבַּע' אֵינוֹ אֶלָּא
26 יָמִין. אֶצְבַּע לֹא בָּעֵיא כְּהוּנָה, כְּהוּנָה בָּעֵיא אֶצְבַּע.
27 וְאֶלָּא, כֹּהֵן לָמָּה לִי, בִּכְהוּנוֹ. וַהֲרֵי זְרִיקָה דִּלְא
28 כָּתְבַהּ בְּהוּ אֶלָּא כְּהוּנָה, וּתְנַן זָרַק בַּשְּׂמֹאל פָּסוּל,
29 וְלֹא פְּלִיג רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר אַבָּיֵי, פְּלִיג בִּבְרַיְיתָא,
30 דְּתַנְיָא, קִיבֵּל בַּשְּׂמֹאל פָּסוּל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר.
31 וְזָרַק בַּשְּׂמֹאל פָּסוּל, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. אֶלָּא הָא
32 דְּאָמַר רָבָא, 'יָד' יָד לִקְמִיצָה, 'רֶגֶל' רֶגֶל לְחֲלִיצָה,
33 אֹזֶן אֹזֶן לִרְצִיעָה, לָמָּה לִי. מִדְּרָבָה בַּר בַּר חָנָה נָפְקָא, חַד לְקוֹמֶץ, וְחַד לְקִידּוּשׁ קוֹנֵין.

ולרבי

ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ. כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כו.) שלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר: ולפ"ד נמי ר"ש בעי קידוש קומץ. דאיכא אמוראי דפליגי התם במילתיה דר"ש ואיכא למ"ד הכל מודים בקומץ שטעון קידוש ובי קאמר ר"ש בשרה בהקטרה קאמר אם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקידשו והקטירו בידו: בשמאל אכשורי מכשר. לקרש דלא עדיף קידוש הקומץ מקבלת הדם דמכשר לה רבי שמעון בשמאל: אי לקמיצה נופה. שתהא בימין דלר"ש לא נפקא ליה מקומץ הכתוב דהא אמרו לעיל דבעינן לרבי שמעון אצבע מדר' יהודה נפקא: מאי טעמא דר' שמעון. דמכשר הקטרת קומץ שלא בכלי אם הטעון למזבח בידו אמר קרא במנחה קדש קדשים הוא להכי איתקש מנחה לחטאת ואשם לומר לך בא לעובדה ביד עבודה בימין כחטאת שזריקת דמה בימין במתן אצבע ולא בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אצבע ובהונה: בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל אשאם. שזריקה בכלי והיא כשרה בשמאל לר"ש בדאמר לעיל זרק בשמאל פסול ור' שמעון מכשיר אלמא אי בעי ביד עביד אי בכלי עביד וממילא נפקא קמיצה בימין דהא עבודה ביד היא ולא עבודת כלי: לקומץ דמנחת חוטא. שתהא קמיצתו בימין: דתניא"ת ואי"ר שמעון. בפ"ק דמנחות (דף ו.) בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נשבר ומפני מה לא הטעינה שלא יהא קרבנו מהודר סד"א קמיצת שמאל תתכשר בה קמ"ל יד יד דרבא כולה שמעתי' במנחות: מתני' נשפך על הרצפה. מיצוער בהמה שלא נתקבל בכלי: גמ' מהפר יקבלנו. שאם נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול שהרי לא נתקבל מהפר דאי ס"ד דהאי מ"ם דכתיבא במדם דרשינן ליה כדכתיב דמשמע מקצת הדם יקבל והאמר רב כו': גורעין. אות מתיבה זו ומוסיפין אותה רב חבירתה ודורשים בר"ש בסדר יומא: בשפיכת שיריים כתיב. ולא בקבלה: דהא ליתיה לכוליה דם. שכבר ניתן ממנו על הקרנות: סכין למעלה. שלא יפול דם הסכין על המזבח: ודבר אחר. סכין: בשפת מזרק. ולא לתוכן: בפורי וחב. למזרקין בספר עזרא על שם קינוח כדאמר במסכת חולין (דף זז) אי איכא בליתא דפריסא למכפריה א"נ ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא גבי נירון קיסר (גיטין דף נו.): צייך שיתן

1 ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ, כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כו.), שלא בכלי
2 שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר: ולפ"ד נמי ר"ש בעי קידוש קומץ, דאיכא אמוראי
3 דפליגי התם במילתיה דר"ש ואיכא למ"ד הכל מודים בקומץ שטעון קידוש וכי קאמר
4 ר"ש בשרה בהקטרה קאמר אם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקידשו והקטירו בידו:
5 בשמאל אכשורי מכשר. לקרש דלא עדיף קידוש
6 הקומץ מקבלת הדם דמכשר לה רבי שמעון
7 בשמאל: אי לקמיצה נופה. שתהא בימין דלר"ש
8 לא נפקא ליה מקומץ הכתוב דהא אמרו לעיל
9 דבעינן לרבי שמעון אצבע מדר' יהודה נפקא:
10 מאי טעמא דר' שמעון. דמכשר הקטרת קומץ
11 שלא בכלי אם הטעון למזבח בידו אמר קרא
12 במנחה קדש קדשים הוא להכי איתקש מנחה
13 לחטאת ואשם לומר לך בא לעובדה ביד עבודה
14 בימין כחטאת שזריקת דמה בימין במתן אצבע
15 ולא בכלי ובעיא ימין דכתיב בה אצבע ובהונה:
16 בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל באשם.
17 שזריקה בכלי והיא כשרה בשמאל לר"ש
18 בדאמר לעיל זרק בשמאל פסול ור' שמעון
19 מכשיר אלמא אי בעי ביד עביד אי בכלי עביד
20 וממילא נפקא קמיצה בימין דהא עבודה ביד היא
21 ולא עבודת כלי: לקומץ דמנחת חוטא. שתהא
22 קמיצתו בימין: דתניא"ת ואי"ר שמעון. בפ"ק
23 דמנחות (דף ו.) בדין הוא שתהא מנחת חוטא
24 טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נשבר ומפני
25 מה לא הטעינה שלא יהא קרבנו מהודר סד"א
26 קמיצת שמאל תתכשר בה קמ"ל יד יד דרבא
27 כולה שמעתי' במנחות: **מתני' נשפך על**
28 **הרצפה.** מיצוער בהמה שלא נתקבל בכלי: **גמ'**
29 **מהפר יקבלנו.** שאם נשפך מן הצואר על

משנה נִשְׁפַּךְ הַדָּם עַל הָרִצְפָּה וַאֲסָפוֹ, פְּסוּל:

גמרא תָּנוּ רַבָּנָן, וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר', מִדַּם הַנֶּפֶשׁ וְלֹא מִדַּם הָעוֹר, וְלֹא מִדַּם הַהַמְצִית. 'מִדַּם הַפָּר', דָּם מֵהַפָּר יְקַבְּלֶנּוּ, דְּאִי פְּלָקֵא דַּעֲתָךְ 'מִדַּם הַפָּר', בְּרִכְתִיב 'מִדַּם' וְאֲפִילּוּ מִקְצָת דָּם, וְהָאָמַר רַב, הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פָּר, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֶת כָּל (דמו) [דַּם הַפָּר] יִשְׁפֹּךְ', אֶלָּא 'מִדַּם הַפָּר' דָּם מֵהַפָּר יְקַבְּלֶנּוּ. וְקָסָבַר, גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין. גּוֹפָא, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פָּר, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ'. וְהָא, בְּשִׁעִירִים כְּתִיב. אִם אֵינוֹ עִנְיָן לַשְּׂעִירִים דְּהָא לֵיתֵיהּ לְכוּלֵּיהּ דָּם, תְּנֵיהוּ עִנְיָן (בקבלה) [לְקַבָּלָה]. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיְּגַבֵּיהַּ סַכִּין לְמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר', וְלֹא מִדַּם הַפָּר וְדָבָר אַחֵר. וְדָם סַכִּין, בְּמַאי מְקַנַּח לֵיהּ. אָמַר אַבַּיֵי, בִּשְׂפַת מִזְרָק, כִּדְכְתִיב 'כִּפּוֹרֵי זָהָב'. אָמַר רַב חִסְדָּא, אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן

1 התעה נמי לא הוה בעי ימין במליקה אלא בהוואה דווקא וא"ת וכיון דר' שמעון פליג במליקה
2 א"כ מתני' דפרק חטאת העוף (לקמן דף סח.) דמלק בשמאל בו' לא אתיא כרבי שמעון והא
3 על ברחין כרבי שמעון אתיא מדקתני סיפא או בלילה אינו מטמא בגדים אבית הבליעה
4 ומפרש טעמא משום דכל שפסולו בקדש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה ומפרש בגמרא
5 דכיון דהך שחיטה מתרת את האיסור פי' שאם
6 עלה לא ירד והיינו כרבי שמעון דלרבי יהודה
7 נשחטה בלילה תרד דמעיט לה מזאת היא
8 העולה בפירקין וי"ל דהוהוא תנא סבר לה כוותיה
9 בהדא ופליג עליה בהדא אי נמי אפי' רבי יהודה
10 מודה בעופות דלא ירדו משום לילה דכיון דהוה
11 פסולן בקודש דלא כתיב שלשה מיעוטי אלא
12 בבהמה וא"ת דבריש מזבח מקדש (לקמן דף פג:)
13 מפקי רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי מעולה ובכשיס
14 דמזבח מקדש את הראוי לו ומאן דדריש מכבשים
15 פוסל הרבה בעוף יותר מבבהמה וי"ל דרבי יהודה
16 סבר כמאן דדריש מעולה ולא מהכבשים או
17 משאר דרשות דהתם ורבינו שמואל מיישב
18 גירסת הספרים ומפרש והרי זריקה דלא כתיב
19 אלא בהונה ותנן זרק בשמאל פסל ולא פליג בה
20 שמעון דמכיון דתנן בכ הזבחים שקיבל בשמאל
21 פסל כל שכן זריקה שהיא עיקר כפרה ולא פליג
22 רבי שמעון כי אם על קבלה ואי הוה פליג אזריקה
23 הוה ליה לאשמועינן כח דהיתירא דמכשיר ר'
24 שמעון בזריקה וכ"ש בקבלה וצ"ע אי מצי לפרש
25 הבי לשון ותנן זרק בשמאל פסל והא דאמרי'
26 בפרק כל הפסולין (לקמן דף לב.) קבל בימין ונתן
27 בשמאל יחזור לימין והיינו משום הזריקה דבעי
28 ימין דאי משום הולכה מפני מה הא לא כתיב בה
29 אצבע ואמאי פסל ותו דרבי שמעון הוה ליה

מהמקישא דחטאת הניחא למאן דאמר דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש אלא למאן דאמר אין חוזר ומלמד בהיקש אמאי לא פליג ר' שמעון והשתא הא דתשמי בפ"ק דחולין (דף כב.) סבר לה כרבי שמעון דכהונה בעיא אצבע דיינו במאן דאמר חוזר ומלמד בהיקישא אבל רבי שמעון דמכשר בברייתא הכא שמאל בזריקה לא בעי למילף ימין בהיקישא דזאת התורה מחטאת דסבר דזריקה מהוואה לא ילפינן ואידך שיניא דתשמי בפרק התודה (מנחות דף פג.) כדי נסבה הוי במאן דאמר אין חוזר ומלמד בהיקישא ומיהו בפרק קמא דחולין (דף כב.) ליתי שיניא דכדי נסבה אבל בסוף דם חטאת (לקמן דף צח.) משני תרוייהו ומיהו אפשר דהכא מודו כולי עלמא דחוזר ומלמד בהיקישא בין דמצורע חול דהוא מלמד ראשון ותירוץ זה אנו צריכין בסמוך (דדרשינן) בא לעובדה ביד עבודה בימין כחטאת והייני היקש וחטאת גופיה מגזירה שוה דמצורע ילפינן לה ואם תאמר מאי פריך הרי זריקה דלא כתיב אצבע אלא כהונה ופסולה ולא פליג רבי שמעון (מת"ק) נמי הוה ליה למיפרך אמאי פסל שהרי בחטאת בעי אצבע בברייתא כראמר באצבעו ולקח וגם אמרו דתנא קמא סבר מקרא נדרש אבל מכהונה לא יליף ואי פסול בזריקה שמאל בשאר קרבנות מהיקישא דזאת התורה א"כ מאי פריך מר' שמעון ונראה לי דמדרבנן לא הזה בעי למיפרך דהוה מצי למימר דטעמא דרבנן לאו משום דאצבע נדרש לפניו ובברייתא דתני באצבעו ולקח לדברי ר' שמעון נקטיה וטעמא דרבנן דפסלי שמאל בקבלה משום דכתיב ולקח הכהן מן הדם וסברי רבנן כהונה לא בעיא אצבע וכן משמע פרק דם חטאת (לקמן דף צח.) דפריך ימין מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני ימין כדי נסבה ואביעית אימא כר' שמעון דאמר כהונה בעיא אצבע מכלל דלרבנן כהונה לא בעיא אצבע ולכך הוצרך לשנויי כדי נסבה ולרבנן דכתיב בהו בזריקה בשאר קרבנות כהן משמע ימין ולא צריך למילף מאצבע דחטאת. ברו"ך:

גורעין ומוסיפין ודורשין. לא שייך למיפרך סכינא חריפא אפסקא קראי אלא משמחטר תיבה אחת כי היהיא דיש נוחלין בנ"ב דף קיא:) ואם תאמר תיפוק לי מדמעטינן דם סכין כל שכן שעל הרצפה ויש לומר דילמא דם סכין גרע משום דנתקבלה בפסול אי נמי אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין ודורשין הוה אמינא דמדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר אתא למעוטי

שעל הרצפה אבל דסכין שפיר דמי:

בשפת מזרק. [פירש"י] בחוץ ולא שיפול [לתוכו פי'] בתוך המזרק דאם כן הוה ליה דבר אחר [ואין להקשות] דגבי הוואה דפרה אמרינן גמר להוות מקנח ידיו בגופה של פרה בפרק קמא דמנחות (דף ז:) אבל הבא לא מקנח ליה לסכין בגופה של פרה לפי שאו היה הסכין מלא נימין ולא היה עוד נאה לשחוט ומיהו בההיא שמעתא גופה גבי פרה אמרינן בשלמא ידו מקנח לה בגופה של פרה אלא אצבעו במאי מקנח אמר אביי בשפת מזרק והשתא ידו נמי ליקנח בשפת מזרק

זבחים. פרק שני – כל הזבחים שקבלו דמן דף כה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

רש"י

וְרִידִין לְתוֹךְ הַכְּלִי. אֵיתֵימַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְרִידִין צָרִיךְ שֶׁיֵּרְאוּ אֲוִיר כְּלִי. בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַסִּי מֵרַבִּי יוֹחָנָן, הָיָה מְקַבֵּל וְנִפְחֲרוּ שׁוּלֵי מְזָרֵק עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ דָּם לָאֲוִיר, מַהוּ. אֲוִיר שֶׁאֵין סוֹפוֹ לָנוּחַ כְּמוֹנָהּ דָּמֵי, אוֹ לֹא כְּמוֹנָהּ דָּמֵי. אָמַר לֵיהּ, תְּנִיתוּהָ, חֲבִית שֶׁמּוֹנַחַת תַּחַת הַזִּינּוּק, מַיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִין, מַיִם שֶׁבְּחוּצָה לָהּ כְּשֵׁירִין. הָאי מַאי, בְּעֵי מִינֵּיהּ אֲוִיר שֶׁאֵין סוֹפוֹ לָנוּחַ, וְקָא פָּשֵׁט לֵיהּ אֲוִיר שֶׁסּוֹפוֹ לָנוּחַ. תַּרְתֵּי קָא בָּעֵי מִינֵּיהּ, אִם תִּימְצֵי לוֹמַר אֲוִיר שֶׁאֵין סוֹפוֹ לָנוּחַ לָאו כְּמוֹנָהּ דָּמֵי, אֲוִיר שֶׁסּוֹפוֹ לָנוּחַ, מַאי.

רַב יוֹסֵף מַתְנֵי הָכִי, רַב כָּהֲנָא מַתְנֵי, חֲבִית בָּעָא מִינֵּיהּ וּפָשֵׁט לֵיהּ חֲבִית. רַבָּה מַתְנֵי, חֲבִית בָּעָא מִינֵּיהּ, וּפָשֵׁט לֵיהּ מְזָרֵק, אִי אָתָה מוֹדֶה בְּמְזָרֵק שֶׁאִי אִפְשָׁר לוֹ בְּלֹא זִינּוּק. תְּנַן הָתָם, נָתַן יָדוֹ אוֹ רִגְלוֹ אוֹ עֲלֵי יְרָקוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעֲבְרוּ מַיִם לַחֲבִית, פְּסוּלִין. עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי אֲגָזִים (כשירה) [כְּשֵׁירִין]. דָּבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה, פְּסוּלִין. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה, כְּשֵׁירִין. מָנָא הָנֵי מִילֵּי, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בַּר אַבָּא, אָמַר קְרָא אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר, הֲוָיְיתָן עַל יְדֵי טְהָרָה תּוֹהֶא. אָמַר רַבִּי חִיָּיא [בַּר אַבָּא] אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, זֹאת אוֹמֶרֶת, אֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי דָּמֵי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, וְדִילְמָא בְּשׁוֹתֶת. אָמַר לֵיהּ, תַּרְדָּא 'כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ מַיִם לַחֲבִית' תְּנַן. וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵעִדּוּתוֹ שֶׁל רַבִּי צָדוֹק, נִישְׁנֵית מִשְׁנָה זוֹ. דִּתְנַן, הָעִדִּית רַבִּי צָדוֹק עַל הַזּוֹחֲלִין שֶׁקִּילְחָן בַּעֲלֵי אֲגָזִין, שֶׁהֵן כְּשֵׁירִין. זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּאוֹהֲלְיָא, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְהִכְשִׁירוּ. אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבִּי, הַצּוֹרֵם אֹזֶן הַפָּר וְאַחַר כָּךְ קִיבֵּל דָּמוֹ, פְּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר', פֹּר שֶׁהָיָה כְּבָר. אִשְׁתְּכַח קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, קָדָשִׁים קַלִּים בְּמַנְלָן. אָמַר רָבָא, תַּנָּיָא, שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה, שֶׁיִּהְיֶה תָּמִים וּבֶן שָׁנָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. בַּפַּבָּלָה, בְּהוֹלָכָה, בִּזְרִיקָה מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'יִהְיֶה', כָּל הַיָּוֵיתוֹת לֹא יִהְיוּ אֶלָּא תָּם וּבֶן שָׁנָה. אִיתֵיבֵיהּ אַבַּיֵי, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה, שְׁנִשְׁתַּיֵּיר מֵהֶן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן אוֹ כַּיּוֹצֵא בָּהֶן חֵלֶב, זוֹרֵק אֶת הַדָּם. תַּרְגּוּמָא, אֲבָל שָׁנָה. וּמִי אִיכָּא מִידֵּי דִּבְשָׁעַת שְׁחִיטָה בֶּן שָׁנָה שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה הוֹלָכָה לָאו בֶּן שְׁתַּיִם. אָמַר רָבָא, זֹאת אוֹמֶרֶת, שָׁעוֹת פּוֹסְלוֹת בְּקָדָשִׁים. אָמַר רַבִּי אַמִּי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִיא בִּפְנִים וְרַגְלֵיהָ בַּחוּץ, חָתַךְ וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט, כְּשֵׁירָה.

שחט

מזרק נראה לפי שצריך לשרוף לכוליה דם אבל אצבעו לא אפשר לקנח בגוף הפרה שהיה מזה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד וכי בין כל הזאה והזאה ירד מן ההר לקנח ידיו בגוף הפרה אי נמי כדפי' בקונטרס לקמן בפרק דם חטאת (דף צג:) שלא יתלכלך אצבעו בנימין בין ההזאות דהכי נמי חיישינן לנימין בפ' כל כתבי (שבת דף קטז:) גבי מפשיטין את המקום אחד היו כדאיתא בפרק פרת חטאת (לקמן דף קיג.). וכן במסכת מדות (דף לה.) תנן כל הכתלים שהיו שם בגובהן עשרים אמה חוץ מכותל מזרחי שבהן השורף רואה פתחו של היכל בשעת הזיית. ע"כ:

זאת אומרת אויר כלי ככלי דמי. מהכא הוה מצי למיפשט לעיל וכ"ע פרק המובח מקדש (לקמן דף פז:) גבי אויר בבש ככבש דמי:

קדשים קלים מנין. ותימה דלעיל גבי מדם הפר (ולא מדם העור) לא קאמר קדשים קלים מנין ויש לומר דכיון דגלי הכא ה"ה התם:

שחט

רַב יוֹסֵף מַתְנֵי הָכִי, רַב כָּהֲנָא מַתְנֵי, חֲבִית בָּעָא מִינֵּיהּ וּפָשֵׁט לֵיהּ חֲבִית. רַבָּה מַתְנֵי, חֲבִית בָּעָא מִינֵּיהּ, וּפָשֵׁט לֵיהּ מְזָרֵק, אִי אָתָה מוֹדֶה בְּמְזָרֵק שֶׁאִי אִפְשָׁר לוֹ בְּלֹא זִינּוּק. תְּנַן הָתָם, נָתַן יָדוֹ אוֹ רִגְלוֹ אוֹ עֲלֵי יְרָקוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ מַיִם לַחֲבִית, פְּסוּלִין. עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי אֲגָזִים (כשירה) [כְּשֵׁירִין]. דָּבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה, פְּסוּלִין. דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה, כְּשֵׁירִין. מָנָא הָנֵי מִילֵּי, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בַּר אַבָּא, אָמַר קְרָא אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר, הֲוָיְיתָן עַל יְדֵי טְהָרָה תּוֹהֶא. אָמַר רַבִּי חִיָּיא [בַּר אַבָּא] אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, זֹאת אוֹמֶרֶת, אֲוִיר כְּלִי כִּכְלִי דָּמֵי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, וְדִילְמָא בְּשׁוֹתֶת. אָמַר לֵיהּ, תַּרְדָּא 'כְּדֵי שֶׁיַּעַבְרוּ מַיִם לַחֲבִית' תְּנַן. וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵעִדּוּתוֹ שֶׁל רַבִּי צָדוֹק, נִישְׁנֵית מִשְׁנָה זוֹ. דִּתְנַן, הָעִדִּית רַבִּי צָדוֹק עַל הַזּוֹחֲלִין שֶׁקִּילְחָן בַּעֲלֵי אֲגָזִין, שֶׁהֵן כְּשֵׁירִין. זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּאוֹהֲלְיָא, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְהִכְשִׁירוּ. אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבִּי, הַצּוֹרֵם אֹזֶן הַפָּר וְאַחַר כָּךְ קִיבֵּל דָּמוֹ, פְּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְלָקַח מִדַּם הַפָּר', פֹּר שֶׁהָיָה כְּבָר. אִשְׁתְּכַח קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, קָדָשִׁים קַלִּים בְּמַנְלָן. אָמַר רָבָא, תַּנָּיָא, שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה, שֶׁיִּהְיֶה תָּמִים וּבֶן שָׁנָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. בַּפַּבָּלָה, בְּהוֹלָכָה, בִּזְרִיקָה מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'יִהְיֶה', כָּל הַיָּוֵיתוֹת לֹא יִהְיוּ אֶלָּא תָּם וּבֶן שָׁנָה. אִיתֵיבֵיהּ אַבַּיֵי, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה, שְׁנִשְׁתַּיֵּיר מֵהֶן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן אוֹ כַּיּוֹצֵא בָּהֶן חֵלֶב, זוֹרֵק אֶת הַדָּם. תַּרְגּוּמָא, אֲבָל שָׁנָה. וּמִי אִיכָּא מִידֵּי דִּבְשָׁעַת שְׁחִיטָה בֶּן שָׁנָה שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה הוֹלָכָה לָאו בֶּן שְׁתַּיִם. אָמַר רָבָא, זֹאת אוֹמֶרֶת, שָׁעוֹת פּוֹסְלוֹת בְּקָדָשִׁים. אָמַר רַבִּי אַמִּי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִיא בִּפְנִים וְרַגְלֵיהָ בַּחוּץ, חָתַךְ וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט, כְּשֵׁירָה.

שחט

ונתן ידו למעלה מראש הצנור (לעשות כעין מרזב) כדי שיעברו המים דרך ידו לחבית של קידוש: **וכן עלי ירקות.** הראויין לאכילה ומקבלין טומאה: **פסולין.** [המים] בדליף לקמיה: **הויין.** של מים המטהרים ע"י טהרה תדא כשאתה מזהזה אותם להיות מקוה או קדוש הוי מזהזה אותם על ידי דבר שאין מקבל טומאה: **זאת אומרת אויר כלי ככלי דמי.** מדקתני נתן ידו בו' פסל דהא אין המים שותתין מידו לכלי בשתיתה אלא בהעברה בשיוצאין מידו מקלחין להם על פני רחב פי החבית ואפי' הכי פסול אלמא משיצאו מידו לקלח על פני אויר הוה ליה כאילו שתתו מידו לכלי שהרי ידו על בנגד שפת הכלי מונחת ומשיצאו מידו מקלחים באו בנגד אוירו דאי לאו בכלי דמי אמאי פסול הלא מן האויר באין לו והוה ליה כנותן ידו בציבור משוך מן הקילוח עשר אמות: **דילמא בשותת.** מידו לכלי ולא באו מן האויר: **תרדא.** שוטה בהוד: **שיעבדו תנן.** בהעברה בקילוח משמע: **הצורם.** אקרני"ר דהוי מום דתנן (בכבורות דף ל.) נפגמה אזנו גבי מום: **ואחר כך קיבל דמו.** דהוה ביה מום בין שחיטה לקבלה: **שחיה כבר.** צריך שיהא שלם בשעת קבלה בכשעת שחיטה: **אשכחן קדשי קדשים.** דהאי בפר (העלם דבר של צבור) כתיב: **בשעת שחיטה.** דכתיב (שמות יב) תכוסו על השה דהיינו שחיטה וסמיך ליה שה תמים וגו': **שנשתייר מהן.** בשעת זריקה אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד לא יזרוק רבי יהושע לטעמיה דדריש ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין דם במנחות (דף נו) קתני מיהא זורק ואין לך בעל מום גדול מזה קשיא לרבא דאמר בעינן תם בשעת זריקה אבל לרבי זירא לא קשיא דהא לא בעי תם אלא בשחיטה וקבלה: **תירומה אבן שנה.** אביי אמר ליה לרבא תרגמה אבן שנה למתניתך דבעי כל הזויותיו בשעת שחיטה אבן שנה קאי דסליק מיניה בן שנה יהיה כל הזוויתיו יהיה בן שנה אבל אם נבנס בשנה שניה בין שחיטה לזריקה פסול דשעות פוסלות בקדשים בדפירש ואזיל אבל תם לא תילף מיניה דהאי יהיה לאו אתמים קאי וקבלה בקדשים קלים בתמימות הואיל וגלי בקדשי קדשים גלי: **שעות פוסלות בקדשים.** דשנה האמורה בקדשים קיימא לן בפרק יוצא דופן במסכת נדה (דף מז:) דאין מונין לה מתשרי בשאר ראשי שנים אלא מיום שנולד מעת לעת לשנה הבאה וילפינן לה מקרא דכתיב בהו בן שנתו שתו ולא שנתו של מנין עולם ואשמעינן הכא דלא תימא מיום ליום הוא דבעינן ולא משעה לשעה אלא אף משעה לשעה שאם נולד בניסן ב"ד ובט' שעות ושחטו לשנה הבאה בי"ד בניסן בט' שעות אסור לזרוק דמו בעשירית שבכר עברה שנתו: **הוא בפנים.** בעזרה: **חתך.** רגליה ואחר כך שחט כשרה שלא נתערב דם פסול יוצא עם דם שבמזרק שנתקבל בו דהם ולקמיה פריך הא שויה בעלת מום: **שחט ואחר כך חתך פסולה.** שמשנשחטה נפסל דם הרגליה ביוצא וכל דמי בהמה יונקים זה מזה ועלה ויצא דרך בית שחיטה ונתערב בדם המזרק ופסלו:

תוספות

רש"י

ח"נ שחט ואחר כך חתך פסולה בעלת מום קמקריב אלא אימא חתך ואחר כך קיבל. שחתבהו בין שחיטה לקבלה בשרה: **והא"ר זירא הצורם כו'.** אלמא המום פוסל בקבלה: ומשני **אמר רב חסדא אמר אביטי חותך כאבר עד שמגיע לעצם.** דלאו מום הוא ודהדם מעובד ע"י חתיכה מלעלות וליכנס לפנים: **קבל ואחר כך חתך פסולה.** מילתיה דרבי אלעזר הדר ונקיט כמו אמר מר: ש"מ דם המובלע באברים דם הוא וכרת נמי לחייב דאי לא הוי דם אוהיכא חייל פסול יוצא אמיא בעלמא: **דלמא משום שמנונית.** דחזינא לאבילתה וחשיבי כבשר לאיפסולי ביוצא בדכתיב (שמות כב) ובשר בשדה טריפה ומיבלע בדם הרגל ונפקא דרך בית שחיטה ופסלה לה לדם שבמורק: ש"מ **בשר קדשים קלים שיצא מן העזרה לפני זריקה פסול.** ואע"פ שסופו לצאת אחר זריקה ולהיות נאכל בכל העיר השתא מיהא לא מטא זמניה ותיהוי הך דרב אמי אמר ר' אלעזר דלא כדרבי יוחנן דמכשר ליה לקמן בפר' כל התדיר (דף פט): **דלמא.** כי אמרה רבי (אמי אמר ר' אלעזר): **בקדשי קדשים.** אמר דמיפסל לפני זריקה ביוצא לדברי הכל שאין סופו לצאת: **וקיבל דמן בכלי שרת כשפוין.** לקמן ילפינן לה באיזהו מקומן (דף מט.) דסמך קבלה לשחיטה: **עמד.** בחלק דרומי של עזרה סמוך לאמצעה: **הושיט ידו לצפון ושחט שחיטתו בשרה.** לקמן ילפינן לה אותו בצפון ואין השוחט בצפון אבל המקבל צריך להיות בצפון הלכך קיבל בקלתו פסולה: **הכנים ראשו ורובו.** בצפון וקיבל באילו נכנס כולו כדקי"ל בכל התורה רובו ככולו: **פרכסה.** לאחר שחיטה ויצאה לדרום וחזרה בשרה דאין פסול יוצא אלא מתוך המחיצות והאי וחזרה לאו דוקא אלא איידי דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחזרן וחזרה לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה תנא רישא נמי וחזרה: **שחיטתן בפנים.** דכתיב (ויקרא ג) בשלמים ושחטו פתח אהל מועד דהיינו תוך העזרה: **וקיבול דמן בכלי שרת בפנים.** קבלה בפנים נפקא לן מלעמוד לפני ה' לשרתו (דברים י) אלמא כל שירות לפני ה' הוא: **עמד בחוץ והושיט ידו בפנים ושחט שחיטתו בשרה.** לקמן בפרק בן הפסולין (דף לב.) ילפי' לה בן הבקר לפני ה' ולא השוחט לפני ה': **קבל קבלתו פסולה.** כדפרישית: **הכנים ראשו ורובו כאילו לא נכנס.** כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל מועד עד שיבא כולו וגבי עזרה דכתיב יעמוד לפני ה' בעי נמי כולו דכיון דגלי בחדא גלי בכולהו והכי אמר בשמעתין: **פרכסה.** לאחר שחיטה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה דאיפסלא ביוצא כדגמרי' פסול יוצא בפסחים בביצד צולין (דף פב.) מהן לא הוזבא את דמה אל הקודש פנימה (ויקרא י) ומבשר בשדה טריפה (שמות כב): **דילמא.** דא דקתני פסולה באליה ויותרת כו' דאימורין ניתנו ואימורי קדשים קלים קדשי קדשים הן: **היא בפנים כו'** מהו. לשוחטה לכתחלה: **תלה.** הבהמה באויר העזרה: **על ירך.** משמע אצלו: **נתלה.** השוחט באויר העזרה מהו: **אמר ליה** פסולה. מיניה קגמר לה דשמע דקא"ל תלה ושחט פסול וסבר ה"ה לנתלה: **אמר ליה כשרה.** כדאמר ליה לנתלה ושחט: **וא"ל** פסולה. מיניה גמר כדאמר ליה בתלה ושחט ובנתלה וקבל וסבר ה"ה לתלה וקיבל: **בקדשי קדשים.** דכתיב בהו על ירך: **כולן** פסולין **בר מן נתלה ושחט.** דבשוחט לא כתיב ירך אלא בנשחט כדכתיב אותו על ירך אבל תלה וקבל פסולה דאויר צפון לאו כצפון דמי ובעינן קבלה בצפון כדגמרי' באיזהו מקומן (לקמן מט.) ואף על גב דלא כתיב ירך בקבלה צפון מיהא כתיב בה: **בקדשים קלים.** לא כתיב בהו על ירך ולא כתיב בהו צפון כולן כשרים בר מנתלה וקבל דאין דרך שירות בכך: **דאויר פנים כפנים דמי.** דהא על כרחך פנים מיהו כתיב בהו ומודית דאויר פנים כפנים: **אם כן בקדשי קדשים.** אמאי פליגת אדאבות דשמואל בתלה וקבל לימא נמי אויר צפון כצפון דמי: **אלא אמר רבא.** כולה כאבות דשמואל קאמר לה אלא דאבות דשמואל לא איירי בקדשים קלים: **בר מן תלה ושחט בקדשי קדשים.** דבעינן על ירך אבל בקדשים קלים דלא כתיב על ירך בשרה תלה וקבל בשר בכולן דאויר צפון כצפון דמי ובקבלה לא כתיב על ירך: **ונתלה וקבל כין בקדשים כו'.** נמי פסול דקבלה שירות היא ואין דרך שירות בכך אבל נתלה ושחט כשרה דשחיטה לאו שירות היא ועל ירך נמי לאו בשוחט כתיב אלא בבהמה: **ציציתו.** ציצית ראשו דהיינו שערו: **מתני' נתנו.** למתן דמו: **על גבי הכבש.** שאינו מקום מתן דמים אז במובח שלא בנגד היסוד ולילפינן לקמן דעולה טעונה מתן דמים בנגד היסוד שהיא יסוד המובח למטה ממתן דמה למעוטי קרן מזרחית דרומית דלא הוה לה יסוד דלאמרינן באיזהו מקומן (לקמן דף נג.): **למטה.** מדחזו דסיקרה: **ואין בו ברית.** אין באבילתו ברת ובגמרא מפרש למאי איצטריך למתנייתה:

גמ'

שחט ואח"כ חתך פסולה. דדם פסול אינו בטל ברוב כדמוכח פ' התערובת (לקמן דף עט:)

דגורר' גזירה במקדש:

חתך ואח"כ שחט בשרה. ובסמוך דקאמר הקיבוים כתיב שתהא כולה לפנים היינו לכתחלה ע"כ: **שמע** מינה דם המובלע באברים דם הוא. פי' בקונט' ונפקא מינה שחזיבין ברת על אבילתו ואי אפשר לומר כן דהא ק"ל בכריתות (דף כא:) דדם האברים בלאו ואין שנפרש מן האבר דפשיטא דשרי באבילה כדפרשנו בחולין (דף יד.) מכמה ראיות ונראה לפרש דאיירי הכא ליפסל ביוצא ואפי' למ"ד אין יוצא בבשר בקדשים קלים היינו משום דסופה לצאת אי נמי לענין דאין מועלין בו ואין חייבין עליו משום פיגול או לענין דם חטאת שניתן על הבגד: **דילמא** באליה ויותרת הכבד. וא"ת מ"מ תיפשוט דאימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקה פסולין ולקמן בפרק כל התדיר (דף פט:) רוצה לומר דכשרין וי"ל דמכאן אין ראיה דדלמא כר' אליעזר ס"ל דפסיל ביוצא התם (תוספות) דא"ר אליעזר אימורי קדשים שיצאו לפני זריקה פסולים ביוצא ואין חייבין עליהן משום פיגול וכו' אבל רבי עקיבא מחייב ושקשה לרב פפא דאמר התם בדעיילינהו לגואי בשעת זריקה לא פליגי פירוש דאינם פסולין הלא הכא קאמר פסולה וליכא לפרושי הכא דחזרה לאחר זריקה דדמיא דלעיל בשברה דהו דמיירי בחוזרה קודם קבלה וי"ל דה"פ עיילינהו לגואי לא פליגי פירוש דזריקה מועלת לחייב משום עליהם משום פיגול דזריקה והיה לפנים פיגול על יוצא כי האי דלפני זריקה והיה לפנים בשעת זריקה אבל מכל מקום נפסל ביוצא לכולי עלמא כדאיתא בשמעתין כי פליגי בעיילינהו בתר זריקה אי חייבין משום פיגול דהא עיילינהו

או לאו:

אמר

1 שחט ואחר כך חתך פסולה בעלת מום קמקריב אלא אימא חתך ואחר כך קיבל.
2 שחתבהו בין שחיטה לקבלה בשרה: **והא"ר זירא הצורם כו'.** אלמא המום פוסל בקבלה:
3 ומשני **אמר רב חסדא אמר אביטי חותך כאבר עד שמגיע לעצם.** דלאו מום הוא והדם
4 מעובד ע"י חתיכה מלעלות וליכנס לפנים: **קבל ואחר כך חתך פסולה.** מילתיה דרבי
5 אלעזר הדר ונקיט כמו אמר מר: ש"מ דם
6 המובלע באברים דם הוא וכרת נמי לחייב דאי
7 לא הוי דם אוהיכא חייל פסול יוצא אמיא
8 בעלמא: **דלמא משום שמנונית.** דחזינא לאבילתה
9 וחשיבי כבשר לאיפסולי ביוצא בדכתיב (שמות
10 כב) ובשר בשדה טריפה ומיבלע בדם הרגל
11 ונפקא דרך בית שחיטה ופסלה לה לדם
12 שבמורק: ש"מ **בשר קדשים קלים שיצא מן**
13 **העזרה לפני זריקה פסול.** ואע"פ שסופו לצאת
14 אחר זריקה ולהיות נאכל בכל העיר השתא
15 מיהא לא מטא זמניה ותיהוי הך דרב אמי אמר
16 ר' אלעזר דלא כדרבי יוחנן דמכשר ליה לקמן
17 בפר' כל התדיר (דף פט:): **דלמא.** כי אמרה רבי
18 (אמי אמר ר' אלעזר): **בקדשי קדשים.** אמר
19 דמיפסל לפני זריקה ביוצא לדברי הכל שאין
20 סופו לצאת: **וקיבל דמן בכלי שרת כשפוין.** לקמן
21 ילפינן לה באיזהו מקומן (דף מט.) דסמך קבלה
22 לשחיטה: **עמד.** בחלק דרומי של עזרה סמוך
23 לאמצעה: **הושיט ידו לצפון ושחט שחיטתו**
24 **בשרה.** לקמן ילפינן לה אותו בצפון ואין השוחט
25 בצפון אבל המקבל צריך להיות בצפון הלכך
26 קיבל בקלתו פסולה: **הכנים ראשו ורובו.** בצפון
27 וקיבל באילו נכנס כולו כדקי"ל בכל התורה
28 רובו ככולו: **פרכסה.** לאחר שחיטה ויצאה
29 לדרום וחזרה בשרה דאין פסול יוצא אלא מתוך
30 המחיצות והאי וחזרה לאו דוקא אלא איידי
31 דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחזרן וחזרה
32 לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה תנא
33 רישא נמי וחזרה: **שחיטתן בפנים.** דכתיב (ויקרא
34 ג) בשלמים ושחטו פתח אהל מועד דהיינו תוך
35 העזרה: **וקיבול דמן בכלי שרת בפנים.** קבלה
36 בפנים נפקא לן מלעמוד לפני ה' לשרתו (דברים
י) אלמא כל שירות לפני ה' הוא: **עמד בחוץ**
והושיט ידו בפנים ושחט שחיטתו בשרה. לקמן
בפרק בן הפסולין (דף לב.) ילפי' לה בן הבקר
לפני ה' ולא השוחט לפני ה': **קבל קבלתו**
פסולה. כדפרישית: **הכנים ראשו ורובו כאילו לא**
נכנס. כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל
מועד עד שיבא כולו וגבי עזרה דכתיב יעמוד
לפני ה' בעי נמי כולו דכיון דגלי בחדא גלי
בכולהו והכי אמר בשמעתין: **פרכסה.** לאחר
שחיטה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה דאיפסלא
ביוצא כדגמרי' פסול יוצא בפסחים בביצד צולין
(דף פב.) מהן לא הוזבא את דמה אל הקודש
פנימה (ויקרא י) ומבשר בשדה טריפה (שמות
כב): **דילמא.** דא דקתני פסולה באליה ויותרת
כו' דאימורין ניתנו ואימורי קדשים קלים קדשי
קדשים הן: **היא בפנים כו' מהו.** לשוחטה
לכתחלה: **תלה.** הבהמה באויר העזרה: **על ירך.** משמע אצלו: **נתלה.** השוחט באויר העזרה מהו: **אמר ליה** פסולה. מיניה קגמר לה דשמע דקא"ל תלה ושחט פסול וסבר ה"ה לנתלה:
אמר ליה כשרה. כדאמר ליה לנתלה ושחט: **וא"ל** פסולה. מיניה גמר כדאמר ליה בתלה ושחט ובנתלה וקבל וסבר ה"ה לתלה וקיבל: **בקדשי קדשים.** דכתיב בהו על ירך: **כולן** פסולין
בר מן נתלה ושחט. דבשוחט לא כתיב ירך אלא בנשחט כדכתיב אותו על ירך אבל תלה וקבל פסולה דאויר צפון לאו כצפון דמי ובעינן קבלה בצפון כדגמרי' באיזהו מקומן (לקמן
מט.) ואף על גב דלא כתיב ירך בקבלה צפון מיהא כתיב בה: **בקדשים קלים.** לא כתיב בהו על ירך ולא כתיב בהו צפון כולן כשרים בר מנתלה וקבל דאין דרך שירות בכך: **דאויר פנים**
כפנים דמי. דהא על כרחך פנים מיהו כתיב בהו ומודית דאויר פנים כפנים: **אם כן בקדשי קדשים.** אמאי פליגת אדאבות דשמואל בתלה וקבל לימא נמי אויר צפון כצפון דמי: **אלא**
אמר רבא. כולה כאבות דשמואל קאמר לה אלא דאבות דשמואל לא איירי בקדשים קלים: **בר מן תלה ושחט בקדשי קדשים.** דבעינן על ירך אבל בקדשים קלים דלא כתיב על ירך
בשרה תלה וקבל בשר בכולן דאויר צפון כצפון דמי ובקבלה לא כתיב על ירך: **ונתלה וקבל כין בקדשים כו'.** נמי פסול דקבלה שירות היא ואין דרך שירות בכך
אבל נתלה ושחט כשרה דשחיטה לאו שירות היא ועל ירך נמי לאו בשוחט כתיב אלא בבהמה: **ציציתו.** ציצית ראשו דהיינו שערו: **מתני' נתנו.** למתן דמו: **על גבי הכבש.** שאינו
מקום מתן דמים אז במובח שלא בנגד היסוד ולילפינן לקמן דעולה טעונה מתן דמים בנגד היסוד שהיא יסוד המובח למטה ממתן דמה למעוטי קרן מזרחית דרומית דלא הוה לה יסוד
דלאמרינן באיזהו מקומן (לקמן דף נג.): **למטה.** מדחזו דסיקרה: **ואין בו ברית.** אין באבילתו ברת ובגמרא מפרש למאי איצטריך למתנייתה:

אמר שמואל פסול בשר אבל בעלים נתכפרו. נראה דקאי אניתנין למעלה שנתנן למטה ולמטה שנתנן למעלה אבל אניתנין על גבי הכבש לא קאי דבהא כולי עלמא מודו בשלא במקומו דלא בעי במקומו דמי אע"ג דבפ' המזבח מקדש (לקמן פו.) מרבה כבש במזבח לענין קידוש דאם עלו לא ירדו ובפ' כל המנחות (מנחות נז:) לענין הקטרה דהמעלה מכוון ע"ג הכבש לר' יוחנן חייב מ"מ לענין דמים לא מצינו בשום מקום כבש במזבח דלקמן בפ' קדשי קדשים (דף סד:) גבי עולה וגבי חטאת ממעטינן מדכתיב קיר המזבח ולא קיר הכבש ועל ברזילי שמואל לאו אכולה מילתיה קאי דניתנין בפנים שנתנן בחוץ ובחוץ שנתנו בפנים לכ"ע לאו במקומן דמי כדמוכח פ' כל הפסולין לקמן בפ' קדשי (דף להּ): דא"ר יהודה חישב להניח דמו למזבח פסול דסבר מחשבה במעשה ופריך (שם לו.) וליפלוג בסיפא על ניתנין למטה שחשב ליתנן למעלה שיהא פסול ומשני קסבר ר' יהודה שלא במקומו במקומו דמי (תוספות) והשתא אמאי הדר פריך וליפלוג ר' יהודה בנתן בניתנין בפנים בחוץ ובחוץ בפנים אלמא דהני [לכ"ע] שלא במקומו מיקרי (ע"כ) ומיהו לקמן פירש בקונטרס דמניתנין בחוץ שחישב ליתן בפנים דוקא כמקשי דהתם ודאי אי הוה יהיב חטאת חיצונה בפנים מיפסלא דכתיב וכל חטאת אשר יובא וגו' אבל מחישב ליתן הניתנין בפנים בחוץ לא פריך וכן מוכיח מדקמשני קסבר רבי יהודה בעינן מקום שהוא משולש בדם ובבשר ובאמורים פירוש דגבי מחשבת חוץ למקומו כתיב שלישי ודרשינן שיהא אותו (שלישי) חוץ למקומו משולש בדם ובשר ואימורים שהיה מותר בו דהיינו חוץ לעזרה ממש שבשעת היתר הבמות נשחלש בכל אלה (תוספות) והוזהר שם לאפוקי פנים שלא הותרו מעולם ליכנס שלשתן דדם חטאת אסור דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה וכן אימורין כתיב ועולה לא יעלו עליו (ע"כ) ואניתנין בפנים שנתנן בחוץ לא שייך האי שינוייא ומיהו מצינו למימר דבעי' נמי שיהא המחשבה במקום משולש תדע דאי לאו הכי למ"ד שלא במקומו לאו במקומו דמי מאי הוה עלה דמתניתין אחוץ מיהו ר' יהודה אית ליה במקומו דמי ונראה (תוס') ור' יוחנן דאמר בסמוך שלא במקומו לאו במקומו דמי היינו דוקא לרבנן אבל לר' יהודה אית ליה במקומו דמי אפי' לר' יוחנן דרמשני פרק בן הפסולין (גם זה שם) על ניתנין למעלה למטה ולמטה למעלה ה"ז דסבר כן בניתנים בפנים שנתנן בחוץ והתם לא פריך אלא מניתנים בחוץ שנתנן בפנים דוקא דפרי' רש"י משום דנפסל בשעה שהובא בהיכל וא"כ מצי שמואל קאי אכולהו אבל לא מצי למימר במקומו דמי על בחוץ שנתנו לפנים שנפסל בביאתו בהיכל קודם שנתנן על מזבח הזהב (ע"כ) (הגה"ה) ועוד נראה דעל כרחין כבש נמי במקומו דמי מדלא פריך לקמן דליפלוג ר' יהודה אחישב ליתנו על גבי כבש וכי תימא משום דיאספנו ואין כאן בית מיחוש מחשבה דחרי בחשב לשפוך מן הכלי על הרצפה יאספנו לכ"ע הא לקמן אמרי' דלר' יהודה לא יאספנו היכא דקלטי' מזבח וא"כ מהאי טעמא לא יאספנו מעל גבי כבש דכבש מקדש פסולין במזבח ומיהו כיון דפרשיתי לעיל דלענין דמים לא הוי כבש במזבח לא קלטיה ויאספנו ומיהו על כרחיך אכבש נמי קאי שמואל דלקמן בשמעתין פריך ור' יוחנן אי שלא במקומו לאו במקומו דמי א"כ דזריקתו אינה כלום ליהוי כנשפך מן הכלי אי הרצפה יאספנו משמע לשמואל ולריש לקיש דאמרי שלא במקומו במקומו דמי ניחא ואמאי לידחוני נמי תיקשי מניתנין על גבי הכבש ומניתנין בפנים שנתנן בחוץ אבל על ניתנין בחוץ שנתנן בפנים דמודו כולהו דשלא במקומו דמי לא שייך למימרך אמאי (לידחוני נמי תיקשי מניתנין על גבי כבש ומניתנים בפנים בחוץ תוס') פסול נימא יאספנו שהרי בלא ניתנין על מזבח הזהב כבר נפסל בביאתו בהיכל ואפי' נשפך שם לא יהא כשר לאספנו. ע"כ הג"ה: **לכפרה** נתתיו ולא לדבר אחר. בעלמא (לקמן דף מו.) דרשינן לכפרה נתתיו ולא למעילה: **ואי** שלא במקומו במקומו דמי למה לי יחזור הכשר ויקבל. תימה דלקמן בפ' התערובת (דף עט:) תנן הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה ר' אליעזר אומר יתן למעלה וזוראה אני את הניתנין למטה באילו הן מים ויחזור ויתן למטה דייק מינה בגמרא דר' אליעזר סבר יש בילה והשתא אמאי יחזור ויתן למטה דהרי כבר נתכפר וי"ל בין דאית ליה דרואים באילו הן מים לא הוי בכמופר ולא יהיב ליה כשרת התחתון ומיהו קשה לרבנן דלית להו דרואין ומשמע התם דלרבנן יחזור ויתן למטה דקתני נתן למעלה ולא נמלך (כשר): **הכא** במאי עסקינן דיהיבה פסול.תימה אם כן אפילו נתן במקומו נמי וי"ל דהאי פסול היינו טמא דאיירי ביה לעיל ואי יהיבה במקומו כלום עלמא מודי דיחזור ויתן למטה דכראמר בפ"ק דמעילה (דף הּ:) דאין לך עושה שירים ופסול אלא טמא הואיל ומרצה בקרבן ציבור וחוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו:

ואי

גמ' **אמר שמואל פסול.** דקתני מתני' אבשר קאי אבל בעלים נתכפרו: **על המזבח.** כל המזבח שהוה לענין כפרה: **לכפרה נתתיו.** דקשיחי כל מקומות המזבח שוין ולא לדבר אחר שתהא זריקה חשובה להתיר בה בשר דזריקה הוא דשריא ליה דכתיב ודם תזרוק ישפך והדר והבשר תאכל (דברים יב): **יחזור הכשר ויקבל.** יחזור כהן הכשר לקבלה ויקבל כדי מתן מן הבהמה ויחזור ויתן במקומו ותק"ד השתא דעד השתא בבהן כשר נמי אידי ואהי הכשר דקתני כדי נסבה: **למה לי יחזור.** הלא נתכפרה: **וכי תימא להתיר בשר באכילה.** דזריקה הוא דשריא ליה: **ומי איכא** זריקה **דלא מיכפרא.** כגון דך בתרייתא דלאו לכפרה אתיא דהא איכפר בקמייתא: **אי הייתיה.** שלא במקומו כהן כשר הכי נמי דלא בעי יחזור ויקבל: **הכא במאי עסקינן דיהיבה פסול.** דהא דקתני נתנו על גבי הכבש אריש אקי דקתני כל הפסולים ששחטו בו' ובולן שקיבלו את הדם בו' ועלה קאי נתנו על גבי הכבש בו' בפ"ג: **ולימא דחוי.** כיון דאמרי' שלא במקומו במקומו דמי ובלבד שיהא במזבח כי יהבי' פסול היא לה זריקה פסולה כאילו נתנו בפנים פסול במקומו ונידחו כל הדם דחוי ולא תיתני ליה תו הא תקנתא: **הוא תנן.** בהזורק: **ובולן שקבלו.** את הדם ואפסולין קאי שקבלו את הדם במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **אם יש דם הנפש.** עוד בצוואר בהמה יחזור הכשר ויקבל מן הדם ויתן שלא במחשבה ובשר מחשבה רחשיב עלה קמא לא נפסל דכיון דאינו ראוי לעבודה אין מחשבתו מחשבה קבלו אין. הוא דאית ליה תקנתא: **מאי מעמא לאו משום.** דזריקה פסולה משויא ליה דחוי משום דגמר כפרתו: **לא.** הא דדייקינן זרקו לא משום דמיפסיל במחשבה דהא בערשה מחשבה קיימינא ודכוותה דייקינן זרקו לא: **א"ה.** דמחשבת פסולין פסלה מקבלה שקיבל במחשבה ליפסיל ועוד מי פסל במחשבת כהן פסול: **כמי שראוי לעבודה.** כהן בשר: **ובדבר הראוי לעבודה.** מנחת חטים לאפוקי מנחת [העומר שהיא של] שעורים דלא חייל עלה פגול ליענש כרת באבילתה: **ומקום הראוי לעבודה.** לאפוקי נפנם המזבח הכי מפורש במנחות (דף הּ): **לא תימא זרקו לא.** דוודאי איכא תקנתא ואפ' זרקו פסול במחשבה: **אלא אימא שחטו לא.** שאם שחטו פסול במחשבה תו ליכא תקנתא דיכון דכל הפסולין בשירק לשחוט פוסלין מחשבתן: **הניגא.** בההיא משנה גופה כל הפסולין ששחטו שחיטתן בשרה לפיכך הן פוסלין במחשבה: **הא** קמ"ל. הא דקתני ובולן שקיבלו את הדם בו' [אע"ג דבשחיטה תנן פוסלין במחשבה אבל בקבלה ומקבלה ואילך לא פסלי ולא למידק מיניה זרקו לא דה"ה לזורקו אלא קמייתא דבולהו נקט דכיון דפסול אינו ראוי לה לא פסלה מחשבתו: **ברייתא.** דאמר אין מחשבה מועלת אלא בראוי לעבודה: **חישב.** כהן בשר: **ליתן את הניתנין בו'.** ששחט או קיבל או הוליך על מנת לזרוק הזריקה שלא במקומו: **לאלתר בשר.** אם חישב על מנת לזרוק שלא במקומו היום בשר ואי נמי זריקה פסולה היא וגמצא שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול בשר הוא בזריקה הוגמת במקומו דבאמרינן במשנה בפ' הפסולין (לקמן לו.) אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו ופסח וחטאת שלא לשמן: **חוץ וחישב.** בעבודה שניה על מנת לאוכלו חוץ למקומו פסול ואין חייבין כרת על אבילתו:

חוץ

חוץ לְמָקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ בְּרָת. חוּץ לִזְמַנּוֹ, פִּיגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו בָּרֵת. לְמָחָר, פָּסוּל. חוּץ לִמְקוֹמוֹ, בֵּין חוּץ לִמְקוֹמוֹ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ בְּרָת. וְאִי שְׁלָא בִּמְקוֹמוֹ כְּמִקוֹמוֹ דָּמֵי, הַאי פָּסוּל, פִּיגּוּל הוּא. אָמַר מַר זוּטְרָא, זְרִיקָה דִּשְׁרָיָא בָּשָׂר בָּאֲכִילָה, מַיְתָא לִידֵי פִּיגּוּל. וְזְרִיקָה דְּלָא שְׁרָיָא בָּשָׂר בָּאֲכִילָה, לָא מַיְתָא לִידֵי פִּיגּוּל. אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי לְמַר זוּטְרָא, מְנָא לָךְ הָא דִּכְתִיב 'וְאִם הָאֵכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו פִּיגּוּל יִהְיֶה', מִי שֶׁפִּיגּוּלוֹ גָּרַם לוֹ. יָצָא זֶה, שֶׁאֵין פִּיגּוּלוֹ גָּרַם לוֹ. אֶלָּא, אִיפּוֹר דָּבָר אַחֵר גָּרַם לוֹ. אִי הָכִי, אִיפְּסוּלֵי נַמֵּי לֹא לִיפְסַל. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מִידֵי דַּהֲוָה אַמַּחֲשֶׁבֶת הִינּוּחַ, וְאִילְּבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר, לְעוֹלָם פָּסוּל מֻמָּשׁ, וְשֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ כְּמִקוֹמוֹ דָּמֵי. וְלֹא קַשְׁיָא, כָּאן, שֶׁנָּתַן בְּאֲמִירָה. תָּנֵן, חִישֵׁב לִיתֵּן אֶת בְּשְׂתִיקָה. כָּאן, שֶׁנָּתַן לְמַטָּה, לְמַעְלָה. לְמַטָּה. עַד מִידֵי דַּהֲוָה אַמַּחֲשֶׁבֶת הִינּוּחַ, וְאִילְּבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אִידִי וְאִידִי שֶׁנָּתַן בְּשְׂתִיקָה, וְשֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ לָאו בִּמְקוֹמוֹ דָּמֵי. וְהָא, דְּאִיבָּא דָּם הַנֶּפֶשׁ. הָא, דְּלֵיכָּא דָּם הַנֶּפֶשׁ. תְּנַן, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ בָּרֵת. בְּשֶׁלָּמָא לְרֵישׁ לָקִישׁ, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי פָּסוּל וְאֵין בּוֹ בָּרֵת. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי 'אֵין בּוֹ בָּרֵת', קָשְׁיָא. וְלִשְׁמוּאֵל, מַאי 'אֵין בּוֹ בָּרֵת', הָכִי קָאָמַר, אִם נָתַן בְּמַחֲשָׁבָה, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ בָּרֵת. וְרַבִּי יוֹחָנָן, אִי שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ לָאו כְּמִקוֹמוֹ דָּמֵי, לֵיהֱוֵי כִּי נְשַׁפַּךְ מִן הַכְּלִי עַל הָרִצְפָּה, וְיַאסְפֶנּוּ. סָבַר לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר לֹא יַאסְפֶנּוּ, דְּאָמַר רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַכֹּל מוֹדִים בְּנִיתָּנִין לְמַעְלָה שֶׁנִּתְּנוּ לְמַטָּה שֶׁנִּתְּנוּ לְמַטָּה, לְמַעְלָה שֶׁלֹּא בְּנִיתָּנִין לְמַעְלָה שֶׁנִּתְּנוּ לְמַטָּה, לְמַטָּה שֶׁנִּתְּנוּ לְמַעְלָה, שָׁרֵבִי יוֹסֵי אוֹמֵר, לֹא יַאסְפֶנּוּ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יַאסְפֶנּוּ.

ומשנתינו

ואי שלא במקומו במקומו דמי כר'. תימה ואי לאו במקומו דמי לאלתר אמאי כשר וי"ל דהוה מצי למימר וליטעמיך והשתא ניתא הא דקאמר לקמן בסוף כל הפסולין (דף לו.) ר' יהודה לטעמיה דקאמר שלא במקומו במקומו דמי ופירש שם בקונטרס דשמעינן ליה דהכא בברייתא דמוקמינן כוותיה (תוספות) ומנא ליה לקמן דר' יהודה סובר כן בעלמא דקאמר ר' יהודה לטעמיה אי בריייתא דשמעתין דלמא סוברת דלאו במקומו דמי אלא דסמיך אהא דתקני לאלתר כשר א"כ על כרחין במקומו דמי וסיפא דלמטר פסולא אתיא כרבי יהודה כמו מחשבה הינח (ע"כ): **יצא** זה שאין פיגולו גרם לו. וא"ת אמאי איצטריך לקמן (דף כט:) לא יחשב לומר שמחשבות מרציאות זו מזו תיפוק ליה מהכא מי שפיגולו גרם לו יצא זה שאין פיגולו גרם לו ועוד קשה לרבא דמסיק בסוף פ"ק דמנחות (דף יב.) לדברי האומר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן וקמ"ל דאותן שירים אסורים באכילה דמדמינא להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול ולאפוקי מידי מעילה וי"ל דהא דמיתסר באכילה אין מדמת מיעוט דהקטרה של קומץ הלכך לא נמעטי ליה מאם האכל יאכל מי שפיגולו גרם לו משמע דאי לא הוי המחשבה הוי הזורקה מעלייתא ומשתריא בשר יצא זה שאין פיגולו גרם לו דאפי' לא הוי המחשבה לא הויא זריקה מעלייתא דהא לא שריא בשר באכילה (תוספות) וי"ל דמי שפיגולו גרם לו משמע באותה עבודה עצמה דאי לא הויא מחשבה הויא הזורקה מעלייתא ומשתריא בשר באכילה יצא זה שנתן למטה למעלה שאין פיגולו גרם לו ואפילו לא הויא המחשבה לא הויא זה זריקה מעלייתא דהא לא שריא בשר באכילה אבל אם שחט חטאת שלא לשמה לא במחשבת חוץ למקומו והדם קיבל או זרק חוץ למזבח מד"א ליהוי פיגול ובברת דכין דבאותה עבודה דפיגול ליכא מחשבה אחרת קמ"ל לא יחשב אימא הני מילי כי נפסל תחלה לא הדר תו מיקבע בפיגול בעבודה שאחריה אבל כי נקבע בפיגול בעבודה אחת ובעבודה שניה שאחריה חשב שלא במקומו לא פקע שם ברת מיניה קמ"ל לא יחשב וקשה לר' יהודה דאזיל בתר מחשבה שקדמה כדתנן בפירקין ולאלתר דכשר במסקנא אתיא כרבי יהודה דסבר שלא במקומו במקומו דמי ותימה כיון דמחשבה במעשה לרבי יהודה א"כ לאלתר כשר היינו בעלים נתכפרו אבל בשר פסול כדאמר שמואל לעיל וא"כ חזר וחישב חוץ לזמנו בעבודה שניה אמאי פיגול ללתחייבי כרת הא זריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול כמו בסיפא למחר פסול ולא פיגול מהאי טעמא ונראה דר' יהודה לא עבדי מחשבה כמעשה אלא היכא דבמעשה פסול גמור ולא נתכפרו בעלים ואם כן לאלתר כשר היינו כשר גמור ושריא בשר באכילה דאי לאו הכי ליפלוג בניתנין למעלה למטה שיהא פסול בשר באכילה כמו במעשה. ברו"ך ע"כ: **אלא** דבר אחר גרם לו. והקשה ה"ר חיים מידי דבר אחר כתיב בדאמר בבבא קמא (דף כה.) מי שקרעיו גרם לו יצא זה שאין קרעיו גרם לו אלא דבר אחר גרם לו ופריך מידי דבר אחר כתיב וי"ל דסמיך אקרא דלא יחשב לא יערב בו מחשבות אחרות אע"ג דצריכי תרוייהו מ"מ סברא הוא שדבר אחר יגרום לו (פיסול להפקיע מידי פיגול) כיון דאשכחן מחשבות שמרציאים זו את זו אי נמי קרא יתירא קדריש הכא והא דאמר פרק גיד הנשה (חולין קא.) מי שגידו אסור ובשרו מותר יצא זה שגידו ובשרו אסור לא דמיא להכא: **וריש** לקיש אמר כר'. אע"ג דלרישׁ לקיש צריכי לשנויי כדרבה ובפ"ק דמנחות (דף ה:) משמע דלא סבר ליה כוותיה בדבר הראוי לעבודה מ"מ באינך סבר ליה כוותיה שפיר:

לאו

חוץ לזמנו **פיגול והייבין עליו כרת.** שהרי קרבו מתיריו דהכי תנן במתני' (לקמן כט:) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שהרי קרבו מתיריו מתן פיגול מתן שתיקה ואין כאן פסול מחשבה אחרת להוציאו מיד פיגול: **למחר פסול.** אבל אם אותה מחשבה שחישב בעבודה ראשונה ליתן את הניתנין למטה למעלה חישב לזרוק אותה זריקה למחר פסול כדמוקמינן לקמן מידי דהוה אמחשבת הינוח שהרי שחט ע"מ להניח דמו למחר פסול ורבי יהודה היא דפסיל ליה בפ"ק (לקמן לה:): **חוץ וחישב.** בעבודה שניה בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת דהא איפסיל ליה מהשחיטה קמייתא ותו לא חייל עליה פיגול דלא קרבו כל מתיריו: **ואי שלא במקומו.** דמוכח במקומו דמי: **האי פסול.** בתמיה אמאי קרי ליה פסול להאי דחישב ליתן שלא במקומו למחר פיגול הוא שהרי חישב בשחיטה עי"מ לזרוק דמו למחר דהיא אבילת מזבח אלא לאו במקומו דמי ולא חשיבא אכילה: **וזריקה דשריא בשר באכילה כו'.** כגון במקום מתן דמים מייתי לידי פיגול בין שחישב בה ע"מ להקטיר אימורים למחר בין שחישב בשחיטה לזורק למחר: **וזריקה דלא שריא בשר באכילה.** אי הוה עביד לה בזמנה כגון זריקה שלא במקומו לא מייתי לידי פיגול בין שחישב בה ע"מ להקטיר אימורים למחר בין שחישב בשחיטה למעיבד הך זריקה למחר לא מייתי לידי פיגול: **פיגול יהיה.** והנפש האוכלת וגו': **מי שפיגולו גורם.** שלא יאכל הוא דקאי בענוה תשא יצא בשר שנזרק הדם שלא במקומו דאיסור זריקה שלא במקומו לא מייתי לידי שלא יאכל הלכך אין חייבין על פיגולו כרת ונפקא לן מהכא דאי חישב בזריקה שלא במקומו ע"מ לאכול או להקטיר למחר לא הויא מחשבת זריקה לענין פיגול ומינה כי חישב בשחיטה ע"מ לעשות זריקה זו חוץ לזמנו לא הויא מחשבה בזריקה המפגלת: **אי הכי.** דלא הויא זריקה לענין מחשבה איפסולי נמי לא נפסול: **אמחשבת הינוח.** דהא חשיב מיהא להניחו למחר: **ואליבא דר' יהודה.** לקמן בפ' כל הפסולין (דף לח:) תנן להניח מדמו למחר כשר ור' יהודה פוסל: **וריש לקיש אמר כו'.** אמתניתין קאי ופליג אשמואל: **לעולם פסול ממש.** דלא תני תנא פסול אבשר לחודיה אי לא פריש בהדיא ומתני' פסול לגמרי קאמר שאף בעלים לא נתכפרו: **ושלא במקומו.** כשמואל סבירא ליה דכמקומו דמי לענין כפרה ולא להתיר באכילה כדדריש ליה שמואל לקרא דלעיל ואני נתתיו לכם וגו' ולא קשיא אמתני': **כאן שנתן בשתיקה.** דרשא דקרא דמשמע בעלים נתכפרו כשנתן בשלא במקומו בשתיקה ומתני' דקתני פסול בנתן במחשבת לאכול בשר חוץ לזמנו ואשמעינן דפסול ואין בו כרת דמחשבת זריקה זו מחשבה הוא לפסול דכמקומו דמי ולא לפגל דזריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול: **תנן כו'.** כל הנך תיובתא דאותבי' לשמואל מותבי' נמי לריש לקיש דהא כוותיה סבירא ליה דשלא במקומו כמקומו דמי: **ורבי יוחנן אמר אידי ואידי.** ולריש לקיש מתניתין דקתני פסול דאוקי מתני' כשנתן במחשבה איצטריך למיתני אין בו כרת לאשמועינן דאע"ג דחשיב בהך זריקה חוץ לזמנו אינו פיגול ובדאמרן דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול: **אלא לרבי יוחנן.** דמוקי בשתיקה והאי פסול משום דלא במקומו הוא פשיטא דאין בו כרת קשיא: **ולשמואל מאי אין בו כרת.** דאיהו נמי מוקי לה בשתיקה: **הכי קאמר ואם נתן במחשבה.** דחוץ לזמנו פסול ואין בו כרת ואיצטריך לאשמועינן אע"ג דלענין כפרה במקומו דמי מחשבת פיגול לא חיילא והויא ולא שריא בשר באכילה אבל לרבי יוחנן לא מצי לשנויי הכי דכיון דאשמעינן תנא דידן פסול ומשום דשלא במקומו (הוא אלמא) לאו במקומו דמי פשיטא דאם נתן במחשבה לא הויא מחשבה דהוי כאילו נתנו על הרצפה דלא קרבו כל מתיריו: **ורבי יוחנן.** כיון דלאו זריקה הוא כלל ניחוי כמי שנשפך מן הכלי על הרצפה ויאספנו ואפי' ליכא דם הנפש אחרינא אמאי פסול יאסוף את זה מן המזבח ויחזור ויתננו במקומו בשלמא לשמואל ולריש לקיש כיון דזריקה היא לכפרה אידחי ליה מלאסופו שהרי כיפר אלא לר' יוחנן יאספנו: **סבר ליה.** תנא דמתניתין: **במ"ד לא יאספנו.** כיון דהגיע למזבח ואע"ג דשלא כהילכתו הוא קלטיה מזבח לאפוקי מתורת כפרה אחריתי: **הכל מודים בניתנין למעלה שלא נתנתן למעלה שלא במצוותן.** כגון במחשבה או בשמאל: **שלא יאספנו.** לחזור וליתנו כמצותו דכיון דניתן במקומו אזדא ליה תורת זריקה מיניה: **לא** נחלקו. הנך תנאי דבעינן למימר שרבי יוסי אומר לא יאספנו ואף על גב דלאו במקומו דמי: **ורבי שמעון אומר כו'.** וע"כ ליכא למימר

לאו משום דקלטיה מזבח ושו"מ לא יאספנו. פי' בקונטרס והא ליכא למימר משום דסבר שלא במקומו במקומו דמי ומשום דכיפרה הוא דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני לה ועקשה הדא בסוף כל הפסולין (לקמן לו.) מסקינן דר' יהודה אית ליה שלא במקומו כמקומו דמי ונראה לפרש דהאי דקא"ר יהודה במקומו דמי לא לענין דנתכפר אלא לענין מחשבה דזוקא הוי במקומו כיון דמדניא זוריקה לענין דאם עלו לא ירדו מהניא נמי שלא לפסול במחשבה ולכך מיד לאלתר בשר ומיהו קשה דא"כ בתר דשני במקומו דמי מאי קפריך התם מהישב ליתן הניתנין בחוץ בפנים ובפנים בחוץ הא התם נמי קלטי' מזבח דאם עלו לא ירדו וה"ר יוסף מפרש דהכי מייתי סייעתא מ"ט לאו משום דקלטיה מזבח דאפי' בפנים חוזק קאמר רבי יהודה דקלטיה מזבח אע"ג דפני' ודחוץ לכ"ע לאו במקומו ואפי' הכי קאמר רבי יהודה דקלטיה מזבח לענין דאם עלו לא ירדו הכי נמי קלטיה מזבח לענין דלא יאספנו ומיהו לא יחכן פי' זה למאי דפרישי' לעיל דמאן דאית ליה במקומו דמי אפי' בפנים וחוץ קאמר מדפריך לר' יוחנן ואי שלא במקומו לאו במקומו לדחוי כשנפך מן הכלי וראפסנו ולשמואל ולריש לקיש לא פריך (תוספות) ורבי חיים בה"ר מרדכי מפ' המוכח מנתנו בחוץ שנתנו בפנים ולכולי עלמא לאו במקומו דמי ואין זריקתו כלום לפי שנפסל מקודם שנכנס להיכל ונהי דאין הקנה באסיפה לפי שנפסל קודם הזריקה כ"ש דהוה לן למימר דהוי כשנפך דהם מן הכוס על הרצפה דאמר ר' יהודה תרד דכל זבח שלא נזרק כלל אם עלו אימורין ירדו לר' יהודה ואפ' הכי אמר דקלטיה המזבח לזריקתו ואמרינן לא ירדו ה"ה בניתנין למזבח למעלה דאמר ר' יוחנן דלא במקומו דמי ולא כיפר כלל דנימא דמהניא הזריקה וקלטיה מזבח שלא יאספנו עד להוציא זריקה אחרת. ברר"ך ע"כ: **האי** רצפה והאי כלי שרת. ועדיף מכלי שרת דלא מקדשי פסולין ליקרב ומוהבו מקדש: אמר

1 ומִשְׁנָתֵנוּ, כְּדִבְרֵי הָאוֹמֵר לֹא יַאסֵפֶנּוּ. וְרַב חִסְדָּא אָמַר אֲבָיִי, הַכֹּל מוֹדִין בְּנִיתָּנִין לְמַטָּה שֶׁנִּתְּנָן לְמַעְלָה שֶׁלֹּא יַאסֵפֶנּוּ, וְכָל שֶׁכֵּן בְּנִיתָּנִין לְמַעְלָה שֶׁנִּתְּנָן לְמַטָּה, הוֹאִיל וְדָמִים הָעֶלְיוֹנִים, לְמַטָּה הֵן בָּאִין. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּנִיתָּנִין לִפְנִים שֶׁנִּתְּנָן בַּחוּץ, בַּחוּץ שֶׁנִּתְּנָן לִפְנִים, שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יַאסֵפֶנּוּ, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לֹא יַאסֵפֶנּוּ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אַף אֲנַן נְמִי תְּנִינָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, 'אוֹת', 'הִיא', 'הָעוֹלָה', הֲרֵי אִלּוּ [שָׁלְשָׁה] מִיעוּטִין, פָּרֵט לְנִשְׁחֲטָה בַּלַּיְלָה, וְשֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמָהּ, וְשֶׁיָּצָא דָּמָהּ חוּץ לַקְּלָעִים, אִם עָלְתָה תֵּרֵד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, 'עוֹלָה', אֵין לִי אֶלָּא עוֹלָה כְּשֶׁרָה, מְנַיִן לְרִבּוֹת שֶׁנִּשְׁחֲטָה בַּלַּיְלָה, וְשֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמָהּ, וְשֶׁיָּצָא דָּמָהּ חוּץ לַקְּלָעִים, וְהָלַן וְהֶיְצֵא וְהַטְּמֵא, וְשֶׁנִּשְׁחֲטוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְשֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין וְזָרְקוּ אֶת דָּמָהּ, וְהַנִּיתָּנִין לְמַעְלָה שֶׁנִּתְּנָן לְמַטָּה, וְהַנִּיתָּנִין לְמַטָּה שֶׁנִּתְּנָן לְמַעְלָה, וְהַנִּיתָּנִין בְּפָנִים שֶׁנִּתְּנָן בַּחוּץ, וְהַנִּיתָּנִין בַּחוּץ שֶׁנִּתְּנָן בְּפָנִים, וְהַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, מְנַיִן. תַּלְמוּד לוֹמַר 'תּוֹרַת הָעוֹלָה', רִיבָּה. תּוֹרָה אַחַת לְכָל הָעוֹלִין, שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרֵדוּ. יָכוֹל אַף מְרֻבֶּה אַף הָרוֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע וְהַמּוּקְצֶה וְהָעֻבָּד וְהָאֻתְּנָן וְהַמְּחִיר וְהַכְּלָאִים וְהַטְּרֵפָה וְיוֹצֵא דּוֹפֶן, תַּלְמוּד לוֹמַר 'זֹאת'. וּמָה רָאִית לְרַבּוֹת אֶת אִלּוּ, וּלְהוֹצִיא אֶת אֵלּוּ. מְרֻבֶּה אֲנִי אֶת אִלּוּ שֶׁהָיָה פְּסוּלָן בְּקֹדֶשׁ, וּמוֹצִיא אֲנִי אֶת אִלּוּ שֶׁלֹּא הָיָה פְּסוּלָן בְּקֹדֶשׁ. קָתָנֵי מִיהָא, הַנִּיתָּנִין

25 לְמַטָּה שֶׁנִּתְּנָן לְמַעְלָה, וּלְמַעְלָה שֶׁנִּתְּנָן לְמַטָּה, וְלֹא פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה. מַאי טַעְמָא, לְאוּ מִשּׁוּם דְּקַלְטֵיהּ מִזְבֵּחַ, וְשָׁמַע מִינָּהּ לֹא יַאסֵפֶנּוּ. אָמַר רַבִּי (אֲלִיעֶזֶר) [אֶלְעָזָר], מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקַדֵּשׁ פְּסוּלִין. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, תְּנִינָא, הַנִּיתָּנִין בְּפָנִים כו'. אִי מֵהָתָם, הָוֶה אָמֵינָא, הָנֵי מִילֵּי, דְּם דַּחֲזֵי לֵיהּ. אֲבָל קוֹמֶץ דִּילֵהּ חֲזֵי לֵיהּ, אֵימָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן. מֵיתִיבִי, קְטֹרֶת זָרָה שֶׁעָלְתָה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, תֵּרֵד, שֶׁאֵין לְךָ מְקַדֵּשׁ פְּסוּלִין אֶלָּא מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, בָּרָאוּי לוֹ. חִיצוֹן אֵין, פְּנִימִי לֹא. תָּרֵץ רַבִּי הָכִי, קְטֹרֶת זָרָה שֶׁעָלְתָה לְמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, תֵּרֵד, שֶׁאֵין מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן מְקַדֵּשׁ פְּסוּלִין אֶלָּא הָרָאוּי לוֹ. וְהַפְּנִימִי, בֵּין רָאוּי לוֹ בֵּין שֶׁאֵין רָאוּי לוֹ, מַאי טַעְמָא, הַאי רַצְפָה, וְהַאי כְּלִי שָׁרֵת: **משנה** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לְשׁוּם אֵימוּרָיו בַּחוּץ, לְאֲכוֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, אוֹ לְאָכוֹל כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאָלְיָה בַּחוּץ, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לִזְרוֹק דָּמוֹ לְמָחָר, מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר אֵימוּרָיו לְמָחָר אוֹ מִקְצָת אֵימוּרָיו לְמָחָר, לַאֲכוֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ אוֹ בְּזַיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, אוֹ לַאֲכוֹל כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאָלְיָה לְמָחָר, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. **גמרא** סְבִירָא, עוֹר אַלְיָה כאליה

מייתי ליה דאיכא למימר טעמא דרבי שמעון משום דתורת העולה ריבה ואפילו נשפך דמה נמי קאמר דלא ירדו: **מקדש פסולין.** שאם עלו לא ירדו ואף על גב דלא כתיב קרא אלא בחיצוך: **תניא** הניתנין בחוץ שנתנן **בפנים** לא ירדו. אבריהם ממוזבח ולא פליג ר' יהודה מאי לאו דקלטיה **פנימי** לדם זה שניתנו עליו ואע"פ שנפסל בבניסתו להיכל משום וכל חטאת אשר יובא מדמה (ויקרא ו) הוה ליה כנשפך דמה: **הני מילי דם.** שפסול הוא דמקדש הואיל וחזי ליה דם בעלמא כגון דמים דפנימיים: **אבל** קומץ **דלא חזי כלל.** דבתיב (שמות ל) לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה אימא אם עלה עליו ירד קמ"ל: **קטרת זרה.** קטרת נדבה שלא התיר הכתוב אלא קטרת של ציבור שחרית וערבית: **שעלתה לגבי מזבח.** קסלקא דעתך דבמזבח הקטרת קאי: **בראוי** לו. לאפוקי קמצים שלא קידשו בכלי הכי מפרש לקמן בפרק המזבח (דף פג:): **האי רצפה.** בבנין אבנים שלא נמשח לפיכך אין קדושתו בזה חמורה: **והאי כלי שרת.** ונמשח עם המשכן: **מתני' את הוכח.** שלמים או שאר הנאכלין: **פסול** ואין בו כרת. והאוכלו ואפילו בחוץ אין ענוש כרת: **לאכול את בשרו** למחר. ליכא לאוקומה בשלמים אלא בתודה ותחטאת ואשם דאילו בשלמים מדר' זמנו הוא אבל לזרוק דמו או להקטיר אימוריו אפילו בשלמים הוי למחר חוץ לזמנו: **פיגול** וחייבין עליו **כרת.** האוכלו אפילו בזמנו ענוש כרת ובגמרא יליף לה: **גמ'** כאליה

דטעמא דר' יוסי משום דס"ל דשלא במקומו במקומו דמי דאם כן אדמיפלגי באסיפה ליפלגי בכפרה ונימא רבי יוסי כיפר ור' שמעון לא כיפר אלא לרבי יוסי נמי לאו במקומו דמי ואס"ד לא יאספנו ומשנתינו כדברי האומר לא יאספנו ומשום הכי תנא פסול במתני': **ורב חסדא אמר אבימי הכל מודים.** ר' יוסי ור"ש: **בניתנין למטה שנתנן למעלה שלא יאספנו.** דהואיל וניתן במזבח הראוי לו לא הוי כנשפך על הרצפה דקלטיה מזבח לאפוקי מכלל זריקה במקום אחר: **וכל שכן בניתנין למעלה שנתנן למטה.** דקרובה היא למתנה גמורה שהרי דמים העליונים למטה הן שותתין ויורדין הלכך האי דם סופו לירד למטה היה ראוי וכי יהבינה למטה קלטיה מזבח מלאוסופו ולחוזר וליתנו למעלה: **שרבי יוסי אומר יאספנו.** דבין דלמזבח זה לא היה ראוי לא קלטיה כלל: **ורבי שמעון אומר לא יאספנו.** שהרי לשם מזבח היה ראוי והרי בא לשום מזבח: **אף אנן נמי תנינא.** דאיתיה לדר' יוחנן דאמר דאיכא דאית ליה לא יאספנו ואע"ג דשלא במקומו לאו במקומו דמי לענין כפרה לענין אסיפה מיהו קלטיה מזבח: **האי היא העולה.** הרי אלו ג' מעוטין לפי שבא המקרא הזה ללמדנו על הפסולין למזבח שעלו דלא ירדו דילפינן מעולה על מוקדה על המזבח כל הלילה משעלה על מוקדה תהא שם כל הלילה לפיכך מיעט לך בו ג' [ומעוטין למעט בו ג'] פסולין: **זאת.** היא מיעוטא זאת ולא אתרת היא דומיא דהא היא מיעוטא ה"א דהעולה הוי מיעוטא כלומר העולה המיוחדת ולא כולן: **פרט לנשפך דמה ולשנשחטה בלילה ושיצא דמה.** אבל שאר פסולין אם עלו לא ירדו ולקמן בפרק המזבח מקדש (דף פד:) מפרש טעמא דרבי יהודה דמרבי שאר פסולין ומפיק הנך: **אין לי אלא עולה בשירה.** תהא על מוקדה כל הלילה עד הבקר: **והלן,** שלן בשרה למזבח: **והיוצא.** שיצא בשרה: **והטמא ושנשחטו.** ע"מ להקטיר חוץ לזמנו כו': **מנין.** שכיון שעלו לא ירדו: **ריבץ ורבץ.** על פי עד אחד שמותר להדיוט ואסור לגבוה ונפקי לן מקראי במסכת מכות בפ' כל האסורין (דף כח.): **וכן מוקצה ונעבד וטריפה.** מוקצה שהקצהו לתקרובת עבודה זרה: **נעבד.** שהשתחוה לבהמה: **כלאים.** שור או כשב פרט לכלאים כי יולד פרט ליוצא דופן (חולין דף לח.): **מאי ראית.** אחד שריבה הכתוב ומיעט ולא פירש לך הכתוב מה ריבה ומה מיעט: **אוציא.** ומעצמך מרבה אני אלו שהיה פסולן בקדש משבאו לעזרה נפסלו: **קתני מיהת בו'.** ולא פליג רבי יהודה לשוניהו כנשפך על הרצפה ונימא ירדו כדאמר ר' יהודה פרט לנשפך דמה ואלמא לאו כנשפך דמה קחשיב ליה: **מאי טעמא לאו משום דקלטיה מזבח.** לקדושי ושמע מינה לענין אסיפה לא יאספנו הלכה ליכא למימר משום דקסבר שלא במקומו במקומו דמי ומשום דכיפרה הוא דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני ליה ומדרבי שמעון דהיינו טעמא דלא

[כז.]

מַה בָּא לְהָעִיד? אִם לְהַשְׁקוֹתָהּ, כְּבָר נִרְאֵית שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת. אֶלָּא לֹא בָא אֶלָּא לְהַפְסִידָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ, שֶׁאֵין מַפְסִידִין מָמוֹן עַל פִּי עֵד אֶחָד. רַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי: שָׁמַע מִן הָעוֹף הַפּוֹרֵחַ: ׳אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת׳ - אַתְּ אָמַר לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה. וּבָא אֶחָד וְאָמַר: ׳אֲנִי רָאִיתִי שֶׁנִּטְמֵאת׳? מַה בָּא לְהָעִיד? אִם לְהַשְׁקוֹתָהּ, כְּבָר נִרְאֵית שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת. אֶלָּא לֹא בָא אֶלָּא לְהַפְסִידָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ, שֶׁאֵין מַפְסִידִין מָמוֹן עַל פִּי עֵד אֶחָד.

מִמַּה דְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר: ׳פְּלוֹנִי אָכַל חֵלֶב וְהִתְרִיתִי בּוֹ׳ - אֵינוֹ לוֹקֶה. אָמַר לוֹ אֶחָד: ׳חֵלֶב הוּא׳, וְהִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם - לוֹקֶה. וְעִקַּר עֵדוּתוֹ לָא בְעֵד אֶחָד הוּא? מִמַּה דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר: ׳פְּלוֹנִי נָזִיר, וְנִטְמָא הִתְרֵיתִי בּוֹ׳ - אֵינוֹ לוֹקֶה. אָמַר לוֹ אֶחָד: ׳נָזִיר אַתָּה׳, וְהָיָה נוֹהֵג בְּנְזִירוּת עַל פִּיו, שָׁתָה יַיִן וְנִטְמָא לְמֵתִים, הִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם - לוֹקֶה. וְעִקַּר עֵדוּתוֹ לָא בְעֵד אֶחָד הוּא? מִמַּה דְּרַבִּי מָנָא אָמַר: ׳פְּלוֹנִית כֹּהֶנֶת וְזִינַּת, וּבָא עָלֶיהָ בַּעְלָהּ, וּבַעְלָהּ כֹּהֵן, וְהִתְרֵיתִי בּוֹ׳ - אֵינוֹ לוֹקֶה. נִסְתְּרָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם, אָמַר אֶחָד: ׳אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת׳, וּבָא בַּעְלָהּ עָלֶיהָ כֹּהֵן, הִתְרוּ בּוֹ שְׁנַיִם - לוֹקֶה. עִקַּר עֵדוּתוֹ לָא בְעֵד אֶחָד הוּא?

[כז:]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: שֶׁהָיָה בְּדִין: וּמָה אִם עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵינָהּ אוֹסֶרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת בְּפָחוֹת מִשְּׁנַיִם, עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תִּתְקַיֵּם בְּפָחוֹת מִשְּׁנַיִם? תַּלְמוּד לוֹמַר (בַּמִּדְבָּר ה, יג): "וְעֵד אֵין בָּהּ" - כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ. קַל וָחֹמֶר לְעֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה מֵעַתָּה: וּמָה אִם עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, הֲרֵי הִיא מִתְקַיֶּמֶת בְּעֵד אֶחָד, עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין אוֹסַרְתָּהּ אִסּוּר עוֹלָם, אֵינוֹ דִּין שֶׁתִּתְקַיֵּם בְּעֵד אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים כד, א): "כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר", וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שָׁם יט, טו): "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר" - מָה "דָּבָר" הָאָמוּר לְהַלָּן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים, אַף "דָּבָר" הָאָמוּר כָּאן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים.

גְּמָרָא: עֵדוּת הָרִאשׁוֹנָה זוֹ סְתִירָה, עֵדוּת הָאַחֲרוֹנָה זוֹ טֻמְאָה. מַתְנִיתָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: מְקַנֵּא מַתְרֶה לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם, וּמַשְׁקֶה לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם. אָמַר רַבִּי מָנָא:

[כח.]

וַאֲפִלּוּ כְאָהָן תַּנָּא אָתְיָא הִיא: דְּתָנֵי: רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי לְעָזָר: מְקַנֵּא לָהּ עַל פִּי עֵד אֶחָד אוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ, וּמַשְׁקֶה עַל פִּי שְׁנַיִם.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: עֵד אוֹמֵר: ׳נִטְמֵאת׳ וְעֵד אוֹמֵר: ׳לֹא נִטְמֵאת׳, אִשָּׁה אוֹמֶרֶת: ׳נִטְמֵאת׳ וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת: ׳לֹא נִטְמֵאת׳ - הָיְתָה שׁוֹתָה. עֵד אוֹמֵר: ׳נִטְמֵאת׳ וְעֵדִים שְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳לֹא נִטְמֵאת׳ - הָיְתָה שׁוֹתָה. שְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳נִטְמֵאת׳ וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳לֹא נִטְמֵאת׳ - לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה.

גְּמָרָא: גִּדּוּל בַּר מְנַיְמִין בְּשֵׁם רַב: כָּל מָקוֹם שֶׁהִכְשִׁירוּ עֵדוּת הָאִשָּׁה כְּאִישׁ; הָאִישׁ מַכְחִישׁ אֶת הָאִשָּׁה, וְהָאִשָּׁה מַכְחֶשֶׁת אֶת הָאִישׁ. נְתָנִי: עֵד אֶחָד אָמַר: ׳נִטְמֵאת׳ וְאִשָּׁה אָמְרָה: ׳לֹא נִטְמֵית׳, אִשָּׁה אָמְרָה: ׳נִטְמֵית׳ וְעֵד אָמַר: ׳לֹא נִטְמֵאת׳! תַּנָּיֵי דְּבֵית רַבִּי כֵּן.

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי נְחֶמְיָה: הוֹלְכִין אַחַר רֹב עֵדוּת. הֵיךְ עֲבִידָה? שְׁתֵּי נָשִׁים וְאִשָּׁה אַחַת, עָשׂוּ

אוֹתָהּ כִּשְׁנֵי עֵדִים וְעֵד אֶחָד. הָדָא דְתֵימַר, בְּאִשָּׁה וְנָשִׁים. אֲבָל אִם הָיוּ מֵאָה נָשִׁים וְעֵד אֶחָד, כְּעֵד בְּעֵד אִנּוּן. רַב אַדָּא בַּר אַחֲוָה אָמַר: עֵד אֶחָד נֶאֱמָן לְטַמּוֹתָהּ, אֵין עֵד אֶחָד נֶאֱמָן לְהַפְסִידָהּ מִכְּתֻבָּתָהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא: מַה טַּעַם אָמְרוּ עֵד אֶחָד נֶאֱמָן לְטַמּוֹתָהּ? מִפְּנֵי שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר.

שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּאן: ׳לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה׳, וּבְעֻגְלָה עֲרוּפָה: ׳הָיוּ עוֹרְפִין׳. רַב אָמַר: ׳הָיְתָה שׁוֹתָה׳.

[כח:]

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב: ׳עֵד אֶחָד אוֹמֵר: נִטְמֵאת׳, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳לֹא נִטְמֵאת׳ – הָיְתָה שׁוֹתָה׳. הָא בְּעֵד אֶחָד לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה? פְּתַר לַהּ בִּפְסוּלֵי עֵדוּת. וְאִין בִּפְסוּלֵי עֵדוּת, אֱמוֹר סֵיפָא: ׳שְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳נִטְמֵאת׳, וְעֵד אֶחָד אוֹמֵר: ׳לֹא נִטְמֵאת׳, לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה׳. הָא עֵד בְּעֵד, לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה! וְהֵיךְ רַב אָמַר הָיְתָה שׁוֹתָה?

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: ׳לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה׳. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: ׳שְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳נִטְמֵאת׳, וְעֵד אֹמֵר: ׳לֹא נִטְמֵאת׳ – לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה׳. הָא עֵד בְּעֵד, הָיְתָה שׁוֹתָה? פְּתַר לַהּ בִּפְסוּלֵי עֵדוּת. וְאִין בִּפְסוּלֵי עֵדוּת, אֱמוֹר רֵאשָׁהּ: ׳עֵד אוֹמֵר: ׳נִטְמֵאת׳, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳לֹא נִטְמֵאת׳ – הָיְתָה שׁוֹתָה׳. הָא עֵד בְּעֵד הָיְתָה שׁוֹתָה. הֵיךְ רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה? אָמְרִין בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל: בִּפְסוּלֵי עֵדוּת הִיא מַתְנִיתָא.

אָמְרִין בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל: בִּסְתִירָה אַחֶרֶת הִיא מַתְנִיתָא. רַבִּי זְעִירָא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי מָנָא: מַהוּ בִּסְתִירָה אַחֶרֶת הִיא מַתְנִיתָא? אֲמַר לֵהּ: כֵּן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: כָּל הָהֵן פִּרְקָא מִשֶּׁקִּנֵּא לָהּ וְנִסְתְּרָה. נִסְתְּרָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם, אָמַר עֵד אֶחָד: ׳אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת בְּתוֹךְ כְּדֵי סְתִירָה׳ – יֵשׁ כָּאן סְתִירָה וְיֵשׁ כָּאן טֻמְאָה. לְאַחַר כְּדֵי סְתִירָה – יֵשׁ כָּאן סְתִירָה וְאֵין כָּאן טֻמְאָה. הָיוּ שְׁלֹשָׁה, אֶחָד אוֹמֵר ׳אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁנִּטְמֵאת בְּתוֹךְ כְּדֵי סְתִירָה׳, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים: ׳לֹא נִטְמֵאת׳ – יֵשׁ כָּאן סְתִירָה וְאֵין כָּאן טֻמְאָה. לְאַחַר כְּדֵי סְתִירָה – אֵין כָּאן סְתִירָה וְאֵין כָּאן טֻמְאָה.

[כט.]

הָיוּ שְׁלֹשָׁה, אֶחָד אוֹמֵר: ׳אֲנִי רְאִיתִיהָ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת בְּתוֹךְ כְּדֵי סְתִירָה׳, מָה אַתְּ עָבֵד לַהּ? כִּעֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ, בְּטֵלָה כֻּלָּהּ, אוֹ תִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בַּשְׁאָר? אָמַר רַבִּי אַבְמָרִי: מִכֵּיוָן דְּאַתְּ מַר בְּעֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ, בְּטֵלָה כֻּלָּהּ, מוּדֶה הוּא הָכָא שֶׁתִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בַּשְׁאָר, מִפְּנֵי שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר.

הַדְרָן עָלָךְ מִי שֶׁקִּנֵּא

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: אֵלּוּ נֶאֱמָרִין בִּלְשׁוֹנָם: פָּרָשַׁת סוֹטָה, וּוִדּוּי מַעֲשֵׂר, וּקְרִיַת שְׁמַע, וּתְפִלָּה, וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן.

גְּמָרָא: כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר ה, כא): "וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה" - בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא שׁוֹמַעַת, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. אָמַר לֵהּ רַבִּי יוֹנָתָן: וְאִם אֵינָהּ שׁוֹמַעַת, וּלְמָה הִיא עוֹנָה אַחֲרָיו אָמֵן? אֶלָּא שֶׁלֹּא יֹאמַר לָהּ עַל־יְדֵי תִּרְגֻּמָן.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא מָצִינוּ שֶׁדִּבֵּר הַמָּקוֹם עִם אִשָּׁה, אֶלָּא עִם שָׂרָה בִּלְבַד. וְהָא כְתִיב (בְּרֵאשִׁית ג, טז): "אֶל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבֶּה אַרְבֶּה" וְגוֹ'! אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב דִּכְפַר חַנִּין: עַל־יְדֵי הַתִּרְגֻּמָן. וְהָא כְתִיב (שָׁם כה, כג): "וַיֹּאמֶר יְיָ לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ"! אָמַר רַבִּי בָּא בַּר כָּהֲנָא: הַדִּבּוּר נִפְלָה לָהּ. אָמַר רַבִּי בִּירִי: כַּמָּה כְּרוּכִים כְּרֻכִּים, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְאַוֶּה לִשְׁמֹעַ שִׂיחָתָן שֶׁל צַדְּקָנִיּוֹת. "וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחָקְתְּ" (שָׁם יח, טו).

'וּוִדּוּי מַעֲשֵׂר' - דִּכְתִיב (דְּבָרִים כו, יג): "וְאָמַרְתָּ".

'וּקְרִיַת שְׁמַע' - דִּכְתִיב (שָׁם ו, ז): "וְדִבַּרְתָּ בָּם". רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, קְרִיַת שְׁמַע אֵינוֹ נֶאֱמַר אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. מַה טַּעַם? "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" (שָׁם, ו). רַבִּי לֵוִי בַּר חַיְתָה אָזַל לְקֵיסָרִין. שְׁמַע קָלוֹן קָרְיִין שְׁמַע אֲלוּנִיסְתִּין[ט], בְּעָא מֵעַכְבְּתוֹן. שָׁמַע רַבִּי יוֹסֵי וְאִקְפַּד. אָמַר: כָּךְ אוֹמֵר אֲנִי: מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת אַשּׁוּרִית, לֹא יִקְרֵינָה כָּל עִקָּר?! אֶלָּא יוֹצֵא בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ. הֵשִׁיב רַבִּי בֶּרֶכְיָה: הֲרֵי מְגִלַּת אֶסְתֵּר, הָיָה יוֹדֵעַ לִקְרוֹתָהּ אַשּׁוּרִית וְלַעַז - אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהּ אֶלָּא אַשּׁוּרִית. אָמַר רַבִּי מָנָא: מְגִלַּת אֶסְתֵּר, הָיָה יוֹדֵעַ לִקְרוֹתָהּ אַשּׁוּרִית וְלַעַז, אֵינוֹ יוֹצֵא אֶלָּא אַשּׁוּרִית;

[כט:]

בְּלַעַז - יוֹצֵא בָּהּ בְּלַעַז. וְכֵן יוֹצֵא בָּהּ בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ.

'וּתְפִלָּה' - כְּדֵי שֶׁיְּהֵא יוֹדֵעַ לְתַבֵּעַ צְרָכָיו.

'וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן' - כְּדֵי שֶׁיְּהֵא יוֹדֵעַ לְמִי מְבָרֵךְ.

'וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן' - מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בִּלְשׁוֹנוֹ, הִשְׁבִּיעָן שֶׁלֹּא בִּלְשׁוֹנָן וְאָמְרוּ 'אָמֵן' - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. כְּהָדָא דְתָנֵי: 'שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין, כְּתָנַיִן שֶׁבִּלְבָּנוּ, לֹא כְתָנַיִן שֶׁבִּלְבְּכֶם'. אָמַר רַבִּי יוּדָן: חֲזָקָה כְּתָנַיִן שֶׁבִּלְבָּנוּ הוּא מַשְׁבִּיעוֹ. וְלָמָּה הוּא מַתְנֶה עִמּוֹ? מִפְּנֵי הַהֲדְיוֹטוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ יֵשׁ תְּנַיִן בִּשְׁבוּעוֹת. תָּנֵי רַבִּי חֲנַנְיָה קֳמֵי רַבִּי מָנָא: וְהָא כְתִיב (שָׁם כט, יד): "כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם". מָה אַתְּ שְׁמַע מִנַּהּ? אָמַר לֵהּ: הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אֲחֵרֵינוּ אֵין בְּלִבָּם תְּנַי.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: וְאֵלּוּ נֶאֱמָרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: מִקְרָא הַבִּכּוּרִים, וַחֲלִיצָה, בִּרְכוֹת וּקְלָלוֹת, בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, וּבִרְכַּת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּפָרָשַׁת הַמֶּלֶךְ, וּפָרָשַׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה, וּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶל הָעָם. מִקְרָא הַבִּכּוּרִים כֵּיצַד? "וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ" (שָׁם כו, ה), וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (שָׁם כז, יד): "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם", מַה 'עֲנָיָה' הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. חֲלִיצָה כֵּיצַד?

[ט] שְׁמַע אוֹתָם קוֹרְאִים אֶת שְׁמַע בִּיוָנִית

"וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ" (שָׁם כה, ט), וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ", מַה 'עֲנָיָה' הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה" - עַד שֶׁתֹּאמַר בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה.

גְּמָרָא: תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה: עֲנָיָה וַאֲמִירָה כָּכָה וְכֹה, הֲרֵי הוּא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בִּנְיָן אָב שֶׁבְּכֻלָּן (שְׁמוֹת יט, ט): "מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל".

הָתֵיב רַבִּי חַגַּי: וְהָכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כד, נ): "וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל" - אֵין תֵּימַר עַל־יְדֵי עֲנָיָה, וְהָכְתִיב: "וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל";

[ל.]

אֵין תֵּימַר עַל־יְדֵי אֲמִירָה, וְהָכְתִיב (שָׁם): "מֵיְיָ יָצָא הַדָּבָר"! אֵין תֵּימַר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְהָכְתִיב (שָׁם לא, מז): "וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא"! וְאֵין תֵּימַר קֹדֶם לְמַתַּן תּוֹרָה, הֲרֵי פָּרָשַׁת וְדַוִּי מַעֲשֵׂר, הֲרֵי הוּא לְאַחַר מַתַּן תּוֹרָה וְהוּא נֶאֱמַר בְּכָל לָשׁוֹן!

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: שֶׁלֹּא יְהֵא לָשׁוֹן סוּרְסִי[כ] קַל בְּעֵינֶיךָ, שֶׁבַּתּוֹרָה וּבַנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים הוּא אָמוּר. בַּתּוֹרָה כְּתִיב (שָׁם): "וַיִּקְרָא לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא", בַּנְּבִיאִים כְּתִיב (יִרְמְיָה י, יא): "כִּדְנָה תֵּימְרוּן לְהוֹן". בַּכְּתוּבִים כְּתִיב (דָּנִיֵּאל ב, ד): "וַיְדַבְּרוּ הַכַּשְׂדִּים לַמֶּלֶךְ אֲרָמִית".

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן דְּבֵית גַּבְרִין: אַרְבָּעָה לְשׁוֹנוֹת נָאִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: לַעַז - לְזֶמֶר, רוֹמִי - לִקְרָב, סוּרְסִי - לְאִילְיָא[כא], עִבְרִי - לְדִבּוּר. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף אַשּׁוּרִי - לִכְתָב.

אַשּׁוּרִי יֵשׁ בּוֹ כְּתָב וְאֵין בּוֹ לָשׁוֹן. עִבְרִי יֵשׁ בּוֹ לָשׁוֹן וְאֵין בּוֹ כְּתָב. בָּחֲרוּ לָהֶם כְּתָב אַשּׁוּרִי וְלָשׁוֹן עִבְרִי. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ 'אַשּׁוּרִי'? שֶׁהוּא מְאֻשָּׁר בִּכְתָבוֹ. אָמַר רַבִּי לֵוִי: עַל שֵׁם שֶׁעָלָה בְּיָדָם מֵאַשּׁוּר.

כְּתִיב (דְּבָרִים כז, יד): "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם" - בְּקוֹלוֹ שֶׁל רָם. מְלַמֵּד שֶׁשִּׁתֵּף הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹלוֹ עִמָּהֶן. דָּבָר אַחֵר: "קוֹל רָם" - הַמְעֻלֶּה שֶׁבְּקוֹלוֹת, אָמַר רַבִּי יִצְחָק: לֹא קָטוֹן וְלֹא גָדוֹל, אֶלָּא בֵּינוֹנִי.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת כֵּיצַד? כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן, וּבָאוּ לְהַר גְּרִיזִים וּלְהַר עֵיבָל שֶׁבְּשׁוֹמְרוֹן, שֶׁבְּצַד שְׁכֶם, אֵצֶל אֵלוֹנֵי מוֹרֶה. שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יא, ל): "הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן", וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית יב, ו): "וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה", מָה אֵלוֹן מוֹרֶה הָאֲמוּרָה לְהַלָּן שְׁכֶם, אַף אֵלוֹן מוֹרֶה הָאָמוּר כָּאן שְׁכֶם.

גְּמָרָא: "הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן" - מִן הַיַּרְדֵּן וּלְהַלָּן. "אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ" - מָקוֹם שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת. "בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה" - זֶה הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל שֶׁבֵּין הַכּוּתִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין זֶה הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל שֶׁל כּוּתִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "הֲלֹא הֵמָּה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן" - סָמוּךְ לַיַּרְדֵּן. "אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ" - מָקוֹם שֶׁהַחַמָּה שׁוֹקַעַת. "בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי" - אֵלּוּ בֵּין הַחוּיִּים! "הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה" -

---

[כ] אֲרָמִית
[כא] לְקִינָה

אֵלּוּ בֵּין הֶהָרִים! "מוּל הַגִּלְגָּל" - אֵין כָּאן גַּלְגַּל! "אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה" - אֵין כָּאן אֵלוֹנֵי מוֹרֶה!

מַה מְקַיֵּם רַבִּי אֶלְעָזָר הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵיבָל? שְׁתֵּי גַּבְשׁוּשִׁיּוֹת עָשׂוּ, וְקָרְאוּ זֶה הַר גְּרִיזִים וְזֶה הַר עֵיבָל.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים מִיל הָלְכוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר

[ל:]

לֹא זָזוּ מִמְּקוֹמָן. תָּנֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכָּתוּב אֶלָּא לְהַשְׁווֹת לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ, וְלוֹמַר: בַּדֶּרֶךְ יֵלְכוּ וְלֹא בַּשָּׂדוֹת; בַּיִּשּׁוּב יֵלְכוּ וְלֹא בַּמִּדְבָּר; בָּעֲרָבָה יֵלְכוּ וְלֹא בֶּהָרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: נָמִיתִי לְסוֹפְרֵי כוּתִים: זַיְפְתֶּם תּוֹרָתְכֶם וְלֹא הוֹעַלְתֶּם לְעַצְמְכֶם כְּלוּם. שֶׁכְּתַבְתֶּם בְּתוֹרָתְכֶם: 'אֵצֶל אֵלוֹנֵי מוֹרֶה שֶׁכֶם'. וַהֲלֹא יָדוּעַ שֶׁהוּא שְׁכֶם, אֶלָּא שֶׁאֵין אַתֶּם דּוֹרְשִׁין לִגְזֵרָה שָׁוָה, וְאָנוּ דּוֹרְשִׁין לִגְזֵרָה שָׁוָה: נֶאֱמַר כָּאן "אֵלוֹנֵי מוֹרֶה" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "אֵלוֹנֵי מוֹרֶה", מָה אֵלוֹנֵי מוֹרֶה הָאָמוּר לְהַלָּן - שְׁכֶם, אַף אֵלוֹנֵי מוֹרֶה הָאָמוּר כָּאן - שְׁכֶם.

וְכִדְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: כָּל בִּיאוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַּתּוֹרָה, לְאַחַר אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה נֶאֶמְרוּ; שֶׁבַע שֶׁכִּבְּשׁוּ וְשֶׁבַע שֶׁחִלְּקוּ, וְדִכְוָתָהּ לֹא נֶאֶמְרוּ בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה. הֲתֵיב רַבִּי חֲנַנְיָה קֳמֵי רַבִּי מָנָא: וְהָכְתִיב (דְּבָרִים כז, ד): "וְהָיָה בְּעָבְרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה"! אֲמַר לֵהּ: אֲבָנִים - הֲקִימוּ אוֹתָן מִיָּד, בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת - לְאַחַר אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה נֶאֶמְרוּ.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: שִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר גְּרִיזִים וְשִׁשָּׁה שְׁבָטִים עָלוּ לְרֹאשׁ הַר עֵיבָל, וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהָאָרוֹן עוֹמְדִין מִלְּמַטָּה בָּאֶמְצַע. הַכֹּהֲנִים מַקִּיפִין אֶת הָאָרוֹן וְהַלְוִיִּם אֶת הַכֹּהֲנִים, וְכָל יִשְׂרָאֵל מִכָּן וּמִכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (יְהוֹשֻׁעַ ח, לג): "וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן" וְגוֹ'. הָפְכוּ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הַר גְּרִיזִים וּפָתְחוּ בִּבְרָכָה: 'בָּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְיָ מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְלֹא שָׂם בַּסֵּתֶר', וְהָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ עוֹנִין וְאוֹמְרִים: 'אָמֵן'. הָפְכוּ פְּנֵיהֶן כְּלַפֵּי הַר עֵיבָל וּפָתְחוּ בִּקְלָלָה (דְּבָרִים כז, טו): "אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת יְיָ" וְגוֹ', וְהָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ עוֹנִין וְאוֹמְרִים: 'אָמֵן'. עַד שֶׁגּוֹמְרִין בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת.

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַעְלָן, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַטָּן, אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַטָּן, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַעְלָן. אֱמֹר מֵעַתָּה: זְקֵנֵי כְהֻנָּה וּלְוָיָה לְמַטָּן, וּשְׁאָר כָּל הַשֵּׁבֶט לְמַעְלָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַעְלָן, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַטָּן, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר לֵוִי לְמַטָּן, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לֵוִי לְמַעְלָן. אֱמֹר מֵעַתָּה: הָרָאוּי לְשָׁרֵת לְמַטָּה, וּשְׁאָר כָּל הַשֵּׁבֶט לְמַעְלָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר (שָׁם, יב): "שִׁמְעוֹן וְלֵוִי" - מַה שִׁמְעוֹן כֻּלּוֹ לְמַעְלָה, אַף לֵוִי כֻּלּוֹ לְמַעְלָה. מַה מְקַיֵּם הַדִּין תַּנָּיָה "נֶגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם" (יְהוֹשֻׁעַ ח, לג)? כְּיֵי דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת נִקְרְאוּ הַכֹּהֲנִים לְוִיִּים, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן (יְחֶזְקֵאל מד, טו): "וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק".

יָכוֹל אֵלּוּ שֶׁבְּהַר גְּרִיזִים הָיוּ אוֹמְרִים בְּרָכוֹת וְאֵלּוּ שֶׁבְּהַר עֵיבָל הָיוּ אוֹמְרִים קְלָלוֹת?

תַּלְמוּד לוֹמַר (יְהוֹשֻׁעַ ח, לד): ״הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה״ - אֵלּוּ וָאֵלּוּ הָיוּ אוֹמְרִים בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת. יָכוֹל מִשֶּׁהָיוּ אוֹמְרִים הַבְּרָכוֹת הָיוּ אוֹמְרִים הַקְּלָלוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה״ - בְּרָכָה אַחַת וּקְלָלָה אַחַת. יָכוֹל אֵלּוּ שֶׁבְּהַר גְּרִיזִים הָיוּ עוֹנִין אַחַר הַבְּרָכוֹת ׳אָמֵן׳, וְאֵלּוּ שֶׁבְּהַר עֵיבָל הָיוּ עוֹנִין אַחַר הַקְּלָלוֹת ׳אָמֵן׳? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים כז, טו): ״וְעָנוּ כָל הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן״ - אֵלּוּ וָאֵלּוּ הָיוּ עוֹנִין אַחַר הַבְּרָכוֹת וְאַחַר הַקְּלָלוֹת ׳אָמֵן׳. הָא כֵיצַד? בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים בְּרָכוֹת הָיוּ הוֹפְכִין פְּנֵיהֶן כְּלַפֵּי הַר גְּרִיזִים, וּבְשָׁעָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים קְלָלוֹת הָיוּ הוֹפְכִין פְּנֵיהֶן כְּלַפֵּי הַר עֵיבָל.

[לא.]

בָּרוּךְ בְּכָלָל וּבָרוּךְ בְּפָרָט, אָרוּר בְּכָלָל וְאָרוּר בְּפָרָט. שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר: לִלְמֹד, וּלְלַמֵּד, לִשְׁמֹר, וְלַעֲשׂוֹת. וְכֵן בְּהַר סִינַי, וְכֵן בְּעַרְבוֹת מוֹאָב. רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה מוֹצִיא שֶׁל הַר גְּרִיזִים וְשֶׁל הַר עֵיבָל, וּמֵבִיא שֶׁל אֹהֶל מוֹעֵד תַּחְתֵּיהֶן. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין כָּל דָּבָר וְדָבָר מִן הַתּוֹרָה שֶׁאֵין כָּרוּת עָלָיו חָמֵשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְשֵׁשׁ בְּרִיתוֹת. שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה בְּבָרוּךְ וּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה בְּאָרוּר. וּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה בִּכְלָל וּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה בִּפְרָט. הֲרֵי אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה בְּרִיתוֹת. לִלְמֹד, וּלְלַמֵּד, לִשְׁמֹר, וְלַעֲשׂוֹת - הֲרֵי מֵאָה וְתִשְׁעִים וּשְׁנַיִם בְּרִיתוֹת. וְכֵן בְּהַר סִינַי, וְכֵן בְּעַרְבוֹת מוֹאָב, הֲרֵי חָמֵשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְשֵׁשׁ בְּרִיתוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר אָמוּם אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים. רַבִּי אוֹמֵר: אִם כְּדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר אָמוּם שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵין כָּל דָּבָר וְדָבָר מִן הַתּוֹרָה שֶׁאֵין כָּרוּת עָלָיו אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה פְּעָמִים עַל כָּל פַּעַם וּפַעַם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים.

עַד כַּדּוֹן דְּבָרִים שֶׁנִּכְלְלוּ וְנִפְרְטוּ, דְּבָרִים שֶׁנִּכְלְלוּ וְלֹא נִפְרְטוּ? אָמַר לֵהּ: כֵּן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל שֶׁהָיָה בַּכְּלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. אָמַר לֵהּ: לָא בְּדָבָר אֶחָד, דִּלְמָא בִּשְׁנֵי דְבָרִים? וְהָכָא בִּשְׁנֵי דְבָרִים אֲנַן קַיְמִין! אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא: מִכֵּיוָן דִּכְתִיב בַּסּוֹף ׳אָמֵן׳, כְּמִי שֶׁכֻּלּוֹ דָּבָר אֶחָד.

כְּתִיב (דְּבָרִים כז, כו): ״אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת״, וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה נוֹפֶלֶת? שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אוֹמֵר: זֶה הַחַזָּן שֶׁהוּא עוֹמֵד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא אוֹמֵר: זֶה הַבַּיִת־דִּין שֶׁלְּמַטָּן. דְּאָמַר רַב חוּנָה, רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: עַל הַדָּבָר הַזֶּה קָרַע יאשִׁיָּהוּ, וְאָמַר: ׳עָלַי לְהָקִים׳. רַב אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי תַּנְחוּם בְּרַבִּי חִיָּה: לָמַד, וְלִמֵּד, וְשָׁמַר, וְעָשָׂה, וְהָיְתָה סְפִיקָה בְּיָדוֹ לְהַחֲזִיק, וְלֹא הֶחֱזִיק - הֲרֵי זֶה בִּכְלַל אָרוּר.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא: לֹא לָמַד, וְלֹא לִמֵּד, וְלֹא שָׁמַר, וְלֹא עָשָׂה, וְלֹא הָיְתָה סְפִיקָה בְּיָדוֹ לְהַחֲזִיק, וְהֶחֱזִיק - הֲרֵי זֶה בִּכְלַל בָּרוּךְ. וְאָמַר רַבִּי חַנָּה, רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה: עָתִיד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לַעֲשׂוֹת צֵל לְבַעֲלֵי מִצְוֹות בְּצִלָּהּ שֶׁל בַּעֲלֵי תּוֹרָה. מַה טַּעֲמָא (קֹהֶלֶת ז, יב): ״כִּי בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכֶּסֶף״; וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי ג, יח):

[לא:]

״עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ״.

מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהַחֲצִיוֹ"? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁמְּעוּטִין בְּהַר גְּרִיזִים וּמְרֻבִּים בְּהַר עֵיבָל. לָמָּה? שֶׁאֵין שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי כֻּלּוֹ שָׁם, שֶׁאִם הָיָה כָּל שֵׁבֶט לֵוִי כֻּלּוֹ שָׁם הָיוּ שָׁוִין. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: אִלּוּ הָיָה כָּל שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי שָׁם לֹא הָיוּ שָׁוִין. לָמָּה? שֶׁכְּבָר נָפְלוּ מִשִּׁבְטוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף בַּשִּׁטִּים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בוּן: אִלּוּ הָיָה כָּל שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי שָׁם הָיוּ שָׁוִין. לָמָּה? שֶׁלֹּא בָא מִשֵּׁבֶט רְאוּבֵן וְגָד אֶלָּא אַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא.

כָּהֲנָא אָמַר: כְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין כָּאן, כָּךְ הֵן חֲלוּקִין בִּדְגָלִים. אִית תַּנֵּי תָּנֵי: כְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין כָּאן, כָּךְ הֵן חֲלוּקִין בְּתִחְלַת הַחֲמָשׁ הַשֵּׁנִי: בְּנֵי לֵאָה מִכָּן, וּבְנֵי רָחֵל חַד מִכָּן וְחַד מִכָּן, וּבְנֵי הַשְּׁפָחוֹת בָּאֶמְצַע. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: טַעְמֵיהּ דְּהָדֵין תַּנָּיָה (יְשַׁעְיָה מח, יב): "שְׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מְקֹרָאִי" - מָה הַתִּקְרָה הַזּוֹ עוֹבְיַהּ דְּהָן גַּבֵּי קוּטַנַּהּ דְּהָהֶן, וְעוֹבְיַהּ דְּהָן גַּבֵּי קוּטַנַּהּ דְּהָהֶן.

אִית תַּנֵּי תָּנֵי: כְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין כָּאן, כָּךְ הֵן חֲלוּקִין בְּאַבְנֵי אֵפוֹד. "בְּמִלּוּאֹתָם" (שְׁמוֹת כח, כ) - כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה מִכָּן, וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה מִכָּן. וַהֲלֹא אֵינָן אֶלָּא אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּנְיָמִין דְּתוֹלְדָתוֹ[כב] מָלֵא. אָמַר רַבִּי יוּדָה בַּר זְבִידָא יְהוֹסֵף מָלֵא (תְּהִלִּים פא, ו): "עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ". וַהֲלֹא אֵינָן אֶלָּא עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה מִכָּן וְעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה מִכָּן!

[לב.]

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּנְיָמִין הָיָה חָצוּי, 'בֵּן' מִכָּן, 'יָמִן' מִכָּן. אָמַר רַבִּי זְבִידָא: וָיָאוּת! מִי כְּתִיב: 'שִׁשָּׁה שְׁמוֹתָם'? לֹא! אֶלָּא (שְׁמוֹת כח, י): "מִשִּׁמְּתָם" - מִשִּׁמְּתָם וְלֹא כָּל שְׁמָתָם. הָרִאשׁוֹנִים נִכְתָּבִין מִימִינוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, מִשְּׂמֹאלוֹ שֶׁל קוֹרֵא. וְהָאַחֲרוֹנִים נִכְתָּבִין מִשְּׂמֹאלוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, מִימִינוֹ שֶׁל קוֹרֵא. הָרִאשׁוֹנִים אֵינָן נִכְתָּבִין עַל סֵדֶר, שֶׁיְּהוּדָה מֶלֶךְ. הָאַחֲרוֹנִים נִכְתָּבִין עַל סֵדֶר.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: וְאַחַר כָּךְ הֵבִיאוּ אֶת הָאֲבָנִים, וּבָנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ, וְסָדוּם בְּסִיד, וְכָתְבוּ עֲלֵיהֶם אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בִּשִּׁבְעִים לָשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כז, ח): "בַּאֵר הֵיטֵב", וְנָטְלוּ אֶת הָאֲבָנִים וּבָאוּ וְלָנוּ בְּמִקּוֹמָן.

גְּמָרָא: תָּנֵי: עַל אַבְנֵי הַמָּלוֹן נִכְתְּבוּ; דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עַל אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ נִכְתְּבוּ. מַאן דְּמַר עַל אַבְנֵי הַמָּלוֹן נִכְתְּבוּ - בְּכָל יוֹם וְיוֹם אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְשַׁלְּחִין נוֹטְרֵיהֶן וּמַשְׁיְאִין אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה כְּתוּבָה בִּשִּׁבְעִים לָשׁוֹן. מַאן דְּמַר עַל אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ נִכְתְּבוּ - לֹא לְשָׁעָה הָיוּ וְנִגְנְזוּ?! עוֹד הוּא מַעֲשֶׂה נִסִּים, נָתַן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּינָה בְּלֵב כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה וְהִשְׁיְאוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה כְּתוּבָה בִּשִּׁבְעִים לָשׁוֹן. מַאן דְּמַר עַל אַבְנֵי הַמָּלוֹן נִכְתְּבוּ - נִיחָא (שָׁם, ב): "וְשַׂדְתָּ אֹתָם בַּשִּׂיד". מַאן דְּמַר עַל אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ נִכְתְּבוּ מַה מְקַיֵּם "וְשַׂדְתָּ אֹתָם בַּשִּׂיד"? בֵּין כָּל אֶבֶן וְאֶבֶן.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן (יְשַׁעְיָה לג, יב): "וְהָיוּ עַמִּים מִשְׂרְפוֹת סִיד" - מִסִּיד נִטְלוּ אִיפּוּפְסִין שֶׁלָּהֶן מִיתָה. רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן (שָׁם ס, ב): "וְהַגּוֹיִם חָרְבוּ יֶחֱרָבוּ" - מֵחוֹרֵב נִטְלוּ אִיפּוּפְסִין שֶׁלָּהֶן מִיתָה.

נִמְצֵאתָ אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה מִינֵי אֲבָנִים הֵן: אַבְנֵי הַמָּלוֹן, וַאֲבָנִים שֶׁהִנִּיחַ יְהוֹשֻׁעַ תַּחַת כַּפּוֹת

בַּפָּסוּק לְגַבֵּי הֲלֶדֶת בִּנְיָמִין נִכְתַּב שְׁמוֹ בִּשְׁנֵי יוּדִי"ן: 'בִּנְיָמִין', וְכָךְ

כב יֵשׁ חֲמִשִּׁים אוֹתִיּוֹת בָּאֵפוֹד.

רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים, וְאִיסְטְלִיּוֹת שֶׁנָּתַן לָהֶן מֹשֶׁה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּשִׁיט לָן אַרְבָּעָה מִינֵי אֲבָנִים הֵן. אָמַר רַבִּי סִימוֹן בַּר זְבִיד: וְיָאוּת, אִן תֵּימַר אַבְנֵי הַמָּלוֹן - לְשָׁעָה הָיוּ וְנִגְנְזוּ, אִן תֵּימַר אֲבָנִים שֶׁהֵקִים יְהוֹשֻׁעַ תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים -

[לב:]

מְשֻׁקָּעוֹת הָיוּ בַּמַּיִם, אִן תֵּימַר אִיסְטְלִיּוֹת שֶׁנָּתַן לָהֶן מֹשֶׁה - כְּבָר נִכְנְסוּ עִמָּהֶן לָאָרֶץ, אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין: בַּאֲבָנִים שֶׁהֵקִים לָהֶן יְהוֹשֻׁעַ עַל גַּב הַיַּרְדֵּן.

תָּנֵי: רַבִּי יוּדָה בַּר אִלְעַאי אוֹמֵר: אַבָּא חֲלַפְתָּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָה וַחֲנִינָה בֶּן חֲכִינַאי עָמְדוּ עַל אוֹתָן הָאֲבָנִים, וְשִׁיעֲרוּם כָּל אַחַת וְאַחַת מַשּׂוֹי אַרְבָּעִים סְאָה. מִכָּן אַתְּ לָמֵד כַּמָּה הָיָה בָּאֶשְׁכּוֹל. כְּתִיב (יְהוֹשֻׁעַ ד, ה): "וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שִׁכְמוֹ", לָא דְמֵי הַהוּא דְּטָעַן מִן אַרְעָא לְכַתְפֵּיהּ, לְהַהוּא דְּטָעַן מֵאַרְעָא לְאַרְכּוּבְתֵּיהּ וּמִן אַרְכּוּבְתֵּיהּ לְכַתְפֵּיהּ. לָא דָמֵי הָהוּא דְּטָעַן מִן אַרְעָא לְאַרְכּוּבְתֵּיהּ וּמִן אַרְכּוּבְתֵּיהּ לְכַתְפֵּיהּ, לְהָהוּא דְּאוּחֲרָן תָּלֵי לֵיהּ. לָא דָמֵי הָהוּא דְּאוּחֲרָן תָּלֵי לֵהּ, לְהָהוּא דְּטָעִין בִּתְרֵין. כְּתִיב (דְּבָרִים א, כג): "אִישׁ אֶחָד לַשֵּׁבֶט"; עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דּוּ אָמַר לְשׁוֹנוֹת כְּפוּלִין הֵן, שְׁנֵים־עָשָׂר הָיוּ: שִׁמְנָה בְּאֶשְׁכּוֹל, וְאַרְבַּע בִּתְאֵנִים וְרִמּוֹנִים וּבְנוֹשֵׁא כֵּלִים. וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה דְּהוּא אוֹמֵר לְשׁוֹנוֹת רְבוּיִים הֵן, עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה הָיוּ: שִׁשָּׁה־עָשָׂר בְּאֶשְׁכּוֹל, וּשְׁמָנָה בִּתְאֵנִים וְרִמּוֹנִים וּבְנוֹשֵׁא כֵּלִים. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל - טוּרְטוּרִין, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָה - טוּרְטוּרִין וְטוּרְטוּרֵי טוּרְטוּרִין.

כְּתִיב (יְהוֹשֻׁעַ ג, טז): "וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד מֵאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: 'אָדָם' קְרָיָה, וְ'צָרְתָן' קְרָיָה, שְׁנֵים־עָשָׂר מִיל מִזּוֹ לְזוֹ. מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כְּמִצַּד צָרְתָן.

וְכִי אֵיזֶה קַל הַמַּיִם אוֹ אָדָם? הַמַּיִם קַלִּים מֵאָדָם. תֵּדַע לָךְ שֶׁהוּא כֵּן! אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין כִּיפִּין עַל כִּיפִּין. רַבִּי לֵוִי אָמַר: עַד לִבּוֹ שֶׁל רָקִיעַ. תַּמָּן אָמְרִין: עַד בָּבֶל. נֶאֱמַר כָּאן "הַרְחֵק", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (יְשַׁעְיָה לט, ג): "מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מִאַד בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל".

תָּנֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת מִיל הָיוּ הַמַּיִם גְּדוּשִׁין וְעוֹלִין, כִּיפִּין עַל גַּבֵּי כִיפִּין, עַד שֶׁרָאוּ אוֹתָן כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. הָדָא הִיא דִכְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ ה, א): "וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְיָ אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרָם" וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בַּיַּרְדֵּן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן אֶת הַנִּסְתָּרוֹת[כג]. אָמַר לָהֶן יְהוֹשֻׁעַ: 'אִם אֵין אַתֶּם מְקַבְּלִין עֲלֵיכֶם אֶת הַנִּסְתָּרוֹת - הַמַּיִם בָּאִין וְשׁוֹטְפִין אֶתְכֶם'! אָמַר רַבִּי סִימוֹן בַּר זַבְדָּא: וְיָאוּת, תֵּדַע לְךָ

[לג.]

שֶׁהוּא כֵּן: שֶׁהֲרֵי עָכָן חָטָא, וְרָבָה שֶׁל סַנְהֶדְרִין נָפְלָה בָּעַי. אָמַר רַבִּי לֵוִי: בִּיבָנֶה הַתִּתְרָה הָרְצוּעָה, יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: 'אֵין לָכֶם עֵסֶק בִּנְסְתָּרוֹת'.

לִהְיוֹת עֲרֵבִים זֶה לָזֶה וּלְהֵעָנֵשׁ אֲפִלּוּ עַל עֲבֵרוֹת שֶׁעוֹשֶׂה הַיָּחִיד

[כג] בְּסֵתֶר

הֲלָכָה ו׃ מַתְנִיתִין׃ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים כֵּיצַד? בַּמְּדִינָה אוֹמְרִים אוֹתָהּ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וּבַמִּקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִים אֶת הַשֵּׁם כִּכְתָבוֹ, וּבַמְּדִינָה בִּכְנוּיוֹ. בַּמְּדִינָה כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת יְדֵיהֶם כְּנֶגֶד כִּתְפוֹתֵיהֶן, וּבַמִּקְדָּשׁ עַל גַּבֵּי רָאשֵׁיהֶן, חוּץ מִכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינוֹ מַגְבִּיהַּ יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר׃ אַף כֹּהֵן גָּדוֹל מַגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה מִן הַצִּיץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ט, כב)׃ ״וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם״.

בִּרְכַּת כֹּהֵן גָּדוֹל כֵּיצַד? חַזָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר הַתּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסְּגָן, וְהַסְּגָן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל. כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל, וְקוֹרֵא עוֹמֵד. וְקוֹרֵא ״אַחֲרֵי מוֹת״ וְ״אַךְ בֶּעָשׂוֹר״. וְגוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ, וְאוֹמֵר׃ ׳יְהִי רָצוֹן מִמָּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם כָּתוּב כָּאן׳, וּבֶעָשׂוֹר שֶׁבְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים, וְקוֹרֵא אוֹתוֹ עַל פֶּה. וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנֶה בְּרָכוֹת׃ עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַהוֹדָיָה, וְעַל מְחִילַת הֶעָוֹן, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל הַכֹּהֲנִים, וּשְׁאָר תְּפִלָּה.

גְּמָרָא׃ אָמַר רַב חִסְדָּא׃ צַעַר גָּדוֹל הָיָה לָהֶן.

בְּכָל אֲתַר אַתְּ אָמַר הוֹלְכִין אֵצֶל הַתּוֹרָה, וְהָכָא אַתְּ אָמַר מוֹלִיכִין אֶת הַתּוֹרָה אֵצֶלָן? אֶלָּא, עַל־יְדֵי שֶׁהֵן בְּנֵי אָדָם גְּדוֹלִים, הַתּוֹרָה מִתְעַלָּה בָּהֶן. וְהָא תַּמָּן מַיְיבְלִין אוֹרַיְתָא גַּבֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן׃ עַל־יְדֵי שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל דָּוִד מְשׁוּקָּע שָׁם, אִנּוּן עָבְדִין לוֹ כְּמִנְהַג אֲבָהַתְהוֹן.

תַּמָּן תָּנֵינַן׃ ׳מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא, וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה, וְאֵין מְדַלְּגִין מִנָּבִיא לְנָבִיא, וּבְנָבִיא שֶׁל שְׁנֵים־עָשָׂר מֵתְר׳. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֵּן לָקִישׁ׃ לְפִי שֶׁאֵין גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בָּרַבִּים. רַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי׃

[לג׃]

הָגַע עַצְמְךָ׃ שֶׁהָיְתָה פָּרָשָׁה קְטַנָּה! אֶלָּא, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל עַל סֵדֶר. וְהָא תָּנֵינַן׃ וְקוֹרֵא ״אַחֲרֵי מוֹת״ וְ״אַךְ בֶּעָשׂוֹר״! שְׁנַיָּא הִיא, שֶׁהִיא סִדְרוֹ שֶׁל יוֹם. תֵּדַע לְךָ, דְּמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֵּן לָקִישׁ׃ בְּכָל מָקוֹם אֵינוֹ קוֹרֵא עַל פֶּה, וְכָא קוֹרֵא עַל פֶּה.

רַבִּי יוֹסֵה מְפַקֵּד לְבַר עוּלָא, חַזָּנָא דְּכְנִישְׁתָּא דְּבַבְלָאֵי׃ כַּד דְּהִיא חֲדָא אוֹרָיְא תֵּי גָּיֵיל לָהּ לְחוֹרֵי פָּרוּכְתָּא. כַּד אִנּוּן תַּרְתֵּי תֵּי מַיְיבַל חֲדָא וּמַיְתֵי חֲדָא.

׳וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמוֹנֶה בְּרָכוֹת׃ עַל הַתּוֹרָה׳ – ״הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה״.

׳עַל הָעֲבוֹדָה׳ – ״שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבֹד״.

׳עַל הַהוֹדָיָה׳ – ״הַטּוֹב לְךָ לְהוֹדוֹת״.

׳עַל מְחִילַת הֶעָוֹן׳ – ״מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים״.

׳עַל הַמִּקְדָּשׁ׳ – ״הַבּוֹחֵר בַּמִּקְדָּשׁ״. וְאָמַר רַבִּי אִידִי׃ ״הַשּׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן״.

׳וְעַל יִשְׂרָאֵל׳ – ״הַבּוֹחֵר בְּיִשְׂרָאֵל״.

׳וְעַל הַכֹּהֲנִים׳ – ״הַבּוֹחֵר בַּכֹּהֲנִים״.

וְעַל שְׁאָר תְּפִלָּה תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה – ״שֶׁעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְהִוָּשַׁע לְפָנֶיךָ, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה״.

הֲלָכָה ז׃ מַתְנִיתִין׃ פָּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ כֵּיצַד? מוֹצָאֵי יוֹם־טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג, בִּשְׁמִינִי מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, עוֹשִׂין לוֹ בִימָה שֶׁל עֵץ בָּעֲזָרָה, וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לא,

י–יא): "מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת, בְּבוֹא כָל יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת" וְגוֹ'. חַזָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר הַתּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנוֹ לַסְּגָן, וְהַסְּגָן נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל נוֹתְנוֹ לַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד וּמְקַבֵּל, וְקוֹרֵא יוֹשֵׁב. אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ עָמַד וְקִבֵּל וְקָרָא עוֹמֵד, וְשִׁיבְּחוּהוּ חֲכָמִים. וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְ"לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא" (דְּבָרִים יז, טו) – זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת, אָמְרוּ לוֹ: 'אַל תִּתְיָרֵא אַגְרִיפַּס, אַחֵינוּ אַתָּה אַחֵינוּ אַתָּה'.

גְּמָרָא: לָא כֵן תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: לֹא הָיְתָה יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְבַד? וְאָמַר רַבִּי אָמִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אַף לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד לֹא הָיְתָה יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה! תִּפְתַּר שֶׁסָּמַךְ לוֹ בְּכִסֵּא וְיָשַׁב לוֹ.

וְהָא כְתִיב (שְׁמוּאֵל ב' ז, יח): "וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְיָ"! אָמַר רַבִּי אַיְבוּ בַּר נַגְרַיי: יֵישֵׁב עַצְמוֹ בִּתְפִלָּה.

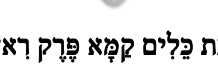
תַּמָּן תָּנֵינַן: יָצְאָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה וְיָשְׁבָה לָהּ בְּהַר הַבַּיִת, הַשְּׁנִיָּה בְּחֵיל, וְהַשְּׁלִישִׁית בִּמְקוֹמָהּ. רַבִּי נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי מָנָא: מַה תְּנִינַן יָשְׁבָה לָהּ בִּמְקוֹמָהּ? 'עָמְדָה לָהּ בִּמְקוֹמָהּ'! תָּנֵי: רַבִּי חֲנִינָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מְעִילָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. פְּרוּטָה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ הַכִּיס, אוֹ שֶׁאוֹמֵר: ׳פְּרוּטָה מִן הַכִּיס זֶה הֶקְדֵּשׁ׳, כֵּיוָן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָרִאשׁוֹנָה - מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי, וְאֶת הַשְּׁנִיָּה - מֵבִיא אֶשֶׁם וַדַּאי. דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מֵבִיא אֶשֶׁם תָּלוּי, וְאֶת הַשְּׁנִיָּה כְּרֵת, וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, לְהֵיכָן מְעִילָה זוֹ נוֹפֶלֶת? הַנָּהֳנֶה מֵחַטָּאת וּמֵאָשָׁם - הֲרֵי זֶה מוֹסִיף, מֵבִיא חַטָּאת וְאָשָׁם אַחֵר. כְּבָר קָרְבָה חַטָּאתוֹ - יֵלֵךְ לַיָּם הַמֶּלַח. כְּבָר קָרֵב אֶשְׁמוֹ - יִפּוֹל לִנְדָבָה. מִקְדְּשֵׁי קָדָשִׁים לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, מִקְדָּשִׁים קַלִּים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים, מִן הָעוֹלָה וּמִן הָאֲמוּרִין, מִן קֹמֶץ וּלְבוֹנָה וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים - יִפְּלוּ לַלִּשְׁכָּה. מִקְּרְבָּנוֹת צִבּוּר - יִפְּלוּ לִנְדָבָה. מֵהֶקְדֵּשׁ מִזְבֵּחַ - יִפְּלוּ לְהֶקְדֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ. מֵהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת - יִפְּלוּ לְהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת.

הַדָּרְךְ עָלָיו וְהַדָּרָן עָלָךְ סַדַּר קָדָשִׁים בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא

מַסֶּכֶת כֵּלִים קַמָּא פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. חֹמֶר בַּשֶּׁרֶץ שֶׁאֵין בְּשִׁכְבַת זֶרַע וּבְשִׁכְבַת זֶרַע שֶׁאֵין בַּשֶּׁרֶץ. חֹמֶר בַּשֶּׁרֶץ: שֶׁהַשֶּׁרֶץ אֵין חֲלוּקָה טְמְאָתוֹ, וְשִׁכְבַת זֶרַע חֲלֻקָּה טְמְאָתָהּ. חֹמֶר בְּשִׁכְבַת זֶרַע, שֶׁשִּׁכְבַת זֶרַע מְטַמֵּא בְּכָל שֶׁהוּא, וְהַשֶּׁרֶץ אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא בְּכַעֲדָשָׁה.

ב. חֹמֶר בַּנִּבְלָה שֶׁאֵין בְּמֵי חַטָּאת וּבְמֵי חַטָּאת שֶׁאֵין בַּנִּבְלָה. חֹמֶר בְּמֵי חַטָּאת: שֶׁמְּעוּט מֵי חַטָּאת - טָמֵא, וּמְעוּט נְבֵלָה - טָהוֹר. חֹמֶר בַּנִּבְלָה שֶׁבִּימֵי חַטָּאת שֶׁלֶּהֶן טְהוֹרִין מִטְּמְאָתָן, וּמְטַהֲרִין אֶת הַטְּמֵאִים, וְאֵין מְטַמְּאִין בְּצָרוּפָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּנִּבְלָה. מֵי חַטָּאת שֶׁיְּבֵשׁוּ - הֲרֵי אֵלּוּ טְהוֹרִין. נִבְלָה שֶׁיְּבֵשָׁה, אִם יְכוֹלָה לִשְׁרוֹת וְלַחֲזוֹר לִכְמוֹת שֶׁהָיְתָה - הֲרֵי זֶה טְמֵאָה.

הַשָּׁלֵם

ג. חֹמֶר בְּטֻמְאַת מֵת שֶׁאֵין בְּבוֹעֵל נִדָּה וּבְבוֹעֵל נִדָּה שֶׁאֵין בְּטֻמְאַת מֵת. חֹמֶר בְּטֻמְאַת מֵת: שֶׁטֻּמְאַת מֵת טָעוּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבוֹעֵל נִדָּה. חֹמֶר בְּבוֹעֵל נִדָּה: שֶׁבּוֹעֵל נִדָּה מְטַמֵּא כַּר הַתַּחְתּוֹן כָּעֶלְיוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּטֻמְאַת מֵת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זוֹבוֹ שֶׁל זָב, וְרָקוֹ, וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ, וּמֵימֵי רַגְלָיו, וְדַם הַנִּדָּה וּרְבִיעִית דַּם מִן הַמֵּת, לָמָּה אָמְרוּ רְבִיעִית? לְפִי שֶׁכָּל עֶבֶר תְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ יֵשׁ בּוֹ רְבִיעִית דָּם, כֵּיוֹצֵא בְּמֶרְכָּב לְטֻמְאַת שְׁנַיִם וְלִפְסֹל אֶחָד. חֹמֶר בָּהֶן שֶׁאֵין בַּמֶּרְכָּב וּבְמֶרְכָּב שֶׁאֵין בָּהֶן. חֹמֶר בָּהֶן - שֶׁשָּׁוֶה מַגָּעָן לְמַשָּׂאָן לְטַמֵּא אָדָם וּלְטַמֵּא בְּגָדִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּמֶּרְכָּב. חֹמֶר בַּמֶּרְכָּב, שֶׁהַמֶּרְכָּב מְטַמֵּא תַּחַת אֶבֶן מְסָמָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּהֶן.

ד. חֹמֶר בְּכַזַּיִת מִן הַמֵּת מִן הַמֵּת, שֶׁכַּזַּיִת מִן הַמֵּת - פְּתָחוֹ בְּטֶפַח, וְהַמֵּת עַצְמוֹ פְּתָחוֹ בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים. וְכַמָּה הִיא כְּדֵי לַעֲלוֹת אַרְכָּה? רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ יְחוּר שֶׁל תְּאֵנָה שֶׁנִּפְשַׁח וּמְעֹרֶה בְּקִלְפָּה קְטַנָּה, אִם יָכוֹל לִחְיוֹת הֵימֶנָּה - טָמֵא.

ה. בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שָׁוָה סוּרְיָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבִשְׁלֹשָׁה לְחוּצָה לָאָרֶץ: עֲפָרָהּ מְטַמֵּא כְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְהַמֵּבִיא גֵּט מִסּוּרְיָא כְּמֵבִיא מֵחוּצָה לָאָרֶץ, וְהַמּוֹכֵר עַבְדּוֹ לְסוּרְיָא כְּמוֹכֵר לְחוּצָה לָאָרֶץ. שְׁלֹשָׁה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: שֶׁהַקּוֹנֶה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא כְּקוֹנֶה בְּפַרְוָר שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְחַיֶּבֶת בַּמַּעֲשְׂרוֹת וּבַשְּׁבִיעִית, וְהָרוֹצֶה לִכְנֹס לָהּ בְּטָהֳרָה - נִכְנָס.

ו. נִכְנָסִין לְבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין נִכְנָסִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הַצָּנוּעַ לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֲנִי נִכְנָסְתִּי לְבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ שֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. אָמַר לוֹ: מִי חָבִיב? אַתָּה אוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל?! הָיָה שׁוֹתֵק. אָמַר לוֹ: בּוֹשׁ אַתָּה לוֹמַר,

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁכַּלְבּוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל חָבִיב הֵימֶךָּ! אָמַר לוֹ: רַבִּי! אָמַרְתָּ. אָמַר לוֹ: הָעֲבוֹדָה! אֲפִלּוּ כֹּהֵן גָּדוֹל נִכְנַס, פּוֹצְעִין אֶת מוֹחוֹ בְּגִזִּירִין אֶלָּא שֶׁלֹּא מְצָאֲךָ, מַה תַּעֲשֶׂה שֶׁלֹּא מְצָאֲךָ בַּעַל הַפּוּל[1]. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַכֹּל פּוֹרְשִׁין מִבֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ בְּשָׁעַת הַקְּטָרָה, כָּךְ פּוֹרְשִׁין בְּשָׁעַת מַתַּן דָּמִים. פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר, וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, מַה מַּעֲלָה יֵשׁ בֵּין הַהֵיכָל לְבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ? אֶלָּא שֶׁבַּהֵיכָל פּוֹרְשִׁין בֵּין בְּשָׁעַת הַקְּטָרָה בֵּין שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַקְּטָרָה. וּבֵין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ - אֵין פּוֹרְשִׁין אֶלָּא בְּשָׁעַת הַקְּטָרָה. בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ - נִכְנָסִין לַעֲבוֹדָה וְשֶׁלֹּא לַעֲבוֹדָה. וְלַהֵיכָל - אֵין נִכְנָסִין אֶלָּא לַעֲבוֹדָה בִּלְבַד.

ז. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: עֲלִיַּת בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים חֲמוּרָה מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, שֶׁבְּבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים כֹּהֵן גָּדוֹל נִכְנָס לְשָׁם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לַעֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם, וְאִם נִכְנַס חֲמֵשׁ - חַיָּב מִיתָה. וְלַעֲלִיַּת בֵּית קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אֵין נִכְנָסִין לָהּ אֶלָּא פַּעַם אַחַת בַּשָּׁבוּעַ[2], וְאָמְרֵי לָהּ: פַּעֲמַיִם בַּשָּׁבוּעַ, וְאָמְרֵי לָהּ: פַּעַם אַחַת בַּיּוֹבֵל, לְיַדַּע מַה הִיא צְרִיכָה. אָמְרוּ לוֹ: אֵין זוֹ מַעֲלָה. מִצְרָעִים שֶׁנִּכְנְסוּ לִפְנִים מִן הַחוֹמָה - לוֹקִין אֶת הָאַרְבָּעִים. זָבִין וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְהַר הַבַּיִת - לוֹקִין אַרְבָּעִים. מְצוֹרָע שֶׁנִּכְנַס לְהַר הַבַּיִת - לוֹקֶה שְׁמוֹנִים. טְמֵא מֵת נִכְנַס לְהַר הַבַּיִת, וְלֹא טְמֵא מֵת אָמְרוּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ מֵת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג, יט): "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ"; עִמּוֹ - בְּמַחֲנֵה לְוִיָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַחֵיל וְעֶזְרַת נָשִׁים, טְמֵאֵי מֵת שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם - פְּטוּרִין.

ח. כָּל הָעֶזָרָה כְּשֵׁרָה לַאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְלִשְׁחִיטַת קָדָשִׁים קַלִּים, וְהַשּׁוֹחֵט בְּתוֹכָהּ חַלִּין - אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה, וְהִיא הָיְתָה חֲצַר הַמִּשְׁכָּן לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר. כָּל הַטְּמֵאִים שֶׁנִּכְנְסוּ מִשַּׁעַר נִקָּנוֹר וְלִפְנִים, אֲפִילוּ הֵן מְחֻסְּרֵי כַּפָּרָה - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין עַל זְדוֹנָן כָּרֵת, וְעַל שִׁגְגָתָן חַטָּאת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר טְבוּל יוֹם, וּשְׁאָר כָּל הַטְּמֵאִין וּטְהוֹרִין שֶׁנִּכְנְסוּ לִפְנִים מִמְּחִיצָתָן לַהֵיכָל - כֻּלָּן בְּאַרְבָּעִים. מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַפָּרֹכֶת בְּמִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת בְּמִיתָה, וְכָל הַהֵיכָל כֻּלּוֹ וּמִבֵּית לַפָּרֹכֶת בְּאַרְבָּעִים.

ט. הַכֹּל נִכְנָסִים לִבְנוֹת וּלְתַקֵּן וּלְהוֹצִיא אֶת הַטְּמְאָה, מִצְוָה בְּכֹהֲנִים, אֵין כֹּהֲנִים - נִכְנָסִין לְוִיִּם. אֵין לְוִיִּם - נִכְנָסִים יִשְׂרְאֵלִים. מִצְוָה בִּטְהוֹרִים. אֵין טְהוֹרִין - נִכְנָסִין טְמֵאִין. מִצְוָה בִּתְמִימִין. אֵין תְּמִימִין - נִכְנָסִין בַּעֲלֵי מוּמִין. מִצְוָה שֶׁיִּכָּנְסוּ בְּתֻבוֹת. אֵין שָׁם תֻּבוֹת - נִכְנָסִין דֶּרֶךְ פְּתָחִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב כט, טז): "וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים לִפְנִימָה בֵּית ה' לְטַהֵר וַיּוֹצִיאוּ אֶת כָּל הַטֻּמְאָה" וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְחִילוֹת שֶׁתַּחַת הֵיכָל - חוֹל, וּבְגַגּוֹ שֶׁל הֵיכָל - קֹדֶשׁ, אֵין אוֹכְלִין שָׁם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵין שׁוֹחֲטִין שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים, וְהַטְּמֵאִין שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם - פְּטוּרִין.

י. וּכְשֵׁם שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר שָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת: מַחֲנֵה שְׁכִינָה מַחֲנֵה לְוִיָּה מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, כָּךְ הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם מִפֶּתַח יְרוּשָׁלַיִם: וְעַד פֶּתַח הַר הַבַּיִת - מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. מִפֶּתַח הַר הַבַּיִת וְעַד שַׁעֲרֵי נִקָּנוֹר - מַחֲנֵה לְוִיָּה. מִשַּׁעֲרֵי נִקָּנוֹר וְלִפְנִים - מַחֲנֵה שְׁכִינָה. וְהֵן הֵן קְלָעִים שֶׁבַּמִּדְבָּר, בְּשָׁעַת מַסָּעוֹת אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם קְדֻשָּׁה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם טְמְאָה.

יא. רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֲיָרוֹת מֻקָּפוֹת חוֹמָה מְקֻדָּשׁוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּשַׁלְּחִין מִתּוֹכָן אֶת הַמְּצוֹרָעִין וְהַבַּיִת

הַשָּׁלֵם

---

[1] בַּעַל הַפּוּל – מִלְּשׁוֹן אֵין 'פּוֹלִין' (אֵין בּוֹדְקִין), וְהֵינוּ הַמַּשְׁגִּיחַ וְהַמְמֻנֶּה לְבִדּוֹק אֶת טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ בְּהַר הַבַּיִת.

[2] בְּשֶׁבַע שָׁנִים.

תּוֹסֶפְתָּא

צְמוּת בְּתוֹכָן לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמְסֻבָּבִין בְּתוֹכָן הַמַּת עַד שֶׁיִּרְצוּ, יָצָא - אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב, כו, כג): "וַיִּשְׁכַּב עֻזִּיָּהוּ עִם אֲבוֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עִם אֲבוֹתָיו בִּשְׂדֵה הַקְּבוּרָה אֲשֶׁר לַמְּלָכִים כִּי אָמְרוּ מְצֹרָע הוּא, וַיִּמְלֹךְ יוֹתָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו". רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֵין זְבִים וְנִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת נִכְנָסוֹת לְהַר הַבַּיִת - כָּךְ מִשְׁכָּבָן וּמוֹשָׁבָן כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

מַסֶּכֶת כֵּלִים קַמָּא פֶּרֶק שֵׁנִי

א. כְּלֵי נֶתֶר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִטַּמְּאִין מִתּוֹכָן וּמֵאֲוִירָן כִּכְלֵי חֶרֶשׂ, וּמַאֲחוֹרֵיהֶן כִּכְלֵי שֶׁטַח. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין: כְּלֵי נֶתֶר הֲרֵי הֵן כִּכְלֵי חֶרֶשׂ לְכָל דָּבָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִטַּמְּאִין בִּכְלֵי חֶרֶשׂ וּבִכְלֵי שֶׁטַח. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הֲרֵי הֵן כִּכְלֵי חֶרֶשׂ לְכָל דָּבָר. הַדֵּקִין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶשׂ - יוֹשְׁבִין שֶׁלֹּא מְסֻמָּכִין, שְׁעוּרָן בִּכְדֵי סִיכַת קָטָן עַד לוֹג, לוֹג כִּלְמַטָּה הֵימֶנּוּ. מִלּוֹג וְעַד סְאָה בָּרְבִיעִית סְאָה כִּלְמַטָּה הֵימֶנּוּ מִסְאָה, וְעַד סָאתַיִם כַּחֲצִי לוֹג סָאתַיִם כִּלְמַטָּה הֵימֶנּוּ. מִסָּאתַיִם וְעַד שָׁלֹשׁ, וְעַד חָמֵשׁ סְאִין בְּלוֹג, וְחָמֵשׁ וּלְמַעְלָה כִּלְמַטָּה הֵימֶנּוּ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: מִלַּחְמִיּוֹת וְעַד חֲצָבִים גְּדוֹלִים בְּלוֹג. מִכָּאן וָאֵילָךְ בְּלוֹג. נִשְׁתַּקְּעוּ דְּבָרִים וְלֹא נֶאֶמְרוּ. רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֶלְיֹעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמְרוּ: חֲצָבִים גְּדוֹלִים. שְׁנֵי לוּגִין. הַפַּכִּין הַגְּלִילִין וְהַחֲבִיּוֹנוֹת שֶׁבִּיהוּדָה - יֵשׁ לָהֶן קְרָקְרוֹת[3] וְאֵין לָהֶן דְּפָנוֹת. הַסִּילוֹנוֹת[4] וְהַקַּרְמִיּוֹן שֶׁעָשָׂה בְּהֶן בֵּית קִבּוּל מַיִם, אוֹ צְרוֹרוֹת טְמֵאִין אוֹ לוּלָגִין פְּרוּסָה טְהוֹרָה מְגֹפֶּפֶת - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה. הַכִּסֵּא וְהַסַּפְסָל וְכָל מִדְרָס כְּלֵי חֶרֶס - טְהוֹרִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: טְמֵאִים. לָגִין פְּרוּצָה - טְהוֹרָה. מְגֹפֶּפֶת - טְמֵאָה. מַשְׁפֵּךְ שֶׁל מַתֶּכֶת, בֵּין שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים וּבֵין שֶׁל רוֹכְלִין וּמְגוּפַּת הַיּוֹצְרִין, אֶת שֶׁהוּא פּוֹתֵחַ בָּהּ - טְהוֹרָה, וְשֶׁהוּא גּוֹמֵר בָּהּ - טְמֵאָה. וְרַבִּי נְחֶמְיָה אָמַר: חִלּוּף הַדְּבָרִים. וְשֶׁל עֵץ וְשֶׁל עֶצֶם וְשֶׁל זְכוּכִית שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים - טְהוֹרִין, וְשֶׁל רוֹכְלִין - טְמֵאִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּשֶׁל מִדָּה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה. וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַטֶּה עַל צִדּוֹ וּמֵרִיחַ בּוֹ לַלּוּקְחַ. כְּסוּי כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן וְכְסוּי חֲבִיּוֹת וּנְיָרוֹת שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עֲרַאי וּמַשְׁלִיכָן - טְהוֹרִין. וְאִם הִתְקִינוּ לְתַשְׁמִישׁ - טְמֵאִין. כְּסוּי אִלְפָּס, בִּזְמַן שֶׁנָּקוּב וְיֵשׁ לוֹ חִדּוּד - טָמֵא, וְאֵין לוֹ חִדּוּד - טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁמְּסַנֶּנֶת לְתוֹכוֹ אֶת הַיָּרָק. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁהוּפְכָה עָלָיו אֶת הָרוֹקְמָה[5]. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְּשַׁמֵּשׁ כְּפוּי בִּכְלֵי חֶרֶס - טָהוֹר.

ב. גִּסְטָרָא שֶׁנִּסְדְּקָה בַּכִּבְשָׁן, כֵּיצַד מְשַׁעֲרִין אוֹתָהּ? אִם הָיוּ שְׁבָרֶיהָ שָׁוִין וְתוֹכָהּ מַאֲדִים, בְּיָדוּעַ שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּהּ נִסְדְּקָה. בֵּית תַּבְלִין שֶׁל עֵץ הֶעָשׂוּי מְגוּרוֹת מְגוּרוֹת, וְאֵין לוֹ לִזְבֹּז נְטָמָא אֶחָד מֵהֶן בְּמַשֶּׂקֶה - הוּא טָמֵא וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר. וּבַשֶּׁרֶץ - כֻּלּוֹ טָמֵא. הָרָחָב שֶׁלּוֹ - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: חוֹלְקִין אֶת עָבְיוֹ. הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּמֵא - טָמֵא. וְהַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּהוֹר - טָהוֹר. גִּסְטָרָא - שְׁעוּרָהּ כְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה. נָפְלוּ מַשְׁקִין - נִדּוֹן כַּאֲחוֹרִים. קָקְעוּ בְּמַסְמֵר - חִבּוּר לְטָמְאָה וּלְהַזָּאָה. תִּקְּעוּ - חִבּוּר לְטָמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהַזָּאָה. נוֹטֵל וְנוֹתֵן - אֵין חִבּוּר לֹא לְטָמְאָה וְלֹא לְהַזָּאָה.

---

[3] שׁוּלֵי הַכֶּלִי.

[4] צְנוֹרוֹת.

הַשָּׁלֵם

[5] בְּמִשְׁנָיוֹת כֵּלִים (פֶּרֶק ב, מִשְׁנָה ה) הַגִּרְסָה הִיא: 'הָרוֹנְקִי'. וּפֵרֵשׁ רַבִּי עוֹבַדְיָה בַּרְטְנוּרָא (וְכֵן בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת לְרַמְבַּ"ם): 'הַיְרָקוֹת לְאַחַר שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ וּדְבוּקִים זֶה בָּזֶה וְנַעֲשִׂים גּוּף אֶחָד, נִקְרָאִים רוֹנְקִי'.

תּוֹסֶפְתָּא

ג. מַסֶּרֶת שֶׁל צַרְצוּר[6], רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מְטַמֵּא בְּאָוִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְטַמֵּא בְּאָוִיר. הֶעָשׂוּי לְכָךְ וּלְכָךְ, כְּגוֹן הַכַּבְכָּב, וְהָאַלְפָּס, וְהַקְּדֵרָה - מַטִּילִין אוֹתוֹ לְחֹמֶר, לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא טָמְאָה לָאֲחֵרִים כְּכוֹנָס מַשְׁקֶה, אֲבָל הוּא עַצְמוֹ - אֵין טָהוֹר אֶלָּא בְּמוֹצִיא זֵיתִים בִּלְבַד. נִבְלֵי יַיִן - שְׁעוּרָן בְּמַשְׁקִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּזֵרְעוֹנִין. נִבְלֵי שֶׁמֶן - שְׁעוּרָן בְּמַשְׁקִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּזֵרְעוֹנִין. גִּסְטָרָא שְׁעוּרָהּ בְּמוֹצִיא מַשְׁקֶה. הַפְּתִיקָה[7] - הֲרֵי זֶה טָהוֹר. הַפַּכִּין הַגְּלִילִין שֶׁמּוֹלִיכִין בָּהֶן שֶׁמֶן לַמֶּרְחָץ. וְהַצַּרְצוּרִין[8], וְהַשְּׁקוּדִין[9], עַד שֶׁלֹּא הוּסְקוּ - טְהוֹרִין. וּמִשֶּׁהוּסְקוּ - טְמֵאִין. הוּסְקוּ וְהֵן נְאִין - טְמֵאִין. חֶרֶשׂ שֶׁפֵּרַשׂ מִן הֶחָבִיּוֹת וּמִן הַקְּדֵרָה. אִם מְקַבֵּל כַּשְּׁעוּר - טָמֵא. אִם לָאו - טָהוֹר. נִקַּב וַעֲשָׂאוֹ בְּזֶפֶת - טָהוֹר. שֶׁכְּלִי חֶרֶשׂ שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת - אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם.

מַסֶּכֶת כֵּלִים קַמָּא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הֵבִיא שִׁבְרֵי כְּלֵי חֶרֶס וְדִבְּקָן זֶה לָזֶה וַעֲשָׂאָן תַּנּוּר, וְעָשָׂה לָהֶן טְפֵלָה בֵּין מִבִּפְנִים וּבֵין מִבַּחוּץ, וְהִסִּיקוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כַּשִּׁעוּר - כֻּלָּן מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר. הַקָּנוֹנִים הַגְּדוֹלִים שֶׁטְּפָלוּם בְּיִבָּלוֹת וּבָאֲדָמָה - הֲרֵי אֵלּוּ הֵן חִבּוּר. הַטְבִּילָן - הֲרֵי זוֹ חוֹצֶצֶת עָלָיו. חֶרֶשׂ שֶׁטְּפָלוֹ לְהִיוֹת מְבַשֵּׁל - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר. הַיְקָרִין שֶׁטְּפָלָן לִהְיוֹת זוֹפֶת בָּהֶן - הֲרֵי אֵלּוּ חִבּוּר. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּמַחַם שֶׁטְּפָלוֹ עַד מָקוֹם שֶׁהָאוּר שׁוֹלֵט בּוֹ - שֶׁהוּא חִבּוּר, וְעַד מָקוֹם שֶׁאֵין הָאוּר שׁוֹלֵט בּוֹ - שֶׁאֵין חִבּוּר. הַטְבִּילָהּ - אֵין חוֹצֵץ עָלָיו. בְּהִדּוּק הַקָּרוּיָה הַבְּרִיאָה - הֲרֵי זֶה חִבּוּר. הַטְבִּילָהּ - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר. הַטְבִּילָהּ - אֵינָהּ חוֹצֶצֶת עָלָיו. כְּשׁוּת שֶׁלְּקָטָן - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ חִבּוּר. הַטְבִּילָן, צוֹאָה שֶׁעַל הַכִּסֵּא - אֵינָהּ חוֹצֶצֶת עָלָיו. הָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְדֻלְדָּלִין בָּאָדָם - הֲרֵי אֵלּוּ אֵינָן חִבּוּר. טָבַל - אֵין חוֹצְצִין עָלָיו.

ב. הַזֶּפֶת, חִבּוּר בִּכְלֵי מַתָּכוֹת בְּדָבָר הָרָאוּי לָהּ, אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לָהּ - הֲרֵי זֶה אֵין חִבּוּר. הַטְבִּילוֹ - הֲרֵי זֶה חוֹצֶצֶת. כֵּיצַד? קִתּוֹן הַנִּקָּב וַעֲשָׂאוֹ בְּזֶפֶת - הֲרֵי זוֹ אֵינוֹ חִבּוּר. הַטְבִּילוֹ - הֲרֵי זוֹ חוֹצֶצֶת עָלָיו. אֲבָל חָבִית שֶׁנִּקְּבָה וַעֲשָׂאוֹ בְּבַעַץ, וּבְקַנְטָרִין, וּבְגַפְרִית, וּבְזֶפֶת, וּבְסִיד, וּבִגְפְסִית - חִבּוּר, וְשֶׁאָר כָּל הַדְּבָרִים - אֵינוֹ חִבּוּר. וְרַבִּי עֲקִיבָה מְטַמֵּא בְּשֶׁל עֵץ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִינוֹ.

---

[6] **צַרְצוּר** – הוּא כְּלִי חֶרֶס שֶׁעוֹשִׂים עַל פִּיו כְּפוּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נְקָבִים קְטַנִּים כְּעֵין כְּבָרָה, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס עַל יְדֵי הַנְּקָבִים אֲוִיר לְתוֹךְ הַכְּלִי וְלֹא יִתְעַפְּשׁוּ הַמַּיִם, וְהַמְעָרָה מְמַנּוּ מַיִם, הַמַּיִם נִשְׁפָּכִים עַל יְדֵי הַנְּקָבִים הַצָּרִים. וְסָבִיב כְּפוּי זֶה בּוֹלְטִים שְׁנַיִם כְּשֵׁנֵי הַמַּסְרֵק לְנוֹי.

[7] בְּגֶרְסַת הַסְּפָרִים כָּתוּב "**הַשְּׁתִיקָה**". וְהֵבִיא בַּ'חָזוֹן יְחֶזְקֵאל' אֶת מַה שֶּׁגָּרַם הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ, "הֶעָתִּיקָה שֶׁל כְּלִי". וּפֵרֵשׁ הַ'חָזוֹן יְחֶזְקֵאל': הֶעְתֵּק שֶׁל כְּלִי שֶׁעוֹשִׂים לְרַאֲוָה. אֲבָל בְּגֶרְסַת הַגְּרַ"א גָּרַם "**הַפִּתְיָקָה**", וְכֵן גָּרַם בְּ'חַסְדֵי דָוִד', וּבֵאֵר שָׁם, שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן **פּוֹתְקִין** אֶת הַגִּנָּה, שֶׁהוּא כְּלִי הֶעָשׂוּי לְזָרֹק מַיִם לַגִּנָּה וְאֵינוֹ בֵּית קִבּוּל, לָכֵן אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה.

[8] כְּלִי שֶׁמַּשְׁקִים בּוֹ שָׂדוֹת וְיֵשׁ בּוֹ נְקָבִים רַבִּים, וְהַמַּיִם שׁוֹטְפִים עַל יָדָם אֶת הַשָּׂדוֹת כְּמוֹ גֶּשֶׁם.

[9] הָיוּ לָהֶם כֵּלִים שֶׁהָיוּ נַעֲשִׂים לְפִי הַצֹּרֶךְ בְּמְהִירוּת וּבְזְרִיזוּת (וְלָכֵן שְׁמָם 'שְׁקוּדִין', מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים אוֹתָם **בְּשִׁקּוּדָה** וּבְמְהִירוּת), מִבְּלִי שֶׁיְּצָרֵךְ אוֹתָם צְרוּךְ גָּמוּר בַּכִּבְשָׁן, אֶלָּא בְּהַסָּקָה אוֹ בַּחֲצִי הַסָּקָה.

תּוֹסֶפְתָּא

ג. עֲרֵבָה גְּדוֹלָה שֶׁל חֶרֶס, אַף עַל פִּי שֶׁבָּאָה בְּמִדָּה - טְמֵאָה. נִפְחֲתָה - בְּמוֹצִיא זֵיתִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מַטָּה עַל צִדָּה וְלָשׁ בָּהּ - טְהוֹרָה, שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא לְכָךְ נַעֲשֵׂית.

ד. הַמֵּבִיא אַרְנִיוֹת, וְתַנּוּרִין, וּסְפָלִים, וּכְלֵי חֶרֶשׂ - מִחוּצָה לָאָרֶץ, עַד שֶׁלֹּא הוּסְקוּ - טְמֵאִין מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים, וּטְהוֹרִין מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶשׂ וּטְהוֹרִין מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים, נִמְצֵאתָ אוֹמֵר: בְּשָׁעַת שֶׁהֵן טְמֵאִין מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים - טְהוֹרִים מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶשׂ, וּבְשָׁעַת שֶׁהֵם טְמֵאִים מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶשׂ - טְהוֹרִים מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים. הֵבִיא עָפָר מִמָּקוֹם הַטֻּמְאָה וְנִבְלוּ בְּמָקוֹם הַטָּהֳרָה, אוֹ מִמָּקוֹם הַטָּהֳרָה וְנִבְלוּ בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה - טָמֵא. נִבְלוּ עַל גַּבֵּי הַסֶּלַע, אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם הַטָּהֳרָה - טָמֵא. הַלֵּבֶן לְבֵנִים בְּבֵית הַפְּרָס בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה - טָמֵא. בְּמָקוֹם הַטָּהֳרָה - טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לְבֵנָה מִבֵּית הַפְּרָס מִמָּקוֹם הַטֻּמְאָה - טְהוֹר. שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא גּוּשׁ כִּבְרִיתוֹ. חֻזְקַת חַרְסִין הַנִּמְצָאִין בְּכָל מָקוֹם - טְהוֹרִין, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִין בְּבֵית הַיּוֹצֵר, מִפְּנֵי שֶׁרֻבָּן מִן הַגִּסְטְרָאוֹת. חֶרֶשׂ שֶׁפָּרַשׂ מִדָּפְנָהּ שֶׁל חֲבִית, וּמִן דָּפְנָהּ שֶׁל קְדֵרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כִּדְבָרָיו: כְּדֵרֶךְ קְבָלָתָהּ - טְמֵאָה. שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ קְבָלָתָהּ - טְהוֹרָה. נִטְלָה הָאֹזֶן וְנִשְׁבַּר הַחִדּוּד; רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, שֶׁכְּלֵי שֶׁטָּהַר שָׁעָה אַחַת - אֵין לוֹ טֻמְאָה לְעוֹלָם.

ה. חֲבִית שֶׁנִּפְחֲתָה וּמְקֻבֶּל עַל דָּפְנָהּ, אוֹ שֶׁנֶּחְלְקָה כְּמִין שְׁתֵּי עֲרֵבוֹת. רַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, שֶׁמִּתְחִלָּה לְכָךְ נַעֲשֵׂית, לְהִיוֹת מָטָּה עַל צִדָּהּ וּמוֹצִיא מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לַצְּדָדִין, וְאִם הָיְתָה גִּסְטְרָא - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, שֶׁלֹּא אָמְרוּ שִׁירַיִן לַשִּׁירַיִן אֶלָּא שִׁירַיִן לַכֵּלִים. אֵיזוֹ הִיא גִּסְטְרָא? כָּל שֶׁנִּסְדָּקִים אָזְנֶיהָ, וַאֲפִלּוּ אַחַת מֵהֶן נִסְדְּקָה לְמַטָּה מֵאָזְנֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁאָזְנֶיהָ קַיָּמוֹת - הֲרֵי זוֹ כְּגִיסְטְרָא. וְאִם מִתְּחִלָּה עֲשָׂאָהּ יָד שֶׁל אָזְנַיִם - נִדּוֹנֶת כְּחֲבִית, הָיְתָה מָטָּה עַל צִדָּהּ כְּמִין קְתֶדְרָא הוּא הַדָּבָר כָּל הַמִּתְקַבֵּל עִמָּהּ, מַיִם בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְעֻרֶּה מַשְׁקִין לְתוֹכָהּ - מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר, כָּל שֶׁאֵין מְקַבֵּל עִמָּהּ מַיִם בְּשָׁעָה שֶׁמְּעֻרֶּה מַשְׁקִין לְתוֹכָהּ - מְטַמֵּא בְּמַגָּע, וְאֵין מְטַמֵּא בְּאֲוִיר.

ו. שׁוּלֵי הַקַּרְפָּאוֹת וְשׁוּלֵי הַקְּסוּם הַצִּידוֹנִיִּים, וּכְלֵי חֶרֶשׂ שֶׁשּׁוּלָיו חֲדִים וּכְדִבְרֵי רַבִּי נָתָן. הַקּוֹז וְהַקּוֹד הַבַּבְלִי שֶׁנִּסְדְּקוּ מִלְמַעְלָה וּמְקֻבָּלִין כְּשָׁעוּר מִלְמַטָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לֵישֵׁב שֶׁלֹּא מִסְמָכִין טְמֵאִין, שֶׁלְּכָךְ נַעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן. שׁוּלֵי כְּלֵי עֵצִים וּכְלֵי זְכוּכִית וּכְלֵי עֵצֶם, קַרְטִיסִין שֶׁפָּן וַעֲשָׂאָן וּמְקֻבָּלִין כָּל שֶׁהֵן - טְמֵאִין. הָיָה שָׁוֶוה, מִן הַשָּׁפָה הַפְּנִימִית וְלִפְנִים הֵימֶנָּה וְלִחוּץ - טְהוֹרָה. כְּלֵי חֶרֶשׂ מְקֻבָּלִין טְמֵאָה מִשֶּׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁיְּצָרְפוּ בַּכִּבְשָׁן. צְרָפָן, אֲפִלּוּ בְּגֶפֶת - טְמֵאָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא מִצָּה מַשְׁקִין, וּמִשֶּׁם רְשׁוּת עִם הָאָרֶץ אֵין חוֹשֵׁשׁ לָהֶן, וַחֲבֵרְתָּהּ, אֲפִלּוּ בָּא לְאַחַר שְׁלשָׁה יָמִים וְנוֹטֵל.

ז. גִּלָּה חֻפָּאִין וּמָצָא אָבָק עַל גַּבֵּי כֻלָּם - הֲרֵי זוֹ נוֹטֵל. נִטַּל אֶחָד מֵהֶן בִּרְשׁוּת בְּעַם הָאָרֶץ, מָקוֹם שֶׁמְּשַׁקְּעִין אֶת הַנְּאוֹת, בְּטִיט הַלֵּבָן, וְהֶחְבִּר עוֹמֵד עַל שְׁקוּעוֹ, וְעַם הָאָרֶץ עוֹמֵד עַל הָעַמּוּד - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא אוֹתוֹ עַמּוּד בִּלְבַד. חֶבֶר עוֹמֵד מִלְמַעְלָה וְעַם הָאָרֶץ עוֹמֵד מִלְמַטָּה וְשׁוֹלֶה וְנוֹתֵן לוֹ, וְעַם הָאָרֶץ נֶאֱמָן לוֹמַר: "לֹא טִמֵּאתִי", מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת הַמִּשְׁתַּמֵּר.

מַסֶּכֶת כֵּלִים קָמָא פֶּרֶק רְבִיעִי

א. תַּנּוּר שֶׁל לְבֵנוֹת, תְּחִלָּתוֹ בְּכָל שֶׁהוּא, וּשְׁיָרָיו בְּרֻבּוֹ, שֶׁרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: תְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה וּשְׁיָרָיו אַרְבָּעָה. תַּנּוּר, מֵאֵימָתַי מְקֻבָּל טֻמְאָה? מִשֶּׁהוּסַךְ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סְפָגְנִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֵצִים שֶׁהוּסַךְ בָּהֶן, כְּאִלּוּ הוּסְקוּ לְאַחַר רְדִיַּת הַפַּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשֵּׁם

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

רַבִּי יוֹחָנָן: טְפֵילַת הַתַּנּוּר, עַד כַּמָּה חִבּוּר לַתַּנּוּר? עַד כְּדֵי צָרְכָּהּ! וְכַמָּה הוּא צָרְכָּהּ? בַּתַּנּוּר – טֶפַח, וּבִכִּירָה שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת.

ב. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים שֶׁחִבְּרָן זוֹ לְזוֹ, וַעֲשָׂאָן תַּנּוּר וְעָשָׂה לָהֶן טְפֵלָה, בֵּין מִבִּפְנִים וּבֵין בַּחוּץ – מְטַמְּאוֹת בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִבִּפְנִים מְטַמְּאוֹת בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, וּמִבַּחוּץ מְטַמְּאוֹת בְּמַגָּע וְאֵין מְטַמְּאוֹת בָּאֲוִיר. חִבְּרָן לַתַּנּוּר וְלֹא חִבְּרָן זוֹ לְזוֹ – מְטַמְּאוֹת. חִבְּרָן זוֹ לְזוֹ וְלֹא חִבְּרָן לַתַּנּוּר – הֲרֵי הֵן כִּירָה. חָפַר בָּאָרֶץ וְעָשָׂה לָהֶן טִירָה – טְהוֹרָה, וְטִירַת כִּירָה – טְהוֹרָה.

ק ד,ג תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ לְהִיוֹת צוֹלֶה בּוֹ – טָמֵא. לִהְיוֹת טוֹמֵן בּוֹ אוּנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן – טָהוֹר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְלַאכְתּוֹ בְּגוּפוֹ. תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טָהוֹר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּתַנּוּרֵי כְּפַר סִיגְנָא, וְהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. מִפְּנֵי מַה מוֹסֵף תַּנּוּר שֶׁל נַחְתּוֹמִין טָמֵא? מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹמֵךְ עָלָיו שַׁפּוּד שֶׁל צְלִי. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא תּוֹלֶה, יוֹרֵד בְּשַׁפּוּד וְנוֹתְנָהּ עָלָיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר: מוֹסֵף תַּנּוּר – טֶפַח, מוֹסֵף יוֹרֶה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים – טְפָחַיִם, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֲוִיר אֶלָּא כְּנֶגֶד הַמּוֹסֵף. וּמֵאֵימָתַי הוּא מְטַמֵּא? מִשֶּׁיִּתְחִיל לְשׁוֹלְקוֹ.

ד. תַּנּוּר הַנָּתָן בּוֹ עָפָר עַד חֻצְיוֹ, מֵעָפָר וּלְמַעְלָה – מְטַמֵּא בְּמַגָּע, מֵעָפָר וּלְמַעְלָה – מְטַמֵּא בָּאֲוִיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חוֹלְקִין כְּלִי חֶרֶס אֶלָּא כֻּלָּהּ מְטַמֵּא בָּאֲוִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מֵעָפָר וּלְמַטָּה מְטַמֵּא בְּמַגָּע, מֵעָפָר וּלְמַעְלָה מְטַמֵּא בָּאֲוִיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חוֹלְקִין, אֶלָּא כֻּלָּהּ מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּתַן בּוֹ עָפָר, וְאַחַר כָּךְ הִסִּיקוֹ. אֲבָל הִסִּיקוֹ וְאַחַר כָּךְ נָתַן בּוֹ עָפָר – כֻּלּוֹ מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים: בְּתַנּוּר שֶׁנְּתָנוֹ עַל פִּי הַבּוֹר, אוֹ עַל פִּי הַדּוּת וְנָתַן שָׁם אֶבֶן וּמֵרְחוֹ בְּטִיט מִן הַצְּדָדִין, שֶׁהוּא טָמֵא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טָמֵא.

ה. תַּנּוּר שֶׁחָצָצוֹ לִשְׁנַיִם, וְהִסַּק אֶחָד מֵהֶן וְנִטְמָא, הוּא טָמֵא וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר. בִּשֶּׁרֶץ – כֻּלּוֹ טָמֵא. וְהָעִבְּי שֶׁבֵּינֵיהֶן – כֻּלּוֹ טָמֵא. הוֹסִקוּ שְׁנֵיהֶן וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶן, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: חוֹלְקִין אֶת עָבְיוֹ. הַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּמֵא – טָמֵא. וְהַמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּהוֹר – טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁחָצָצוֹ וְאַחַר כָּךְ חָצָצוֹ – מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן בְּמַשְׁקֶה – הֲרֵי חֲבֵרוֹ טָהוֹר.

ו. תַּנּוּר שֶׁנֶּחְלַק לִשְׁנַיִם, וַאֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, וַאֲפִלּוּ מִבֵּית הָאֻמָּן -טָמֵא לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְכַוֵּן.

ז. תַּנּוּר שֶׁל סְדָקִין שֶׁנָּתַן הַסֵּדֶק כִּלְפֵי הַזָּוִית, וּמֵרְחוֹ בְּטִיט מִן הַצְּדָדִין, רַבִּי נָתָן מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁזָּוִית מְחַבַּרְתּוֹ. וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. דַּף שֶׁל תַּנּוּר שֶׁנְּתָנוֹ בְּזָוִית לִהְיוֹת אוֹפֶה בּוֹ – טָהוֹר. וְאִם יֵשׁ בּוֹ רֹב תַּנּוּר – טָמֵא. תַּנּוּר שֶׁל סְדָקִין שֶׁעָשָׂה טְפֵלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמָקוֹם הַסְּדָקִים מְגֻלֶּה – טָמֵא. נָתַן חוֹל לְצָרוּרוֹת – טָהוֹר. כְּפָרָן טִיט עַל גַּבֵּי הַסֵּדֶק – טָמֵא. חֶרֶשׂ עַל גַּבֵּי סֵדֶק – טָהוֹר. מֵרְחוֹ בְּטִיט מִלְמַעְלָה, אוֹ שֶׁעָשָׂה לוֹ מַעְלָה מִבַּחוּץ – טָמֵא. מִפְּנֵי שֶׁהַטְּפֵלָה עוֹשָׂה אֶת כֻּלּוֹ אֶחָד. נָתַן עָלָיו טִיט חֲרָסִית אֲדָמָה, סִיד וְגִפְסִית, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, וַאֲפִלּוּ מִבֵּית הָאֻמָּן – טָמֵא. זֶפֶת וְגָפְרִית, שַׁעֲוָה וּשְׁמָרִים, בָּצֵק וּגְלָלִין. וְכֵן דָּבָר שֶׁאֵין עוֹשִׂין בּוֹ תַּנּוּרִים – טָהוֹר. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל דָּבָר שֶׁאֵין עוֹשִׂין בּוֹ תַּנּוּרִים – אֵין מְחַבֵּר אֶת הַסְּדָקִין.

ח. תַּנּוּר שֶׁבָּא מִחֻתָּךְ מִבֵּית הָאֻמָּן, עָשָׂה לְמוּדִין וְנָתַן עָלָיו – טָהוֹר. מֵרְחוֹ בְּטִיט טָמֵא – נִטְמָא. סִלֵּק אֶת הַלְּמוּדִין – טָהוֹר. הֶחְזִירָן לוֹ – טָהוֹר. מֵרְחוֹ בְּטִיט – מְקַבֵּל

הַשָּׁלֵם

תוֹסֶפְתָּא

טְמֵאָה, וְאֵין צָרִיךְ לְהַסִּיקוֹ, שֶׁכְּבָר הָסַק מִשֶּׁיִּסְתַּיְּקוּ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סְפָגְנִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא מִיָּד. תַּנּוּר שֶׁל חַלּוֹנוֹת, שֶׁכָּל אַחַת וְאַחַת פְּחוּתָה מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, וְהָיְתָה בָּהֶן אַחַת אַרְבָּעָה טְפָחִים - הֵיא מְטַמְּאָה בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר, וְהַשְּׁאָר מְטַמְּאוֹת בְּמַגָּע וְאֵין מְטַמְּאוֹת בְּאֲוִיר. תַּנּוּר שֶׁל חֲלִיוֹת שֶׁכָּל אַחַת וְאַחַת פְּחוּתָה מֵאַרְבָּעָה טְפָחִים, וְהָיְתָה בָּהֶן אַחַת שֵׁשׁ בָּהּ אַרְבָּעָה טְפָחִים, הִיא מְטַמֵּא בְּמַגָּע, וְאֵין מְטַמֵּא בְּאֲוִיר וְהַשְּׁאָר טְהוֹר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לוֹ תַּנּוּר בְּטָהֳרָה - מֵבִיא תַּנּוּר שֶׁל סְדָקִים, וּמֵבִיא תַּנּוּר שֶׁל חֶרֶשׂ וּמַלְבִּישׁוֹ מִבַּחוּץ, וְנוֹתֵן חוֹל אוֹ צְרוֹרוֹת בֵּינְתַיִם, וְאַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה טְפָלָה לַחִיצוֹן - טָהוֹר. פִּיטִים שֶׁקִּירוּ לוֹ וַעֲשָׂאוֹ תַּנּוּר וְעָשָׂה לוֹ טְפָלָה מִבַּחוּץ, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבֵּל טְמֵאָה עַל דַּפְנוֹתָיו כְּשֶׁעוּר - טָהוֹר.

ט. תַּנּוּר, מֵאֵימָתַי טָמֵא? מִשֶּׁיִּסְתַּיְּקוּ כְּדֵי לֶאֱפוֹת בּוֹ סְפָגְנִין. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַמֵּא מִיָּד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשֶּׁם רַבִּי שִׁילָא: הֵטִיחוֹ בְּטָהֳרָה וְנִטְמָא, מֵאֵימָתַי טָהֳרָתוֹ? אָמַר רַבִּי חֲלַפְתָּא אִישׁ כְּפַר חֲנַנְיָא: שָׁאַלְתִּי אֶת שִׁמְעוֹן בֶּן חֲנַנְיָא שֶׁשָּׁאַל אֶת בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תְּרַדְיוֹן, וְאָמַר מִשֶּׁיִּסְתַּיְּעֵנוּ מִמְּקוֹמוֹ. וּבְתוֹ אוֹמֶרֶת: מִשֶּׁיִּפְשְׁטוּ אֶת חֲלוּקוֹ, כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא, אָמַר: יָפָה אָמְרָה בִּתּוֹ מֵהוּא.

י. תַּנּוּר שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁעָשָׂה לוֹ טְפֵלָה, וְעָשָׂה לוֹ מוּסָף, וְחִלְּקוֹ לִשְׁנַיִם וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶן בָּאֲוִיר - הוּא טָמֵא וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר. נָגַע בּוֹ הַשֶּׁרֶץ מִתּוֹכוֹ - הוּא מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, וַחֲבֵרוֹ מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. וּטְפֵלָה טְהוֹרִין. נָגַע בּוֹ הַשֶּׁרֶץ מֵאַחֲרָיו - כֻּלּוֹ מְטַמֵּא מַגַּע אֶחָד וּפוֹסֵל אֶחָד. נָגַע בּוֹ כַּזַּיִת מִן הַמֵּת מֵאֲחָרָיו - כֻּלּוֹ מְטַמֵּא מַגַּע שְׁנַיִם וּפוֹסֵל אֶחָד, וַאֲוִירוֹ מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין וְיָדַיִם, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמֵּא אֶת גּוּפוֹ דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי

הַשָּׁלֵם

אוֹמֵר מִשֵּׁם אָבִיו: אֵינוֹ מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין וְיָדַיִם, שֶׁאֵין כְּלִי חֶרֶשׂ מְטַמֵּא מֵאֲחוֹרָיו. נִקַּב, נִפְגַּם נִסְדַּק וַעֲשָׂאוֹ בְּטִיט, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא טָמֵא, נָפַל הַשֶּׁרֶץ לַאֲוִירוֹ - כֻּלּוֹ מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. נָפַל לְתוֹכוֹ שֶׁלֹּא בְּאֹהֶל - כֻּלּוֹ מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין וְיָדַיִם, בֵּין מִתּוֹכוֹ וּבֵין מֵאֲחוֹרָיו. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: שֶׁהוּא טָמֵא מִשּׁוּם כְּלִי חֶרֶס נִדּוֹן מִשּׁוּם כְּלִי חֶרֶס מִשּׁוּם כְּלֵי מַתָּכוֹת - נִדּוֹן מִשּׁוּם כְּלֵי מַתָּכוֹת. מֵרֹחוֹ בְּטִיט בֵּין מִבַּחוּץ בֵּין מִבְּפָנִים - טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִבְּפָנִים, אִם לְהַטִּיחוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ - טָהוֹר. וְאִם לָאו - טָמֵא, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - טָמֵא מִשּׁוּם כְּלִי מַתֶּכֶת. כִּירָה שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁעָשָׂה לָהּ מָגוֹר, וְעָשׂוּ לָהּ פְּטִפּוּטִים - טְהוֹרָה. מֵרַח בְּטִיט, בֵּין מִבְּפָנִים וּבֵין מִבַּחוּץ - טְהוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִבְּפָנִים, אִם יָכוֹל לְהַטִּיחוֹ לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ - טְהוֹרָה, וְאִם לָאו - טְמֵאָה מִשּׁוּם כְּלֵי מַתָּכוֹת.

מַסֶּכֶת כֵּלִים קַמָּא פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. שְׁלֹשָׁה מַסְמְרִים, שָׁלֹשׁ יְתֵדוֹת, שְׁלֹשָׁה פִּטְפְּטִין שֶׁנָּתַן בָּאָרֶץ, וְחִבְּרָן בְּטִיט לִהְיוֹת שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדֵרָה - טְמֵאָה. וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר עַד שֶׁיְּחַבְּרֵם זֶה לָזֶה בְּטִיט. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁאִם נָתָן עַל גַּבֵּי הָאֶבֶן, וְחִבְּרָן לָהּ - שֶׁהִיא טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהָאֶבֶן מְחַבְּרָתָן.

ב. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים שֶׁחִבְּרָן זוֹ לְזוֹ, וְלֹא חִבְּרָן בַּקַּרְקַע, חִבְּרָן בַּקַּרְקַע וְלֹא חִבְּרָן זוֹ לְזוֹ - טְמֵאוֹת. וְרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר, עַד שֶׁיְּחַבְּרֵם זוֹ בְּזוֹ בְּקַרְקַע, וְכַמָּה הִיא חִבּוּרָן בְּטִיט? כָּל שֶׁהוּא.

ג. שְׁתֵּי אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת, שְׁתֵּי חֲלִיוֹת שֶׁל עַמּוּד, שֶׁהִתְקִינָן לִהְיוֹת שׁוֹפֵת עֲלֵיהֶן יוֹרָה גְּדוֹלָה, אוֹ מֵיחַם גָּדוֹל - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא צָרָךְ, וְכַמָּה הוּא צָרָךְ? מָקוֹם שְׁפִיתָה טָפַח שְׁתֵּי חֲבִיוֹת, שְׁנֵי הַלָּפְסִין וּשְׁתֵּי קְדֵרוֹת כִּירָה, וְנִטְמָא בֵּינֵיהֶן - מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר, וְתוֹכָן טָהוֹר, וְהָעִבִּי שֶׁבֵּינֵיהֶן חוֹלְקִין הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּמֵא - טָמֵא,

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַטָּהוֹר - טָהוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עָלָיו וְעַל הַיַּיִן, אִם נִטַּל הַכֹּתֶל וְהַיַּיִן עוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ - טָהוֹר. וְאִם לָאו - טָמֵא.

ד. כִּירָה שֶׁנִּוְּתָנָהּ עַל גַּבֵּי הַטִּיחַ שֶׁל אֶבֶן - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא צָרֵךְ. וְכַמָּה הוּא צָרֵךְ? רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: צָרֵךְ שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אִם נִטְּלָה כִּירָה וְהַטִּיחַ עוֹלֶה עִמָּהּ - חִבּוּר. וְאִם לָאו - אֵינוֹ חִבּוּר. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם מַטָּה אֶת הַטִּיחַ וְכִירָה עוֹמֶדֶת - הֲרֵי זֶה חִבּוּר, וְאִם לָאו - אֵין חִבּוּר.

ה. הַקְּלָתוֹת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים שֶׁנִּפְחֲתָה - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה. וְכַמָּה הִיא שִׁעוּרָהּ? בְּפִזּוּר גֻּחְלִין. חֲצַר הַבִּירָה; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נִטְמֵאת הַבִּירָה - נִטְמֵאת הֶחָצֵר. נִטְמֵאת הֶחָצֵר - לֹא נִטְמֵאת הַבִּירָה. וְאִם הָיְתָה חֲלָקָה - טְהוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִטְּלָת כְּאֶחָד - טְמֵאָה. אִם לָאו - טְהוֹרָה.

ו. בֵּית הַבַּד וּבֵית הַטְּבָלִים, וּבֵית הַגֹּר הַבְּנוּיִם בַּבִּירָה - תּוֹכָן נִדּוֹן כַּאֲחוֹרֵי כִירָה. בַּיִת הַיּוֹצֵא מִן הַבִּירָה עַד שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת - טָמֵא, פָּחוֹת מִכֵּן - טָהוֹר. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר. כִּסְאוֹ שֶׁעָשָׂאוֹ דָּכִין, אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ - טָהוֹר. הָיָה טָמֵא וַעֲשָׂאוֹ דָּכִין - טָמֵא, עַד שֶׁיִּקְבָּעֶנּוּ בִּמְסְמֵר. דָּכִין שֶׁל מַתֶּכֶת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, אַף עַל פִּי שֶׁהַטִּיט שׁוֹקֵעַ בּוֹ - טָהוֹר. עָשָׂה לוֹ פְּטָפּוֹטִים - טָמֵא. כִּוֵּרֶת שֶׁל תֶּבֶן שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים הֶעָשׂוּיָה כְּכִפָּיָה, אַף עַל פִּי שֶׁהַטִּיט שׁוֹקֵעַ לְתוֹכָהּ - טְהוֹרָה, עָשָׂה לָהּ פְּטָפּוֹטִין טְמֵאָה, דָּכִין שֶׁל אוֹלִירִין אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה לוֹ פְּטָפּוֹטִין - טָהוֹר. שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע.

ז. אַרְבָּעָה פְּטָפּוֹטֵי כִירָה, שְׁנַיִם מִלְּמַטָּה וּשְׁנַיִם מֵהֶן. אֲלַכְסוֹן שְׁנַיִם - הַשְּׁנַיִם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְאֲוִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹפֶת עֲלֵיהֶן אֶת הָאֹלֶפֶס וְאֶת הַקְּדֵרָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל פְּטָפּוֹטֵי כִירָה - אֵין מְטַמְּאִים בְּמַגָּע.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת כֵּלִים קַמָּא פָּרָק שִׁישִׁי

א. אֵין כְּלִי חֶרֶשׂ מִטַּמֵּא אֶלָּא בְּאַב הַטֻּמְאָה וּמַשְׁקִין. כָּל שֶׁאָב הַטֻּמְאָה בִּשְׁעָתוֹ, וּבָא לְהָקֵל עָלָיו, אֲפִלּוּ בְּבִיאַת מַיִם - מְטַמֵּא אֶחָד לִפְסֹל אֶחָד. אֵין מְטַמֵּא אָדָם וּכְלֵי חֶרֶשׂ. כָּל שֶׁאָב הַטֻּמְאָה בִּשְׁעָתוֹ לֹא הֵקֵל עָלָיו אֶלָּא בְּבִיאַת מַיִם, לְטַמֵּא אֶחָד וְלִפְסֹל אֶחָד - הֲרֵי זֶה מְטַמֵּא אָדָם וּכְלֵי חֶרֶשׂ, כָּל הַמְטַמֵּא אָדָם - מְטַמֵּא כְּלֵי חֶרֶשׂ, חוּץ מִן הַמַּשְׁקִין. כָּל שֶׁכְּלֵי חֶרֶשׂ מְטַמֵּא מִתּוֹכוֹ - מְטַמֵּא מֵאֲחוֹרָיו וְאֵין טֻמְאָה לִכְלֵי חֶרֶשׂ אֶלָּא מֵאֲוִירוֹ. וּבֶהֱסֵט עַל גַּבֵּי הָאֶבֶן מְסָמָא - אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין וְיָדַיִם.

ב. כַּוֶּרֶת פְּחוּתָה פְּקוּקָה בְּקֶשׁ וּמְשַׁלְשֶׁלֶת לָאֲוִיר תַּנּוּר - וְשָׁרֵץ בְּתוֹכָהּ, הַתַּנּוּר - טָמֵא. שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר - אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מִקַּל וָחֹמֶר, אִם מַצֶּלֶת הִיא מִיַּד אֹהֶל הַמֵּת הֶחָמוּר - אֵינוֹ דִּין שֶׁתַּצִּיל מִיַּד כְּלִי חֶרֶשׂ הַקַּל? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: נַמְתִּי לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אִם הִצִּילוּ אֹהָלִין מִיַּד אֹהֶל בְּאֹהֶל הַמֵּת, שֶׁכֵּן חוֹלְקִין אֹהָלִין, יַצִּילוּ אֹהָלִין מִיַּד אֹהָלִין בְּאֹהֶל הַשָּׁרֵץ, שֶׁאֵין חוֹלְקִין כְּלֵי חֶרֶשׂ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: נַמְתִּי לוֹ לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, תָּמֵהַּ אֲנִי, אִם קִבֵּל הֵמֵךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תְּשׁוּבָה, אֶלָּא תְּשׁוּבָה לְדִבְרֵיהֶם, אִם הִצִּילוּ אֹהָלִין מִיַּד אֹהֶל בְּאֹהֶל הַמֵּת, שֶׁכֵּן הוּא עוֹשֶׂה טֶפַח עַל טֶפַח עַל טֶפַח בַּבַּיִת טָהוֹר, יַצִּילוּ אֹהָלִין בְּשָׁרֵץ, שֶׁכֵּן הוּא עוֹשֶׂה טֶפַח עַל טֶפַח בִּכְלֵי חֶרֶשׂ טָמֵא. אָמַר רַבִּי: הֵיא תְּשׁוּבַת רַבִּי יוֹסֵי הִיא תְּשׁוּבַת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. הַכֹּל מַצִּילִין מִיַּד כְּלֵי חֶרֶשׂ אֲפִילּוּ כְּלֵי גְלָלִים כְּלֵי אֲבָנִים וּכְלֵי אֲדָמָה, חוּץ מִן הָאֲדָמָה. כֵּיצַד? טָהוֹר שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין לְתוֹךְ פִּיו, וְהִכְנִיס רֹאשׁוֹ לָאֲוִיר תַּנּוּר - טָמֵא וּמְטַמֵּא, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מְחֻבָּרִים בַּמַּעְיָן. הַסָּגוֹס וְהָרְדִּיד שֶׁהָיוּ נְתוּנִים עַל פִּי הַתַּנּוּר, מְשׁוּקָּעִין לְתוֹכוֹ. שֶׁרֶץ בְּתוֹכוֹ - הַתַּנּוּר טָמֵא. שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר - אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָן טְמֵאִים. אֵין לְךָ שֶׁהוּא

תוֹסֶפְתָּא

מַצִּיל מִיָּד כְּלֵי חֶרֶס אֲלָא כֵּלִים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶן תּוֹךְ, כְּלָגוֹן, הַסַּל, וְהַקֻּפָּה, וְהַחֻמָּת.

ג. הַסַּל וְהַקֻּפָּה וְהַחֻמָּת שֶׁהָיוּ נְתוּנִין בַּתַּנּוּר, וּפִיהֶן לְמַעְלָה מִן הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָן - הַתַּנּוּר טָהוֹר. שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר - אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָן טְהוֹרִין. נִקַּבוּ וַעֲשָׂאָן בִּטִּיט, שֶׁרֶץ בְּתוֹכָן - הַתַּנּוּר טָמֵא. שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל לַטֻּמְאָה, שֶׁרֶץ בְּתוֹכוֹ - אוֹכְלִים שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין.

ד. חָבִית שֶׁהִיא מְשֻׁקַּעַת בְּתַנּוּר וּפִיהָ לְמַעְלָה מִן הַתַּנּוּר, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ - תַּנּוּר טָהוֹר. שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר - אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְהוֹרִין. נִקְּבָהּ וַעֲשָׂאָהּ טִיט, שֶׁרֶץ בְּתוֹכָהּ - תַּנּוּר טָמֵא, שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל לַטֻּמְאָה. שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר - אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְהוֹרִין. וְאִם עֲשָׂאָהּ בְּזֶפֶת - הַתַּנּוּר טָהוֹר, שֶׁהַזֶּפֶת חִבּוּר לָהּ, וּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים שֶׁעֲשָׂאָן בְּזֶפֶת - אֵין הַזֶּפֶת חִבּוּר לָהֶן.

ה. חָבִית שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי הַתַּנּוּר, פִּיהָ לְצַד זֶה וְשׁוּלֶיהָ לְצַד זֶה, הַשֶּׁרֶץ בְּתוֹכָהּ - הַתַּנּוּר טָהוֹר. שֶׁרֶץ בְּתוֹכָהּ - אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְהוֹרִין. הָיְתָה דּוֹפְנָהּ מְעֻבֶּה לְתוֹכָהּ, שֶׁרֶץ בְּתוֹכָהּ - תַּנּוּר טָמֵא. שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר - אוֹכְלִין שֶׁבְּתוֹכָהּ טְמֵאִין. קְדָרָה שֶׁהִיא מְלֵאָה אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, וּמַקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל וּנְתוּנָה בְּתוֹךְ הַתַּנּוּר, שֶׁרֶץ בַּתַּנּוּר - אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין שֶׁבַּקְּדָרָה הֲרֵי טְמֵאִין - הַתַּנּוּר טָמֵא, שֶׁאֵין צָמִיד פָּתִיל לַטֻּמְאָה. כְּלִי שֶׁטֶף שֶׁהוּא מַקֶּף צָמִיד פָּתִיל וְנָתוּן לְתוֹךְ הַתַּנּוּר - הֲרֵי זֶה טָמֵא. שֶׁכָּל שֶׁאֵינוֹ מַצִּיל בְּאֹהֶל הַמֵּת, אֵינוֹ מַצִּיל בְּאֹהֶל הַשֶּׁרֶץ.

ו. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מַצִּילִין בְּאֹהֶל הַמֵּת: הַבְּלוּעִין וְצָמִיד פָּתִיל וְאֹהָלִין. יֵשׁ בַּבְּלוּעִין שֶׁאֵין בְּצָמִיד פָּתִיל וְאֹהָלִין, יֵשׁ בְּצָמִיד פָּתִיל וְאֹהָלִים שֶׁאֵין בַּבְּלוּעִין. הַבְּלוּעִין מַצִּילִין עַל הַטְּהוֹרִין מִלְּמַטָּה וְאֵין מַצִּילִין עַל הַטְּמֵאִין מִלְּמַטָּה. הַבְּלוּעִין אֵין מִטַּמְּאִין בְּמַשָּׂא הַזָּב, וְצָמִיד פָּתִיל וְאֹהָלִין מִטַּמְּאִין בְּמַשָּׂא הַזָּב. הַחֻמָּת וְהַכְּפִישָׁה שֶׁנִּפְחֲתוּ בְּמוֹצִיא רִמּוֹנִין, אַף עַל פִּי שֶׁבָּטְלוּ מִתּוֹרַת הַכֵּלִים - מַצִּילִין בְּאֹהֶל הַשֶּׁרֶץ.

הַשָּׁלֵם

ז. הַשֶּׁרֶץ שֶׁהִיא נְתוּנָה בַּתַּנּוּר וּפִיהָ לְמַעְלָה מִן הַתַּנּוּר, וְעֵצֶם כִּשְׁעוֹרָה כָּרוּךְ בְּסִיב אוֹ בִגְיָר, וְנָתוּן בְּתוֹכָהּ - הִיא טְהוֹרָה וְהַתַּנּוּר טָהוֹר, בָּא הַטָּהוֹר וְאָחַז בּוֹ וְהֶעֱלָהוּ - מְטַמֵּא וְנִטְמָא הַחֻמָּת, חֲזָרָה הַחֻמָּת וְטִמְּאָה אֶת הַתַּנּוּר.

ח. שְׁנֵי תַנּוּרִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְחָבִית מְשֻׁקַּעַת בֵּינֵיהֶן, וּפִיהָ בָּעֶלְיוֹן וְשׁוּלֶיהָ בַּתַּחְתּוֹן, שֶׁרֶץ בֶּחָבִית - הַתַּנּוּר טָהוֹר, שֶׁרֶץ בַּתַּחְתּוֹן - אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין שֶׁבֶּחָבִית טְהוֹרִין. שֶׁרֶץ בָּעֶלְיוֹן - אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין שֶׁבֶּחָבִית כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל עֶלְיוֹן - טְמֵאִין. תַּנּוּר שֶׁשְּׁפָתֶיהָ שׁוּפְעוֹת לְתוֹכוֹ וְנָפְלוּ שָׁם מַשְׁקִין, מִשּׁם רַבִּי נְחֶמְיָה אָמְרוּ: מֵבִיא אַמָּה אוֹ מַחַק שֶׁל מַתֶּכֶת וְנוֹתְנָהּ עָלָיו, הֵימֶנּוּ וְלִפְנִים - טָמֵא. הֵימֶנּוּ וְלַחוּץ - טָהוֹר. שְׁפָתָיו שׁוּפְעוֹת לַאֲחוֹרָיו - נִדּוֹן כַּאֲחוֹרִים. רַבִּי אַחָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: עַיִן שֶׁל תַּנּוּר שֶׁעֲשָׂאָהּ בֶּעָפָר אוֹ בִצְרוֹרוֹת - אֵינָהּ מְבִיאָה טֻמְאָה לַתַּנּוּר, אֲלָא בְּפוֹתֵחַ טָפַח. מִן הַסְּתוּמָה וְלִפְנִים - מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבָאֲוִיר. מִן הַסְּתוּמָה וְלַחוּץ - מְטַמֵּא בְּמַגָּע וְאֵין מְטַמֵּא בָּאֲוִיר.

ט. כּוֹר שֶׁל נַפָּחִין שֶׁהוּא עוֹמֵד בָּאָרֶץ, וְחִבְּרוֹ בְּטִיט לִהְיוֹת שׂוֹפֵת עֲלֵיהֶן אֶת הַקְּדֵרָה - טָמֵא וְאֵינוֹ טָמֵא, אֲלָא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצָּרְךָ. כִּירָה שֶׁנִּתְּנָה עַל גַּבֵּי אַרְבָּה הָעֶלְיוֹנָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שׂוֹפֵת עֲלֵיהֶ אֶת הַקְּדֵרָה - טְהוֹרָה. עָשָׂה לָהּ פִּטְפּוּטִין - טְמֵאָה. פּוּרְנָא - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ לָהּ לִזְבֵּז - טְמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ לָהּ סְפוּנָאוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: אִם יֵשׁ לָהּ שְׁפָיוֹת, וְכֻלָּן שֵׁם אֶחָד הֵן. גֶּפֶת שֶׁנַּעֲשֵׂית בְּטָהֳרָה, וְנָפְלָה לַאֲוִיר הַתַּנּוּר, אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת הֶסֵּיקוֹ - טְהוֹר, וְשֶׁנַּעֲשֵׂית בְּטָהֳרָה, וְנִטְמֵאת, נָפְלָה לַאֲוִיר הַתַּנּוּר, בְּשָׁעַת הֶסֵּיקוֹ - טָמֵא. שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הֶסֵּיקוֹ - טָהוֹר. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְטַהֵר, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּחֲדָשָׁה, אֲבָל בִּישָׁנָה - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהִיא טְהוֹרָה. וְאֵי זוֹ הִיא יְשָׁנָה? לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסָאי וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם אוֹמְרִים: נִגְבָּהּ - לְאַחַר שְׁלוֹשִׁים יוֹם. לֹא נִגְבָּהּ - אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ.

י. פְּתִילָה שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְמֵאִין, וְנִגְּבוּ מִבַּחוּץ, וְנָפְלוּ לָאֲוִיר הַתַּנּוּר, בְּשָׁעַת הֶסֵּיקוֹ - טָמֵא. שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הֶסֵּיקוֹ - טָהוֹר. אֲבָל סְפוֹג - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָשׂוּי לְהַכְנִיס. רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא בְּגָמִי, מִפְּנֵי שֶׁאִיגְּרַאנְמִין בּוֹדְקִין אֶת הַיַּיִן. רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא בְּגָמִי, מִפְּנֵי שֶׁהָרוֹפֵא נוֹתְנוֹ עַל גַּבֵּי הַמַּכָּה, שֶׁהוּא מוֹצִץ אֶת הַלֵּיחָה.

עמוס פרק ה

א שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא עֲלֵיכֶם קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: **ב** נָפְלָה לֹא־תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל נִטְּשָׁה עַל־אַדְמָתָהּ אֵין מְקִימָהּ: **ג** כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הָעִיר הַיֹּצֵאת אֶלֶף תַּשְׁאִיר מֵאָה וְהַיּוֹצֵאת מֵאָה תַּשְׁאִיר עֲשָׂרָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל: **ד** כִּי כֹה אָמַר יְהוָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל דִּרְשׁוּנִי וְחְיוּ: **ה** וְאַל־תִּדְרְשׁוּ בֵּית־אֵל וְהַגִּלְגָּל לֹא תָבֹאוּ וּבְאֵר שֶׁבַע לֹא תַעֲבֹרוּ כִּי הַגִּלְגָּל גָּלֹה יִגְלֶה וּבֵית־אֵל יִהְיֶה לְאָוֶן: **ו** דִּרְשׁוּ אֶת־יְהוָה וְחְיוּ פֶּן־יִצְלַח כָּאֵשׁ בֵּית יוֹסֵף וְאָכְלָה וְאֵין־מְכַבֶּה לְבֵית־אֵל: **ז** הַהֹפְכִים לְלַעֲנָה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לָאָרֶץ הִנִּיחוּ: **ח** עֹשֵׂה כִימָה וּכְסִיל וְהֹפֵךְ לַבֹּקֶר צַלְמָוֶת וְיוֹם לַיְלָה הֶחְשִׁיךְ הַקּוֹרֵא לְמֵי־הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ: **ט** הַמַּבְלִיג שֹׁד עַל־עָז וְשֹׁד עַל־מִבְצָר יָבוֹא: **י** שָׂנְאוּ בַשַּׁעַר מוֹכִיחַ וְדֹבֵר תָּמִים יְתָעֵבוּ: **יא** לָכֵן יַעַן בּוֹשַׁסְכֶּם עַל־דָּל וּמַשְׂאַת־בַּר תִּקְחוּ מִמֶּנּוּ בָּתֵּי גָזִית בְּנִיתֶם וְלֹא־תֵשְׁבוּ בָּם כַּרְמֵי־חֶמֶד נְטַעְתֶּם וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת־יֵינָם: **יב** כִּי יָדַעְתִּי רַבִּים פִּשְׁעֵיכֶם וַעֲצֻמִים חַטֹּאתֵיכֶם צֹרְרֵי צַדִּיק לֹקְחֵי כֹּפֶר וְאֶבְיוֹנִים בַּשַּׁעַר הִטּוּ: **יג** לָכֵן הַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת הַהִיא יִדֹּם כִּי עֵת רָעָה הִיא: **יד** דִּרְשׁוּ־טוֹב וְאַל־רָע לְמַעַן תִּחְיוּ וִיהִי־כֵן יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת אִתְּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם: **טו** שִׂנְאוּ־רָע וְאֶהֱבוּ טוֹב וְהַצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפָּט אוּלַי יֶחֱנַן יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף: {ס} **טז** לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֲדֹנָי בְּכָל־רְחֹבוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל־חוּצוֹת יֹאמְרוּ הוֹ־הוֹ וְקָרְאוּ אִכָּר אֶל־אֵבֶל וּמִסְפֵּד אֶל־יוֹדְעֵי נֶהִי: **יז** וּבְכָל־כְּרָמִים מִסְפֵּד כִּי־אֶעֱבֹר בְּקִרְבֶּךָ אָמַר יְהוָה: {פ}

יח הוֹי הַמִּתְאַוִּים אֶת־יוֹם יְהוָה לָמָּה־זֶּה לָכֶם יוֹם יְהוָה הוּא־חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר: **יט** כַּאֲשֶׁר יָנוּס אִישׁ מִפְּנֵי הָאַרְיֵה וּפְגָעוֹ הַדֹּב וּבָא הַבַּיִת וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־הַקִּיר וּנְשָׁכוֹ הַנָּחָשׁ: **כ** הֲלֹא־חֹשֶׁךְ יוֹם יְהוָה וְלֹא־אוֹר וְאָפֵל וְלֹא־נֹגַהּ לוֹ: **כא** שָׂנֵאתִי מָאַסְתִּי חַגֵּיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּעַצְרֹתֵיכֶם: **כב** כִּי אִם־תַּעֲלוּ־לִי עֹלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֶרְצֶה וְשֶׁלֶם מְרִיאֵיכֶם לֹא אַבִּיט: **כג** הָסֵר מֵעָלַי הֲמוֹן שִׁרֶיךָ וְזִמְרַת נְבָלֶיךָ לֹא אֶשְׁמָע: **כד** וְיִגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפָּט וּצְדָקָה כְּנַחַל אֵיתָן: **כה** הַזְּבָחִים וּמִנְחָה הֲנִגַּשְׁתֶּם־לִי בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל: **כו** וּנְשָׂאתֶם אֵת סִכּוּת מַלְכְּכֶם וְאֵת כִּיּוּן צַלְמֵיכֶם כּוֹכַב אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם: **כז** וְהִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מֵהָלְאָה לְדַמֶּשֶׂק אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁמוֹ: {פ}

עמוס פרק ו

א הוֹי הַשַּׁאֲנַנִּים בְּצִיּוֹן וְהַבֹּטְחִים בְּהַר שֹׁמְרוֹן נְקֻבֵי רֵאשִׁית הַגּוֹיִם וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל: **ב** עִבְרוּ כַלְנֵה וּרְאוּ וּלְכוּ מִשָּׁם חֲמַת רַבָּה וּרְדוּ גַת־פְּלִשְׁתִּים הֲטוֹבִים מִן־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם־רַב גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם: **ג** הַמְנַדִּים לְיוֹם רָע וַתַּגִּשׁוּן שֶׁבֶת חָמָס: **ד** הַשֹּׁכְבִים עַל־מִטּוֹת שֵׁן וּסְרֻחִים עַל־עַרְשׂוֹתָם וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ מַרְבֵּק: **ה** הַפֹּרְטִים עַל־פִּי הַנָּבֶל כְּדָוִד חָשְׁבוּ לָהֶם כְּלֵי־שִׁיר: **ו** הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים יִמְשָׁחוּ וְלֹא נֶחְלוּ עַל־שֵׁבֶר יוֹסֵף: **ז** לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ בְרֹאשׁ גֹּלִים וְסָר מִרְזַח

סְרוּחִים: **ח** נִשְׁבַּע֩ אֲדֹנָ֨י יְהוִ֜ה בְּנַפְשׁ֗וֹ נְאֻם־יְהוָ֤ה
אֱלֹהֵי֙ צְבָאֹ֔ות מְתָאֵ֖ב אֲנֹכִ֣י אֶת־גְּאֹ֣ון יַעֲקֹ֑ב
וְאַרְמְנֹתָ֖יו שָׂנֵ֣אתִי וְהִסְגַּרְתִּ֥י עִ֖יר וּמְלֹאָֽהּ׃ **ט** וְהָיָ֗ה
אִם־יִוָּתְר֤וּ עֲשָׂרָה֙ אֲנָשִׁ֔ים בְּבַ֖יִת אֶחָ֑ד
וָמֵֽתוּ׃ **י** וּנְשָׂאֹ֨ו דֹודֹ֜ו וּמְסָרְפֹ֗ו לְהוֹצִ֤יא עֲצָמִים֙ מִן־
הַבַּ֣יִת וְאָמַ֣ר לַאֲשֶׁ֣ר בְּיַרְכְּתֵ֣י הַבַּ֔יִת הַעֹ֥וד עִמָּ֖ךְ
וְאָמַ֣ר אָ֑פֵס וְאָמַ֗ר הָ֚סְ כִּ֣י לֹ֣א לְהַזְכִּ֔יר בְּשֵׁ֖ם יְהוָֽה׃
{ס} **יא** כִּֽי־הִנֵּ֣ה יְהוָ֔ה מְצַוֶּ֖ה וְהִכָּ֣ה הַבַּ֑יִת הַגָּדֹ֖ול
רְסִיסִ֥ים וְהַבַּ֖יִת הַקָּטֹ֥ן בְּקִעִֽים׃ **יב** הֲיִרְצ֤וּן בַּסֶּ֙לַע֙
סוּסִ֔ים אִם־יַחְרֹ֥ושׁ בַּבְּקָרִ֖ים כִּי־הֲפַכְתֶּ֣ם לְרֹאׁ֑שׁ
מִשְׁפָּ֖ט וּפְרִ֥י צְדָקָ֖ה לְלַעֲנָֽה׃ **יג** הַשְּׂמֵחִ֖ים לְלֹ֣א
דָבָ֑ר הָאֹמְרִ֕ים הֲלֹ֥וא בְחָזְקֵ֖נוּ לָקַ֥חְנוּ לָ֛נוּ
קַרְנָֽיִם׃ **יד** כִּ֣י הִנְנִ֤י מֵקִים֙ עֲלֵיכֶ֣ם בֵּית־יִשְׂרָאֵ֔ל
נְאֻם־יְהוָ֖ה אֱלֹהֵ֣י הַצְּבָאֹ֑ות גֹּ֚וי וְלָחֲצ֣וּ אֶתְכֶ֔ם
מִלְּבֹ֥וא חֲמָ֖ת עַד־נַ֥חַל הָעֲרָבָֽה׃ {פ}

עמוס פרק ז

א כֹּ֚ה הֶרְאַ֣נִי אֲדֹנָ֔י יְהוִ֖ה וְהִנֵּ֣ה יוֹצֵ֔ר גֹּבַ֖י בְּתְחִלַּ֣ת
עֲלֹ֣ות הַלָּ֑קֶשׁ וְהִנֵּה־לֶ֥קֶשׁ אַחַ֖ר גִּזֵּ֥י הַמֶּֽלֶךְ׃ **ב** וְהָיָ֗ה
אִם־כִּלָּה֙ לֶאֱכֹ֣ול אֶת־עֵ֔שֶׂב הָאָ֖רֶץ וָאֹמַ֑ר אֲדֹנָ֣י
יְהוִ֔ה סְלַח־נָ֕א מִי יָקוּם֙ יַעֲקֹ֔ב כִּ֥י קָטֹ֖ן הֽוּא׃ **ג** נִחַ֥ם
יְהוָ֖ה עַל־זֹ֑את לֹ֥א תִהְיֶ֛ה אָמַ֥ר יְהוָֽה׃ **ד** כֹּ֚ה הֶרְאַ֣נִי
אֲדֹנָ֔י יְהוִ֖ה וְהִנֵּ֣ה קֹרֵ֔א לָרִ֖ב בָּאֵ֣שׁ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה
וַתֹּאכַל֙ אֶת־תְּהֹ֣ום רַבָּ֔ה וְאָכְלָ֖ה אֶת־
הַחֵֽלֶק׃ **ה** וָאֹמַ֕ר אֲדֹנָ֥י יְהוִ֖ה חֲדַל־נָ֑א מִי יָקוּם֙
יַעֲקֹ֔ב כִּ֥י קָטֹ֖ן הֽוּא׃ **ו** נִחַ֥ם יְהוָ֖ה עַל־זֹ֑את גַּם־הִיא֙
לֹ֣א תִהְיֶ֔ה אָמַ֖ר אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה׃ {פ}
ז כֹּ֚ה הֶרְאַ֣נִי וְהִנֵּ֔ה אֲדֹנָ֖י נִצָּ֑ב עַל־חוֹמַ֥ת אֲנָ֛ךְ
וּבְיָדֹ֖ו אֲנָֽךְ׃ **ח** וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֵלַ֔י מָ֥ה־אַתָּ֖ה רֹאֶ֑ה
עָמֹ֔וס וָאֹמַ֕ר אֲנָ֖ךְ וַיֹּ֣אמֶר אֲדֹנָ֔י הִנְנִ֥י שָׂ֛ם אֲנָ֖ךְ
בְּקֶ֣רֶב עַמִּ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל לֹֽא־אוֹסִ֥יף עֹ֖וד עֲבֹ֥ור
לֹֽו׃ **ט** וְנָשַׁ֙מּוּ֙ בָּמֹ֣ות יִשְׂחָ֔ק וּמִקְדְּשֵׁ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל
יֶחֱרָ֑בוּ וְקַמְתִּ֥י עַל־בֵּ֛ית יָרָבְעָ֖ם בֶּחָֽרֶב׃
{ס} **י** וַיִּשְׁלַ֞ח אֲמַצְיָ֣ה כֹהֵ֗ן בֵּית־אֵ֛ל אֶל־יָרָבְעָ֥ם
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵ֖ל לֵאמֹ֑ר קָשַׁ֨ר עָלֶ֤יךָ עָמֹוס֙ בְּקֶ֣רֶב בֵּית
יִשְׂרָאֵ֔ל לֹֽא־תוּכַ֥ל הָאָ֖רֶץ לְהָכִ֑יל אֶת־כָּל־
דְּבָרָֽיו׃ **יא** כִּי־כֹ֤ה אָמַר֙ עָמֹ֔וס בַּחֶ֖רֶב יָמ֣וּת
יָרָבְעָ֑ם וְיִשְׂרָאֵ֛ל גָּלֹ֥ה יִגְלֶ֖ה מֵעַ֥ל אַדְמָתֹֽו׃
{ס} **יב** וַיֹּ֤אמֶר אֲמַצְיָה֙ אֶל־עָמֹ֔וס חֹזֶ֕ה לֵ֖ךְ בְּרַח־
לְךָ֣ אֶל־אֶ֔רֶץ יְהוּדָ֑ה וֶאֱכָל־שָׁ֥ם לֶ֖חֶם וְשָׁ֥ם
תִּנָּבֵֽא׃ **יג** וּבֵ֣ית־אֵ֔ל לֹֽא־תוֹסִ֥יף עֹ֖וד לְהִנָּבֵ֑א כִּֽי
מִקְדַּשׁ־מֶ֥לֶךְ הֽוּא וּבֵ֖ית מַמְלָכָ֥ה הֽוּא׃ **יד** וַיַּ֤עַן
עָמֹוס֙ וַיֹּ֣אמֶר אֶל־אֲמַצְיָ֔ה לֹֽא־נָבִ֥יא אָנֹ֖כִי וְלֹ֣א בֶן־
נָבִ֑יא אָנֹ֕כִי כִּֽי־בוֹקֵ֥ר אָנֹ֖כִי וּבוֹלֵ֥ס
שִׁקְמִֽים׃ **טו** וַיִּקָּחֵ֨נִי יְהוָ֜ה מֵאַחֲרֵ֣י הַצֹּ֗אן וַיֹּ֤אמֶר
אֵלַי֙ יְהוָ֔ה לֵ֚ךְ הִנָּבֵ֔א אֶל־עַמִּ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ **טז** וְעַתָּ֕ה
שְׁמַ֖ע דְּבַר־יְהוָ֑ה אַתָּ֣ה אֹמֵ֔ר לֹ֥א תִנָּבֵ֖א עַל־
יִשְׂרָאֵ֔ל וְלֹ֥א תַטִּ֖יף עַל־בֵּ֥ית יִשְׂחָֽק׃ **יז** לָכֵ֗ן כֹּה־
אָמַ֤ר יְהוָה֙ אִשְׁתְּךָ֣ בָּעִ֔יר תִּזְנֶ֖ה וּבָנֶ֣יךָ וּבְנֹתֶ֑יךָ
בַּחֶ֤רֶב יִפֹּ֙לוּ֙ וְאַדְמָתְךָ֣ בַּחֶ֔בֶל תֵּחָלֵ֖ק וְאַתָּ֥ה עַל־
אֲדָמָ֛ה טְמֵאָ֖ה תָּמ֣וּת וְיִשְׂרָאֵ֥ל גָּלֹ֛ה יִגְלֶ֖ה מֵעַ֥ל
אַדְמָתֹֽו׃ {פ}

עמוס פרק ח

א כֹּ֚ה הֶרְאַ֣נִי אֲדֹנָ֔י יְהוִ֖ה וְהִנֵּ֣ה כְלוּב
קָ֑יִץ׃ **ב** וַיֹּ֣אמֶר מָה־אַתָּ֣ה רֹאֶ֔ה עָמֹ֖וס וָאֹמַ֣ר כְּלוּב
קָ֑יִץ וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה אֵלַ֖י בָּ֣א הַקֵּ֣ץ אֶל־עַמִּ֔י יִשְׂרָאֵ֖ל
לֹֽא־אוֹסִ֥יף עֹ֖וד עֲבֹ֥ור לֹֽו׃ **ג** וְהֵילִ֙ילוּ֙ שִׁירֹ֣ות הֵיכָ֔ל
בַּיֹּ֥ום הַה֖וּא נְאֻם֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה רַ֖ב הַפֶּ֑גֶר בְּכָל־מָקֹ֥ום
הִשְׁלִ֖יךְ הָ֥ס׃ {פ}

ד שִׁמְעוּ־זֹאת הַשֹּׁאֲפִים אֶבְיוֹן וְלַשְׁבִּית
עניו־ עֲנִיֵּי־ אָרֶץ: ה לֵאמֹר מָתַי יַעֲבֹר הַחֹדֶשׁ
וְנַשְׁבִּירָה שֶׁבֶר וְהַשַּׁבָּת וְנִפְתְּחָה־בָּר לְהַקְטִין
אֵיפָה וְלְהַגְדִּיל שֶׁקֶל וְלְעַוֵּת מֹאזְנֵי
מִרְמָה: ו לִקְנוֹת בַּכֶּסֶף דַּלִּים וְאֶבְיוֹן בַּעֲבוּר
נַעֲלָיִם וּמַפַּל בֶּר נַשְׁבִּיר: ז נִשְׁבַּע יְהוָה בִּגְאוֹן
יַעֲקֹב אִם־אֶשְׁכַּח לָנֶצַח כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: ח הַעַל
זֹאת לֹא־תִרְגַּז הָאָרֶץ וְאָבַל כָּל־יוֹשֵׁב בָּהּ וְעָלְתָה
כָאֹר כֻּלָּהּ וְנִגְרְשָׁה ונשקה וְנִשְׁקְעָה כִּיאוֹר
מִצְרָיִם: {פ}
ט וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְהֵבֵאתִי
הַשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם וְהַחֲשַׁכְתִּי לָאָרֶץ בְּיוֹם
אוֹר: י וְהָפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל וְכָל־שִׁירֵיכֶם לְקִינָה
וְהַעֲלֵיתִי עַל־כָּל־מָתְנַיִם שָׂק וְעַל־כָּל־רֹאשׁ
קָרְחָה וְשַׂמְתִּיהָ כְּאֵבֶל יָחִיד וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר:
{פ}
יא הִנֵּה | יָמִים בָּאִים נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְהִשְׁלַחְתִּי
רָעָב בָּאָרֶץ לֹא־רָעָב לַלֶּחֶם וְלֹא־צָמָא לַמַּיִם כִּי
אִם־לִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵי יְהוָה: יב וְנָעוּ מַיָּם עַד־יָם
וּמִצָּפוֹן וְעַד־מִזְרָח יְשׁוֹטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־דְּבַר־יְהוָה
וְלֹא יִמְצָאוּ: יג בַּיּוֹם הַהוּא תִּתְעַלַּפְנָה הַבְּתוּלֹת
הַיָּפוֹת וְהַבַּחוּרִים בַּצָּמָא: יד הַנִּשְׁבָּעִים בְּאַשְׁמַת
שֹׁמְרוֹן וְאָמְרוּ חַי אֱלֹהֶיךָ דָּן וְחַי דֶּרֶךְ בְּאֵר־שָׁבַע
וְנָפְלוּ וְלֹא־יָקוּמוּ עוֹד: {ס}

עמוס פרק ט

א רָאִיתִי אֶת־אֲדֹנָי נִצָּב עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר הַךְ
הַכַּפְתּוֹר וְיִרְעֲשׁוּ הַסִּפִּים וּבְצַעֵם בְּרֹאשׁ כֻּלָּם
וְאַחֲרִיתָם בַּחֶרֶב אֶהֱרֹג לֹא־יָנוּס לָהֶם נָס וְלֹא־
יִמָּלֵט לָהֶם פָּלִיט: ב אִם־יַחְתְּרוּ בִשְׁאוֹל מִשָּׁם יָדִי
תִּקָּחֵם וְאִם־יַעֲלוּ הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם אוֹרִידֵם: ג וְאִם־
יֶחָבְאוּ בְּרֹאשׁ הַכַּרְמֶל מִשָּׁם אֲחַפֵּשׂ וּלְקַחְתִּים
וְאִם־יִסָּתְרוּ מִנֶּגֶד עֵינַי בְּקַרְקַע הַיָּם מִשָּׁם אֲצַוֶּה
אֶת־הַנָּחָשׁ וּנְשָׁכָם: ד וְאִם־יֵלְכוּ בַשִּׁבְיָ לִפְנֵי
אֹיְבֵיהֶם מִשָּׁם אֲצַוֶּה אֶת־הַחֶרֶב וַהֲרָגָתַם וְשַׂמְתִּי
עֵינִי עֲלֵיהֶם לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה: ה וַאדֹנָי יְהוִה
הַצְּבָאוֹת הַנּוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וַתָּמוֹג וְאָבְלוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי
בָהּ וְעָלְתָה כַיְאֹר כֻּלָּהּ וְשָׁקְעָה כִּיאֹר
מִצְרָיִם: ו הַבּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו וַאֲגֻדָּתוֹ עַל־
אֶרֶץ יְסָדָהּ הַקֹּרֵא לְמֵי־הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל־פְּנֵי
הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ: ז הֲלוֹא כִבְנֵי כֻשִׁיִּים אַתֶּם לִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֶת־יִשְׂרָאֵל הֶעֱלֵיתִי
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים מִכַּפְתּוֹר וַאֲרָם
מִקִּיר: ח הִנֵּה עֵינֵי | אֲדֹנָי יְהוִה בַּמַּמְלָכָה
הַחַטָּאָה וְהִשְׁמַדְתִּי אֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֶפֶס
כִּי לֹא הַשְׁמֵיד אַשְׁמִיד אֶת־בֵּית יַעֲקֹב נְאֻם־
יְהוָה: ט כִּי־הִנֵּה אָנֹכִי מְצַוֶּה וַהֲנַעְתִּי בְכָל־הַגּוֹיִם
אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יִנּוֹעַ בַּכְּבָרָה וְלֹא־יִפּוֹל
צְרוֹר אָרֶץ: י בַּחֶרֶב יָמוּתוּ כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי
הָאֹמְרִים לֹא־תַגִּישׁ וְתַקְדִּים בָּעֲדֵינוּ
הָרָעָה: יא בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת־סֻכַּת דָּוִיד
הַנֹּפֶלֶת וְגָדַרְתִּי אֶת־פִּרְצֵיהֶן וַהֲרִסֹתָיו אָקִים
וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם: יב לְמַעַן יִירְשׁוּ אֶת־שְׁאֵרִית
אֱדוֹם וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם־
יְהוָה עֹשֶׂה זֹאת: {פ}
יג הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקֹּצֵר
וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס
וְכָל־הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה: יד וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּת
עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ
כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת־יֵינָם וְעָשׂוּ גַּנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת־

פְּרִיהֶם: **טו** וּנְטַעְתִּים עַל־אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ
עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ: {ש}

עובדיה פרק א

א חֲזוֹן עֹבַדְיָה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֶאֱדוֹם
שְׁמוּעָה שָׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שֻׁלָּח
קוּמוּ וְנָקוּמָה עָלֶיהָ לַמִּלְחָמָה: **ב** הִנֵּה קָטֹן
נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד: **ג** זְדוֹן לִבְּךָ
הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי־סֶלַע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אֹמֵר
בְּלִבּוֹ מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ: **ד** אִם־תַּגְבִּיהַ כַּנֶּשֶׁר וְאִם־
בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם־
יְהוָה: **ה** אִם־גַּנָּבִים בָּאוּ־לְךָ אִם־שׁוֹדְדֵי לַיְלָה
אֵיךְ נִדְמֵיתָה הֲלוֹא יִגְנְבוּ דַּיָּם אִם־בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ
הֲלוֹא יַשְׁאִירוּ עֹלֵלוֹת: **ו** אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ
מַצְפֻּנָיו: **ז** עַד־הַגְּבוּל שִׁלְּחוּךָ כָּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ
הִשִּׁיאוּךָ יָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחְמְךָ יָשִׂימוּ מָזוֹר
תַּחְתֶּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ: **ח** הֲלוֹא בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם־
יְהוָה וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר
עֵשָׂו: **ט** וְחַתּוּ גִבּוֹרֶיךָ תֵּימָן לְמַעַן יִכָּרֵת־אִישׁ
מֵהַר עֵשָׂו מִקָּטֶל: **י** מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ
בוּשָׁה וְנִכְרַתָּ לְעוֹלָם: **יא** בְּיוֹם עָמְדְךָ מִנֶּגֶד בְּיוֹם
שְׁבוֹת זָרִים חֵילוֹ וְנָכְרִים בָּאוּ שְׁעָרָו וְעַל־יְרוּשָׁלַם
יַדּוּ גוֹרָל גַּם־אַתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: **יב** וְאַל־תֵּרֶא
בְיוֹם־אָחִיךָ בְּיוֹם נָכְרוֹ וְאַל־תִּשְׂמַח לִבְנֵי־יְהוּדָה
בְּיוֹם אָבְדָם וְאַל־תַּגְדֵּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה: **יג** אַל־
תָּבוֹא בְשַׁעַר־עַמִּי בְּיוֹם אֵידָם אַל־תֵּרֶא גַם־אַתָּה
בְּרָעָתוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ וְאַל־תִּשְׁלַחְנָה בְחֵילוֹ בְּיוֹם
אֵידוֹ: **יד** וְאַל־תַּעֲמֹד עַל־הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת־
פְּלִיטָיו וְאַל־תַּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה: **טו** כִּי־
קָרוֹב יוֹם־יְהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ
יֵעָשֶׂה לָּךְ גְּמֻלְךָ יָשׁוּב בְּרֹאשֶׁךָ: **טז** כִּי כַּאֲשֶׁר
שְׁתִיתֶם עַל־הַר קָדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָל־הַגּוֹיִם תָּמִיד
וְשָׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ: **יז** וּבְהַר צִיּוֹן תִּהְיֶה
פְּלֵיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ וְיָרְשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת
מוֹרָשֵׁיהֶם: **יח** וְהָיָה בֵית־יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף
לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם וְלֹא־
יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי יְהוָה דִּבֵּר: **יט** וְיָרְשׁוּ
הַנֶּגֶב אֶת־הַר עֵשָׂו וְהַשְּׁפֵלָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וְיָרְשׁוּ
אֶת־שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שֹׁמְרוֹן וּבִנְיָמִן אֶת־
הַגִּלְעָד: **כ** וְגָלַת הַחֵל־הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
כְּנַעֲנִים עַד־צָרְפַּת וְגָלַת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּסְפָרַד
יִרְשׁוּ אֶת עָרֵי הַנֶּגֶב: **כא** וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן
לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה: {ש}

יונה פרק א

א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה בֶּן־אֲמִתַּי
לֵאמֹר: **ב** קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא
עָלֶיהָ כִּי־עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי: **ג** וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ
תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֳנִיָּה |
בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם
תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה: **ד** וַיהוָה הֵטִיל רוּחַ־
גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גָּדוֹל בַּיָּם וְהָאֳנִיָּה
חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר: **ה** וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ
אֶל־אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־
הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי
הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם: **ו** וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל
וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ
אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נאבד: **ז** וַיֹּאמְרוּ
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה גּוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה

בְּשָׁלְמֵי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל
הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה: **ח** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא לָנוּ
בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ
וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ וְאֵי־מִזֶּה עַם
אָתָּה: **ט** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם
וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה: **י** וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים
כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד
לָהֶם: **יא** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם
מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: **יב** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי
יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה
עֲלֵיכֶם: **יג** וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה
וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם: **יד** וַיִּקְרְאוּ
אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אַל־נָא נֹאבְדָה
בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי־
אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ: **טו** וַיִּשְׂאוּ אֶת־
יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם
מִזַּעְפּוֹ: **טז** וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־
יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים:

הודפס לזכות

יהושע לוי יצחק

בן רות נ"י

ורחל בת לאה תחי'

לרפואה שלימה

ומהירה ונחת דקדושא

מכל יוצאי חלציהם

אמן כן יהי רצון.

הודפס לזכות

ולרפואה שלימה ברמ"ח
אבריו ושס"ה גידיו של

ר' מרדכי

בן חנה נ"י

ויחזיר אותו לכוחותיו
שימשיך להפיץ כל ימי חייו.
בעבור שנדבו סכום הגון
להדפסת חוברות לימוד
הבי"ת והמשניות זהר.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

סוכות

יג	יום ראשון	עלות השחר (72 דק') ... 5:23 נץ החמה ..... 6:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:31	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:26 שקיעה ..... 6:16 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:29	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים כא **ירושלמי:** סוטה כז **תוספתא:** מעילה ג **נ"ך:** עמוס ה **משניות:** מקואות ח **זהר:** חלק ג עמ' פה-פו	**5**
יד	יום שני הדלקת נרות (40 דק'): 5:35 (20 דק'): 5:55	**ערב סוכות** עלות השחר (72 דק') ... 5:24 נץ החמה ..... 6:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:31	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:26 שקיעה ..... 6:15 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:28	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים כב **ירושלמי:** סוטה כח **תוספתא:** כלים קמא א **נ"ך:** עמוס ו **משניות:** מקואות ט **זהר:** חלק ג עמ' פז-פח	**6**
טו	יום שלישי מוצ"ח לשיטת ר"ת: 7:27	**סוכות** עלות השחר (72 דק') ... 5:24 נץ החמה ..... 6:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:31	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:26 שקיעה ..... 6:14 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:27	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים כג **ירושלמי:** סוטה כט **תוספתא:** כלים קמא ב **נ"ך:** עמוס ז **משניות:** מקואות י **זהר:** חלק ג עמ' פט-צ	**7**
טז	יום רביעי	**א' דחוה"מ סוכות** עלות השחר (72 דק') ... 5:25 נץ החמה ..... 6:37 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:31	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:25 שקיעה ..... 6:13 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:26	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים כד **ירושלמי:** סוטה ל **תוספתא:** כלים קמא ג **נ"ך:** עמוס ח **משניות:** נדה א **זהר:** חלק ג עמ' צא-צב	**8**
יז	יום חמישי	**ב' דחוה"מ סוכות** עלות השחר (72 דק') ... 5:26 נץ החמה ..... 6:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:31	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:25 שקיעה ..... 6:11 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:24	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים כה **ירושלמי:** סוטה לא **תוספתא:** כלים קמא ד **נ"ך:** עמוס ט **משניות:** נדה ב **זהר:** חלק ג עמ' צג-צד	**9**
יח	יום שישי הדלקת נרות (40 דק'): 5:30 (20 דק'): 5:50	**ג' דחוה"מ סוכות, הילולא דרבינו ז"ל** עלות השחר (72 דק') ... 5:26 נץ החמה ..... 6:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:32	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:25 שקיעה ..... 6:10 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:23	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים כו **ירושלמי:** סוטה לב **תוספתא:** כלים קמא ה **נ"ך:** עובדיה א **משניות:** נדה ג **זהר:** חלק ג עמ' צה-צו	**10**
יט	שב"ק מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7:22	**שבת קודש חוה"מ סוכות** עלות השחר (72 דק') ... 5:27 נץ החמה ..... 6:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:32	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:25 שקיעה ..... 6:09 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:22	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים כז **ירושלמי:** סוטה לג **תוספתא:** כלים קמא ו **נ"ך:** יונה א **משניות:** נדה ד **זהר:** חלק ג עמ' צז-צח	**11**

בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם אוֹחֵז אֶת אַרְבַּעַת הַמִּינִים וּמְנַעְנֵעַ אוֹתָם, מֵאֹד מֵאֹד מְסֻגָּל
לְבַקֵּשׁ אָז מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)